

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:9 • Sayı/No:2 • Temmuz-Aralık /July-December 2023

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 9 • Sayı/No: 2 • Temmuz-Aralık /July-December 2023

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Başkanlığı Adına Sahibi/Owner: Dr. Hüseyin KÖK (Başkan Yardımcısı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Aykut EŞ (Göç Uzman Yardımcısı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Doç. Dr. Mustafa KARATAŞ

Editör/Editor: Aykut EŞ

Yayın Kurulu / Editorial Board Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Hüseyin KÖK (Başkan Yardımcısı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Osman KORAMAZ (Daire Başkanı- Göç İdaresi Başkanlığı)

Burak YAŞAR (Daire Başkanı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Muhammet Sükrü PEKPAK (Daire Başkanı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Gamze Gül ÇAKIR KILIÇ (Birinci Hukuk Müşaviri V. - Göç İdaresi Başkanlığı)

Danışma Kurulu /Advisory Board

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇALIŞKAN SARI (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Atilla TOROS (Başkan - Göç İdaresi Başkanlığı)

Doç. Dr. Doğa ELÇİN (Yozgat Bozok Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı)

Doç. Dr. Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Doç. Dr. Merve Deniz PAK GÜRE (Başkent Üniversitesi)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR (İçişleri Bakanlığı)

Dr. Şenol UZUN (Göç İdaresi Başkanlığı)

Doç. Dr. Serhat AYDIN (Erciyes Üniversitesi)

Talip MENEKŞE (Göç İdaresi Başkanlığı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL (Sakarya Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamluca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yaygın Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: 30 Aralık 2023

Baskı Hazırlık/Print Application: İM OFSET

Baskı Yeri/Print Address: İM OFSETT Meryem AKÇA

Tesviyeci Cad. Simtes İş Hanı No: 7/6 İskitler / ANKARA • Tel: 0312 341 25 04

© Göç İdaresi Başkanlığı yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayınlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmî görüşü yansıtmaz.

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

- Gönüllü Geri Dönüş Destekleri: İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme
Voluntary Return Supports: A General Evaluation on Human Trafficking Victims
Gurbet YETAN ZENGİN..... 9
- Yabancı Uyruklu Bireylerin Dijital İş Arama Platformlarına Yönelik Algısı
Perception of Foreign Nationals towards Digital Job Search Platforms
Meryem KESİM, Ömer Faruk OKTAR..... 49
- Academic Experiences of Migrant Students in The Covid-19 Process from Class Teachers' Perspective
Sınıf Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Covid-19 Sürecinde Göçmen Öğrencilerin Akademik Deneyimleri
Mehmet KAYA..... 95

KİTAP İNCELEMELERİ

- Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri
Syrian Perception of Yalova People: Problems and Solutions
Furkan DÜZENLİ..... 141

KONFERANS BİLDİRİLERİ

- Var Olma Kaygısını Afgan Sığınmacı Kadınlar Üzerinden Düşünmek
Reflecting on the Anxiety of Existence Through Afghan Refugee Women
Merve UYSAL..... 151
- Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri**..... 179
- Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları**..... 185

SUNUŞ

Göç; siyasal, toplumsal, ekonomik nedenleri içinde barındıran ulusal, bölgesel ve uluslararası boyutta etkisi bulunan ve geçmişten günümüze devinimini sürdüren bir olgudur. Çağımızda yaşanan küresel gelişmeler, uluslararası insan hareketliliklerini artırmaktadır. Artan insan hareketliliklerinin bazı noktalarda ülkelerin istemediği veya üstesinden gelemeyeceği bir durum haline gelmesi sonucunda göç yönetimi ihtiyacı ortaya çıkmakta ve zaman içerisinde söz konusu göç yönetimi değişerek gelişimine devam etmektedir. Günümüzde ise ülkeler, yaşanan kitlesel insan hareketliliklerini yönetebilmek için çeşitli bilimsel araştırmalar yapmakta inovasyonlar, politikalar ve stratejiler geliştirerek sürdürülebilir göç politikaları üretmeye çalışmaktadır.

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında önemli bir jeopolitik konumda bulunması ve geçmişten gelen çok kültürlü yapısı nedeniyle göç alan ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'nin göç yönetim anlayışı ve politikaları tarihi süreç içerisinde ülkenin ihtiyaçlarına ve içerisinde bulunduğu durumlara göre değişiklik göstermiş olsa da günümüzde Türkiye geliştirmiş olduğu kanıta dayalı, hak temelli ve sürdürülebilir proaktif göç politikaları ile göç yönetiminde dünyaya örnek teşkil etmektedir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nin yayım hayatına başladığı yıldan itibaren bünyesinde göç alanında gerçekleştirilen bilimsel araştırmalara yer vermesi; sadece ulusal ve uluslararası göç literatürünün zenginleşmesine değil, aynı zamanda kanıta dayalı göç politikalarına sağladığı katkılar ile de Türkiye'nin göç yönetim kapasitesinin artmasını doğrudan desteklemektedir.

Göç olgusunu anlayan, kavrayan, tanımlayan, insan hakları ve evrensel değerler ışığında çalışmalar gerçekleştiren ve bu çalışmalarını bilimsel bakış açısıyla inceleyen araştırmalara yer veren Göç Araştırmaları Dergimizin 18. sayısının yeni araştırmalara ve yeni fikirlere öncü olmasını diliyoruz.

Editör

Doç. Dr. Mustafa KARATAŞ

Gönüllü Geri Dönüş Destekleri: İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme¹

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 05.06.2023

Makale Kabul Tarihi: 29.03.2024

Yazar Bilgileri:

Gurbet YETAN ZENGİN

İl Göç Uzmanı, Bursa İl Göç İdaresi Müdürlüğü

gurbet.zengin@goc.gov.tr

ORCID:0009-0007-9874-1059.

¹ Bu çalışma, "İnsan Ticareti Mağduru Yabancılara Sağlanan Gönüllü Geri Dönüş Desteklerine İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi" başlıklı Dönem Projesinden derlenerek oluşturulmuştur.

Öz

Göç gerçeği, yirmi birinci yüzyılda devletlerin güvenlik kaygıları ve insan hakları tartışmalarının merkezine oturmuşken uluslararası sistem, göçe kalıcı çözümler bulma arayışındadır. “Yeniden yerleştirme”, “yerel entegrasyon” ve “gönüllü geri dönüş desteği”, klasik anlamda göç sorununa kalıcı çözümler arasında sayılmaktadır. İnsan ticareti ise; mağdur sayıları milyonlara ulaşmış, çoğunlukla düzensiz göç hareketlerinden beslenen ve ağır insan hakkı ihlallerini barındıran bir suçtur. Bu yapısı ile insan ticareti hem devletlerin hem de uluslararası sistemin önleyici-koruyucu tedbirler almak zorunda olduğu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Gönüllü geri dönüş desteklerinin, günümüzde göç alan devletlerce en çok benimsenen çözüm yolu olduğu görülmektedir. Göçmen grupların, ülkede bulunış şekillerine göre miktarının ve türünün değiştiği geri dönüş desteklerinin faydalanıcıları arasında, insan ticareti mağdurları özel bir yer tutmaktadır. Geri dönüşlerin, sürdürülebilir olması hedefi ancak devletlerin bu alandaki iş birliklerini geliştirmeleriyle mümkün olabilir. İnsan ticareti mağdurlarının ülkelerine güvenli gönüllü geri dönüşlerine ilişkin düzenlemeler de uluslararası iş birliğine vurgu yapmaktadır. Sonuç olarak mevcut gönüllü geri dönüş programlarının yanında, merkezinde insan ticareti mağduru yabancıların bulunduğu özel bir gönüllü geri dönüş mekanizmasının inşası suç ile mücadele ve mağdurların etkin korunması hususunda önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsan Ticareti, Gönüllü Geri Dönüş, Gönüllü Geri Dönüş Destekleri, İnsan Ticareti Mağduru Destek Hizmetleri, Gönüllü ve Güvenli Geri Dönüş.

Voluntary Return Supports: A General Evaluation on Human Trafficking Victims²

Research Article

Article Arrival Date: 05.06.2023

Article Acceptance Date: 29.03.2024

Author:

Gurbet YETAN ZENGİN

Provincial Migration Expert, Bursa Provincial Migration Administration
gurbet.zengin@goc.gov.tr

ORCID:0009-0007-9874-1059.

² This study was created by compiling the Term Project titled “Evaluation of Legal Arrangements Regarding Voluntary Return Supports Provided to Foreigners Victims of Human Trafficking.”

Abstract

While the reality of migration in the twenty-first century is central to states' security concerns and human rights debates, the international system seeks permanent solutions. "Resettlement", "local integration" and "voluntary return support" are considered among the classical permanent solutions to the migration problem. Human trafficking is a crime whose number of victims has reached millions, is mainly fueled by irregular migration movements, and involves serious human rights violations. With this structure, human trafficking appears as an area where both states and the international system must take preventive and protective measures. Voluntary repatriation support appears to be the most widely adopted solution by immigrant-receiving states today. Victims of human trafficking have a special place among the beneficiaries of repatriation support, the amount and type of which varies depending on the way immigrant groups are in the country. Sustainable returns can only be achieved if states improve their cooperation in this field. Regulations regarding the safe, voluntary return of human trafficking victims to their countries also emphasize international cooperation. As a result, in addition to existing voluntary repatriation programs, the construction of a particular voluntary repatriation mechanism centered on foreigners who are victims of human trafficking is essential in the fight against crime and the adequate protection of victims.

Keywords: Human Trafficking, Voluntary Return, Voluntary Return Supports, Human Trafficking Victim Support Services, Voluntary and Safe Return.

1. Giriş

21. yüzyılın getirdiği tüm devinimler, dünya üzerindeki göç hareketlerinin sebepleri veya sonuçlarıyla ilişkilendirilebilir. Göç gerçeği ve beraberinde getirdikleri, devletlerin dış ve iç güvenlik sorunları ile insan hakları tartışmalarının arasında, devletlerin kendisi ile yüzleşmesini beklemektedir. Bu gerçeğe mücadele, göçe sebep olan durumlara kaynak ülkelerde müdahale edilmesi, *göçün dışsallaştırılması* veya *göçün güvenleştirilmesi* gibi pek çok yaklaşımın uluslararası arenada daha sık konuşulmasına neden olmaktadır.

Düzensiz göç hareketleri, devletler için sadece güvenlik problemi olmakla kalmayıp düzensiz göçmenlerin ülke içerisindeki varlığı, sosyo-ekonomik pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir (Canan-Sokullu, 2019). Devletler, düzensiz göçmenlerin menşe ülkelerine gönderilmesinde, zorunlu sınır dışı süreçlerine alternatif olarak dönüşleri hızlandıracak ve göçmen gruplar için daha avantajlı hale getirecek *gönüllü geri dönüş programları* oluşturmaktadır. Dönüş yapacak göçmenin profiline, dönüşün gerçekleşeceği ülkeye göre farklı türlerde ve miktarlarda sunulan geri dönüş destekleri ile gönüllülüğün esas olduğu, insan onuruna yakışır, kalıcı ve sürdürülebilir bir yeniden uyumun hedeflendiği belirtilmektedir (Buz ve Korç, 2021)

Gün geçtikçe daha çok ülkenin Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ / International Organization for Migration / IOM) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK / United Nations High Commissioner for Refugees / UNHCR) gibi kuruluşların sunduğu gönüllü geri dönüş programlarının yanında, kendi göç dinamiklerine uygun gönüllü geri dönüş alternatifleri geliştirdiği görülmektedir. Bu desteklerin yararlanıcılarının, yaygın olarak düzensiz konumdaki göçmenler, sığınma başvurusunda bulunmuş yabancılar veya iltica başvurusu kabul edilmiş olsa da ülkesine dönme talebi olan kişiler olduğu görülmektedir. Desteklerin faydalanıcıları arasında bir diğer önemli grup da insan ticareti mağduru yabancılarıdır. Aynı, nakdi veya proje bazlı sunulan destekler, menşe ülkesine geri dönen tüm göçmen gruplar için yeni bir başlangıç yapabileme noktasında büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte insan ticareti

mağdurları için gönüllü geri dönüş destekleri, yeni bir başlangıç şansı olmaktan daha fazlasını ifade etmektedir. Bu destekler, mağdurların menşe ülkelerinde ya da kendileri için güvenli olduğu değerlendirilen üçüncü ülkelerde, tekrar sömürüye maruz kalmamaları için koruyucu-önleyici bir yönü de içerisinde barındırmaktadır. Ancak devletlerin, oluşturdukları gönüllü geri dönüş programlarını barındırdıkları yabancı profillerine göre şekillendirdikleri bilinmektedir. Avrupa ülkelerinde gönüllü geri dönüş destek programlarının ana faydalanıcıları, iltica başvurusunda bulunmuş yabancılar Türkiye’de bu programların hedef kitlesi büyük oranda düzensiz göçmenlerden oluşturmaktadır. İnsan ticareti mağdurları, destek programlarının faydalanıcıları arasındaki hassas gruplar olmaları sebebi ile diğer göçmenlere göre daha fazla nakdi yardım alabilmektedirler. Buna rağmen verilen desteğin türünün, nakdi destek ve/veya seyahat desteğinin ötesine geçmediği görülmektedir. Mağdurlara sunulan destekler ile ülkeden ayrılışları gerçekleştiğinde, desteğin faydalanıcıları için özel bir takip mekanizmasının halen inşa edilemediği bilinmektedir. Çalışma, insan ticareti mağdurları için gönüllü geri dönüş desteklerinin önemini vurgularken, mevcut programlarda mağdurların öncelikli faydalanıcılar arasında sayılmalarının yeterli olmadığı, odağında mağdurların olduğu yeni ve uluslararası bir geri dönüş mekanizmasına ihtiyaç olduğu düşüncesiyle kaleme alınmıştır. Bu kapsamda ilk bölümde; *insan ticareti*, *insan ticareti mağduru*, *insan ticareti mağduru yabancı* ve *gönüllü geri dönüş* kavramlarının tanımları yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, insan ticareti mağdurlarına yönelik gönüllü geri dönüş desteklerinin tarihsel arka planından bahsedilmiştir. Göçmen grupların geri dönüşleri üzerinde çalışan iki önemli kuruluş, BMMYK ve IOM’un *gönüllü geri dönüş* kavramına yaklaşımları ele alınmıştır. Son bölümde ise İsviçre, Almanya ve Türkiye’de, mevcut gönüllü geri dönüş programları ve insan ticareti mağdurlarına genel yaklaşımdan bahsedilmiştir. Üç devletin insan ticareti mağdurlarına sundukları geri dönüş destekleri, uluslararası normlarla karşılaştırılmış ve mağdurlara sunulan gönüllü geri dönüş desteğinin ne şekilde geliştirilebileceği değerlendirilmiştir.

2. Temel Kavramlar

2.1. İnsan ticareti

İnsan ticareti, kölelik olgusunun modern yorumu (Yalınsoy, 2019) olarak adlandırılan ve pek çok istismarı içerisinde barındıran bir suçtur. Bu suça karşı cezai mevzuatın, 20. yüzyılın başında oldukça yetersiz olduğu görülmektedir (IOM, 2016). İnsan ticaretinin istismar içeren yapısı, mağdurlarının korunmasının ve suçluların cezalandırılmasının ancak daha kapsamlı uluslararası iş birliği ile mümkün olabileceği gerçeği, 2000'li yıllardan itibaren kabul görmeye başlamıştır. Bu kapsamda *Palermo Protokolü*, insan ticareti olgusunun, uluslararası kabul görmüş tanımının yapıldığı ilk belgedir. Protokol öncesinde de uluslararası anlaşmalarda, insan ticareti suçunun önlenmesi veya mağdurların desteklenmesi konusunda düzenlemeler yer almaktadır. Buna rağmen tacirler, devletlerin insan ticaretine yönelik suç tanımlarındaki yetersizlik ve belirsizliklerden yararlanarak eylemlerine bir ceza tehdidiyle karşılaşmadan uzun süreler devam edebilmişlerdir (IOM, 2016).

Palermo Protokolü, İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Kız Çocuklarının *Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol*, 12-15 Aralık 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan *Sınırı Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*'ne ek olarak düzenlenmiştir. 180 ülkenin temsilcisinin bulunduğu konferansta Protokol, BM üyesi 124 ülke tarafından aynı anda imzalanmıştır. 2003 yılında yürürlüğe giren Protokol'de insan ticaretinin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

(...) (a) *İnsan ticareti, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.*

(b) İnsan ticaretinin, (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.

c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir.

d) On sekiz yaşının altındaki herkes “çocuk” kabul edilecektir (Palermo Protokolü, Madde 3).

IOM da Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılan tanımı referans alarak insan ticareti kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

(...) Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle ya da diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, gücünü kötüye kullanma ya da kişinin hassasiyetinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkasına kazanç ya da çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması ya da teslim alınmasıdır. İnsan ticareti bir Devlet'in sınırları içinde gerçekleşebilir veya sınır ötesi nitelikte olabilir. (IOM, 2013).

2.2. İnsan ticareti mağduru

Avrupa Konseyi İnsan ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (2005), Palermo Protokolü (2000) ile insan ticaretiyle mücadele alanında gelinen noktayı ileri taşımak, insan ticaretiyle toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi göz önüne alınarak mücadele etmek, ayrımcılık yapmama ilkesi doğrultusunda mağdurların desteklenmesini ve uluslararası iş birliğini teşvik etmek amaçlarıyla Konsey üyesi devletlerce, 16 Mayıs 2005 tarihinde imzalanmıştır.

Sözleşmenin dördüncü maddesinin (a) bendinde insan ticareti, Protokol'deki tanımı ile yer alırken aynı maddenin (d) bendinde *insan ticareti mağduru* tanımına şu şekilde yer verilmiştir: “Mağdur, iş bu maddede tanımlandığı biçimiyle insan ticareti suçuna maruz kalan herhangi bir gerçek kişi anlamına gelir.” (Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, 2005). IOM ise suçun gerçek kişilere karşı işlenebileceğinden

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

hareketle şu tanıımı benimsemiştir; “*Mağdur, insan ticareti suçuna maruz kalan her türlü gerçek kişi.*” (IOM, 2013).

2.3. İnsan ticareti mağduru yabancı

Palermo Protokolü ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, insan ticareti suçu ile mücadele ve mağdurların desteklenmesi konusunda devletlerin iradelerini ortaya koyan, uluslararası nitelikte iki önemli belge olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu belgelerle insan ticareti suçunun sadece sınır aşan bir olgu olmadığı, bir ülkenin kendi vatandaşlarının da suçunun mağduru olabileceği vurgulamaktadır. 2016 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office On Drugs and Crime-UNODC) İnsan Ticareti Raporuna göre tespit edilen mağdurların %42’si tespit yapıldığı ülkenin kendi vatandaşlarıdır (UNODC, Global Report on Trafficking in Persons, 2016).

Gönüllü geri dönüş destekleri, bir ülkedeki yabancı unsurların yararlandıkları programlardır ve insan ticareti olgusu içerisinde bu destekler, yabancı mağdurlara sunulan bir seçenektir. Bu kapsamda insan ticareti mağduru yabancı; “*Menşe ülkesi dışında iken insan ticareti suçuna maruz kalan gerçek kişi.*” olarak tanımlanabilir.

2.4. Gönüllü geri dönüş

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) yaptığı açıklamada dünya genelinde savaş, zulüm, şiddet ve insan hakları ihlalleri nedeniyle yerinden edilmiş kişilerin sayısının, 2023 yılının Eylül ayı sonunda 114 milyonu aşmış olabileceğini bildirmiştir. Göç eden grupların sayıları arttıkça göçü karşılayan devletlerin göçmenlere karşı farklı reflexler geliştirdiği, göçe kalıcı çözüm arayışlarına girdikleri bilinmektedir. (Buz ve Korç, 2021). Uluslararası göç hukukunun kalıcı çözüm olarak ortaya koyduğu üç temel yaklaşım; *yerel entegrasyon, yeniden yerleştirme* ve *gönüllü geri dönüş* olarak karşımıza çıkmaktadır. *Gönüllülük, güvenlik ve sürdürülebilirlik*; uluslararası kuruluşlar, devletler veya sivil toplum örgütleri tarafından organize edilebilen gönüllü geri dönüş süreçlerinin temel bileşenleri arasında sayılmaktadır (Black vd., 2004). Bu kapsamda IOM gönüllü geri dönüş için şu tanımları benimsemektedir:

(...) gönüllü dönüş; kriterlere uygun olan kişilerin menşe ülkelerine tamamen kendi isteklerine dayalı olarak dönmeleri. Bu terim çoğu zaman mülteciler, savaş esirleri ve gözaltındaki siviller bağlamında kullanılır. Mültecilerin içinde bulunduğu kötü duruma çözüm olarak önerilen üç kalıcı çözüm yolundan birisidir. Aynı zamanda (...) kişinin hür iradesine göre menşe ülke, transit ülkesi veya üçüncü bir ülkeye destekli veya bağımsız dönüşü, olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2013).

3. Geri Dönüş Desteğinin Tarihi, Uluslararası Kuruluşlar ve Temel İlkeleri

3.1. İnsan ticareti mağdurlarına sunulan gönüllü geri dönüş desteklerinin tarihi

İnsan ticareti suçuyla mücadele, uluslararası alanda kabul gören dört temel başlık altında yapılmaktadır. Bunlar: Önleme (Prevention), İş birliği (Partnership), Kovuşturma (Prosecution) ve Koruma (Protection) olarak belirtilmektedir. İnsan ticareti suçunun sınırı aşan boyutu, farklı suçlarla iç içe geçen karmaşık yapısı, düzensiz göç hareketleri ile beslenen çoğunlukla örgütlü bir faaliyet oluşu, devletler için yerel yaptırımlar kadar uluslararası iş birliği uygulamalarını da elzem kılmıştır. *Koruma (protection)* kavramı, devletlerin insan ticareti mağdurlarını tespiti, mağdur olarak tanımlanan kişilere sunulacak destek hizmetlerini ve mağdur yabancıların ülkelerine güvenli olarak gönderilmesini içermektedir. Mağdurların ülkelere geri dönmeleri veya gönderilmeleriyle ilgili düzenlemeler, kavramın gelişim süreciyle paralellik göstermektedir.

Mağdurlar açısından gönüllü geri dönüş kavramı, insan ticareti suçuna ilişkin ilk uluslararası belge olma niteliğini taşıyan 18 Mayıs 1904 Tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi ile karşımıza çıkmaktadır (IOM, 2016). Bu belge, suçun tanımlanmasından ziyade mağdurların korunmasına yönelik düzenlemeler içermektedir. Sözleşmede, insan ticaretine konu olan kadınların ülkelerine geri gönderilmesinin, taraf devletlerin sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir. Mağdur kadının veya akrabalarının dönüş masraflarını karşılayamaması durumunda masrafların, kadının bulunduğu veya vatandaşı olduğu ülke tarafından karşılanması gerekliliğine vurgu yapmıştır (IOM, 2016).

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

Ülke içerisinde düzensiz konumda olan, seyahat belgesi bulunmayan, geçersiz veya süresi bitmiş belge sahibi yabancıların gönüllü geri dönüş süreçlerinin planlanmasında en önemli aşama; belge teminidir. Gönüllü geri dönüş programlarının yabancılara, belge temini konusunda çoğunlukla sadece maddi destek sundukları bilinmektedir. Bu uygulama; uzun süredir menşe ülkesi dışında yasa dışı kalan kişilerin içinde buldukları durumu, temsilciliklerine kendilerinin açıklamasını zorunlu kılmaktadır. Bu aşamada dış temsilciliklerin vatandaşlarına belge temini hususundaki yaklaşımları gönüllü geri dönüş kararının güçlenmesine veya tekrar düşünülmesine sebep olabilmektedir. Benzer şekilde bu süreç, insan ticareti mağdurları için menşe ülkelerinde veya bir önceki ikamet ülkelerinde ya da onlar için güvenli olduğu değerlendirilen üçüncü ülkelerde, kendilerine nasıl bir koruma sağlanacağı konusunda ipuçları da vermektedir.

Palermo Protokolü öncesinde, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanındaki çalışmaların devletlerin iç hukuklarındaki düzenlemeler veya devletlerarası ikili iş birliği antlaşmaları ile şekillendiği görülmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının gönüllü geri dönüşleriyle ilgili düzenlemeler, bu alandaki pek çok konu gibi ilk defa kapsamlı olarak bu Protokolde yer almıştır. Protokole göre, insan ticaretiyle mücadele alanında devletlere yüklenen iş birliği rolü, mağdur tespit süreçlerinden başlayıp mağdurların *gönüllü güvenli geri dönüşlerine* kadar devam etmektedir. Protokol, insan ticareti mağdurlarının dönüşleri konusunda, sadece vatandaşları oldukları devlete değil aynı zamanda varsa daha önce daimî olarak ikamet hakkına sahip oldukları devletlere de sorumluluk yüklemiştir. Bu kapsamda ilgili devletler, “...*mağdurların geri dönüşlerini, güvenliklerini de gözeterek sebepsiz ve makul olmayan bir gecikme olmaksızın kolaylaştıracak ve kabul edecektir.*” (Palermo Protokolü, Madde 8, 1. Fıkra). Giriş yapılan devletin talebi halinde, talepte bulunulan devletin, “...*insan ticareti mağdurunun kendi vatandaşı olup olmadığını veya kendi ülkesinde daimî ikamet hakkı olup olmadığını sebepsiz ve makul olmayan bir gecikme olmaksızın doğrulaması gerekmektedir.*” (Palermo Protokolü, Madde 8, 3. Fıkra). Palermo Protokolü, insan ticaretiyle mücadelede devletlerarası iş birliğinin, *mağdurun yararı* ilkesi gözetilerek uygulanması gerekliliğini vurgulamıştır (BM Palermo Protokolü, 2000).

Bu ilke kapsamında, “...ilgili devletin güvenli gönüllü geri dönüş sırasında, mağdurların seyahat etmesine veya ülkesine yeniden giriş yapmasına olanak sağlayacak seyahat belgelerini tanzim etmesi ve ülkeye girişine müsaade etmesi istenmektedir...” (Palermo Protokolü, Madde 8, 4. Fıkra). Ayrıca bu Protokolle sağlanan ek hakların devletlerin iç hukuklarında mağdurlara yönelik tanımış oldukları hakları ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiş (Palermo Protokolü, Madde 8, 5. Fıkra), bu şekilde mağdurlar lehine yapılacak tüm düzenlemelerin desteklendiğini belirtilmiştir.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi de mağdurların ülkelerine geri gönderilmeleriyle ilgili hükümlere yer vermektedir. Sözleşme, “...mağdurların uyuğunda bulunduğu veya ikamet hakkına sahip olan taraf devletlerin mağdurların haklarına, güvenliğine ve onuruna gerekli saygıyı göstererek kanunsuz ve gerekçesiz bir gecikmeye mahal vermeksizin mağdurların geri dönüşünü kolaylaştırmalarını ve kabul etmelerini” istemiştir (Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, 2005). Sözleşmede, taraf devletlerden birinin mağduru bir başka ülkeye göndermesi söz konusu olduğunda kişi hakları, güvenliği ve onuru ile mağduriyetle ilgili yasal işlemlerin durumu dikkate alınarak geri gönderme sürecinin tercihen gönüllülük esasına dayanması gerektiği vurgulanmaktadır (Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, 2005).

Palermo Protokolü’nde olduğu gibi Sözleşme de insan ticareti suçuna maruz kalmış ve seyahat belgesi bulunmayan mağdurların belgelerinin temini hususunda, yabancının menşe ülkesine veya daimî ikamet hakkı bulunan ülkelere sorumluluklarını hatırlatmaktadır. Bununla birlikte taraf devletlerin, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla geri dönüş programları oluşturabilecek mevzuat düzenlemeleri yapmalarının gerekliliğini vurgulamıştır. Sözleşmede ayrıca oluşturulacak güvenli gönüllü geri dönüş programlarının tekrar mağduriyet yaşanmasının önlenmesine hizmet etmesi gerektiği düzenlemiştir (Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, 2005).

3.2. Geri dönüş programlarına destek sunan uluslararası kuruluşlar ve dönüşlere ilişkin temel ilkeleri

Uluslararası göçmen sayıları her geçen gün artarken devletler, göç yönetimi noktasında daha fazla iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Bu iş birliği arayışının temelinde, göç olgusunun tek başına bir devlet tarafından yönetilemeyecek kadar fazla dinamiği içinde barındırması bulunmaktadır. Devletler, topraklarında izinsiz bulunan ve sığınma talep eden yabancılara kendi yasal mevzuatlarını uygularken bir yandan da uluslararası anlaşmalar ile taraf oldukları pek çok uluslararası normu gözetmek zorundadır. Normlar hiyerarşisinin tepesinde uluslararası anlaşmaların yer aldığı ve devletlerin iç hukuklarını bağlı oldukları bu antlaşmalara göre şekillendirdikleri bilinmektedir. Bununla birlikte göç yönetiminde, pratikte bu normların devletler tarafından ne kadarının uygulandığı hususunda bir kontrole ihtiyaç duyulmaktadır. Devletler gönüllü geri dönüş süreçlerinde, uluslararası organizasyonlarla birlikte çalışarak hem göçmen gruplar için dönüş süreçlerinde yaşanabilecek hak ihlallerine karşı göçmenleri hem de bu grupların hak ihlali iddialarına karşı kendilerini korumayı amaçlamaktadır. Bunun sebebi, günümüzde kalıcı çözüm türleri içerisinde devletlerce en çok desteklenen gönüllü geri dönüş alternatifinin, içerisinde barındırdığı güvenlik riskidir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Uluslararası Göç Örgütü, gönüllü geri dönüş süreçlerine destek veren iki önemli kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci dünya savaşı sonrası artan uluslararası nüfus hareketleri, bu kuruluşların da geri dönüş çalışmalarını hızlandırmıştır. Bu amaçla her iki örgüt, uluslararası mülteci hukukunun ilkeleri çerçevesinde, gönüllü geri dönüşe ilişkin normlar belirlemiştir. Gönüllü geri dönüş kavramının birleşenlerini anlamak açısından iki kuruluşun geri dönüşe ilişkin ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

3.2.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin gönüllü geri dönüşe ilişkin ilkeleri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra göç eden insanların sadece Avrupa kıtasının sorunu olmadığı, iltica süreçlerinin tüm dünyayı ilgilendiren bir sorun olduğu düşüncesi, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey (EKOSOK)'i

harekete geçirmiştir. EKOSOK, BM Genel Sekreteri'nden yeni bir örgütlenme planı hazırlamasını istemiştir. BM Genel Kurulu, 319 (IV) nolu kararıyla Aralık 1949 tarihinde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisinin kurulmasına ve 1 Ocak 1951 tarihi itibarıyla da faaliyetlerinin başlamasına karar vermiştir (Uzun, 2016, s. 67). Hazırlanan BMMYK Tüzüğü ise 14 Aralık 1950 tarihinde yapılan BM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Tüzük, 1950 yılında kurulan BMMYK'nin görevlerini, kurumsal yapısını ve çalışma prensiplerini oraya koyan yasal metni oluşturmaktadır. *Genel Hükümler* başlıklı birinci bölümünde,

(...) tüzüğün kapsamı içine giren mültecilere uluslararası koruma sağlamak ve bu tür mültecilerin gönüllü olarak geri dönüşlerini ya da onların yeni ülkelerinin toplumları ile kaynaşmalarını hızlandırmaları için Hükümetlere ve ilgili hükümetlerin onay vermesi koşuluyla özel kuruluşlara yardım ederek mültecilerin sorunlarına kalıcı çözümler aramak görevini üstlenecektir; ifadesi yer almaktadır (Uzun, 2016, s. 75).

Bu kapsamda Tüzük, mülteciler için benimsenen üç kalıcı çözüm türü; yeniden yerleştirme, gönüllü geri dönüş ve yerel entegrasyona atıfta bulunmaktadır. BM'ye üye olan devletlerin, BMMYK'nin yetki alanına giren konularda desteklemesi gerekliliği belirtilmiş, Tüzüğün 8. Maddesinde “...gönüllü geri dönüşleri veya yeni topluluklara uyum sağlamayı teşvik eden hükümetlere ve özel çabalara yardım etmek” ifadesi yer almıştır.

1980 yılına gelindiğinde BMMYK'nin Yürütme Komitesi, 18 numaralı (Conclusion No 18) kararında kalıcı çözümler içerisinde gönüllü geri dönüşün en uygun çözüm yolu olduğunu belirtmiştir. Geri dönüşlerin gönüllü olması (ExCOM, 1980, para. b), geri dönen göçmen grupların kabulüne ilişkin kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması (ExCOM, 1980, para. j) istenmiştir (Dalkıran, 2013). Yürütme Komitesi, 1985 yılındaki 40 numaralı (Conclusion No 40) kararında ise gönüllü olarak geri dönüşe ilişkin Komiserliğin bakış açısına yer vermektedir. Geri dönüş kararının gönüllü ve bireysel alınmış bir karar olması gerektiği, aynı zamanda dönüş sırasında ve menşe ülkeye varana kadar yabancıların mutlak güvenlik içinde olmaları gerektiği (ExCOM, 1985, para. b) belirtilmiştir. Böylece *gönüllülük* ilkesinin yanında geri dönüşün *güvenli olma* ilkesi de ortaya çıkmıştır (Dalkıran, 2013).

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

BMMYK'nin mültecilerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin önemli ilkelerinde biri de *uluslararası iş birliğidir*. Mültecilerin gönüllü geri dönüşlerinin desteklenmesinin göç etme hareketinin ortaya çıkmasına sebep olan temel sorunlar üzerinde iyileştirici etkisi olacağı, bu şekilde göçün kaynağında durdurulabileceği değerlendirilmektedir. Komite, uluslararası iş birliği çağrısı yaparken dönüşlerin desteklenmesi gerektiği, varış ülkesi için vatandaşını kabul etme; ayrılış ülkesinin ise dönüşü kolaylaştırıcı önlemler alma konusunda devletlerin zaten sorumlulukları olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte desteklenen gönüllü geri dönüşlerin her aşamasında Komiserliğin dâhil edilmesi ve devletlerin bu noktada BMMYK'nin dâhil edilme durumuna kolaylık göstermesi istenmektedir. BMMYK, geri dönüş programlarının planlama ve uygulama aşamalarına dâhil olarak dönüşten sonraki sürecin, mülteci için takibini *yaparak* “...*insan onuruna yakışır bir geri dönüş sürecinin inşasının hedeflendiği.*” belirtilmektedir.

3.2.2. Uluslararası Göç Örgütü'nün gönüllü geri dönüşe ilişkin ilkeleri

1951 yılında kurulan Uluslararası Göç Örgütü, göç alanında faaliyet gösteren en güçlü hükümetler arası örgüt olarak bilinmektedir. Devlet dışı aktörlerle de birlikte çalışmakta olan örgüt, 2016 yılında, Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma sonrasında, BM'nin *Bağlı Kuruluşu* statüsünü almıştır. IOM varlık amacını, “...*düzenli ve insani göç yönetiminin sağlanmasına yardımcı olmak, göç konularında uluslararası iş birliğini teşvik etmek, göç problemlerine pratik çözümlerin arayışını desteklemek ve mülteciler ile ülke içinde yerinden edilmiş insanlar dâhil ihtiyaç sahibi göçmenlere insani yardım sağlamak için çalışır.*” şeklinde açıklamaktadır. IOM, kendisini herkes yararına insani ve düzenli göçü desteklemeye adanmış olduğunu belirterek çalışma alanlarını göç ve kalkınma, göçü kolaylaştırma, göçü düzenleme ve zorunlu göç olarak sıralamaktadır.

Pek çok ülkede gönüllü geri dönüş projelerinin sahibi ve uygulayıcısı konumundaki örgüt, bu konuda yedi prensip belirlemiştir. Bunlar; *gönüllülük, göçmen merkezli yanıt, güvenlik, yeniden entegrasyonun sürdürülebilirliği, gizlilik, diyalog ve ortaklıklar*, son olarak da *kanıta dayalı programlama* olarak belirtilmektedir (IOM, 2016). Gönüllü geri dönüş programlarının merkezine konulan yedi prensip örgüt tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

• (...) **Gönüllülük:** Kişilerin baskı altında olmadan kendi iradeleri ile geri dönüşü tercih etmeleridir. Kişilerin karar verme sürecinden önce geri dönüş hakkında eksiksiz ve tarafsız bilgilenebilirliğine gereksinimlerine vurgu yapar.

• **Göçmen Merkezli Yanıt:** Programlarda odağın mültecilerin hak ve ihtiyaçları olması gerektiğini savunan bir ilkedir. Dönüş sürecinde her göçmene, cinsiyetine ve yaşına duyarlı bir şekilde özel destek sağlamak için değerlendirmelerin bireysel yapılması gerekliliğinden bahseder.

• **Güvenlik:** Geri dönüşte güvenlik riskleri tüm boyutlarıyla değerlendirilmeli ve geri dönüş güvenli hale getirilmelidir. Güvenlik riskinin yüksek olduğu durumlarda geri dönüş ertelenmeli ya da iptal edilebilir olmalıdır.

• **Yeniden Entegrasyonun Sürdürülebilirliği:** Dönüşü kalıcı hale getirebilmek için oldukça önemli bir ilkedir. AVRRO programlarının merkezinde bu ilke yer almaktadır.

• **Gizlilik:** Kişisel verilerin uluslararası veri koruma standartlarına uygun olarak toplanılmasını, kullanılmasını, aktarılmasını ve saklanmasını içerir.

• **Diyalog ve Ortaklıklar:** Geri dönüş ve yeniden sürdürülebilirlik, birden fazla paydaşın beraber çalışmasını gerektiren bir süreçtir. Farklı aktörlerle ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliğinin önemine vurgu yapar.

• **Kanıt Dayalı Programlama:** Gönüllü geri dönüş süreci boyunca sistematik ve sürekli veri toplama, izleme ve değerlendirme yapılmalı geri bildirim mekanizmaları inşa edilmelidir (IOM, 2016).

Bu ilkeler kapsamında göçmen grupların geri dönüş taleplerini değerlendiren ve gönüllü geri dönüş programlarını organize eden IOM, 169 üye ve 8 gözlemci devlette, yüzün üzerinde saha temsilciliği bulunan bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. İsviçre, Almanya ve Türkiye'deki Genel Yaklaşım ve Geri Dönüş Destekleri

4.1. İsviçre

İsviçre Göç Sekreterliği (Staatssekretariat für Migration-SEM), İsviçre Federal Adalet ve Polis Bakanlığı bünyesinde bulunan ve İsviçre'de iltica başvurularını incelemeye ve bu konuda karar vermeye yetkili kurumdur. SEM, ilgili yasalar uyarınca İsviçre'de bulunan yabancılar ve sığınmacılarla ilgili işlemleri yönetmekle görevlendirilmiştir. Ülkedeki kantonlarla iş birliği içerisinde olan SEM'in başlıca sorumluk alanları, “...iltica başvurularını incelemek, sığınmacıların barınma iş ve işlemlerini takip etmek ve menşe ülkesine geri dönecek kişilerin dönüşlerini sağlamak.”, olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte insan ticaretiyle mücadele süreçleri de SEM koordinesinde yürütülmektedir. SEM tarafından, insan ticaretiyle mücadele alanında bilgi akışını iyileştirmek, mağdurların hızlı bir şekilde tespiti ve mağdurlara uygun bakım ve korumayı sağlamak için prosedürler geliştirilmektedir. Ayrıca bu alanda çalışan personelin bilinçlendirilmesi ve eğitimi amacıyla oluşturulmuş, SEM bünyesinde düzenlenen programlar da mevcuttur. Tüm bu süreçler, 2017-2020 Ulusal İnsan Ticareti Eylem Planında yer alan İltica- Mağdur Koruma Programının bir parçası olarak yürütülmektedir.

İsviçre Federal İdare Mahkemesi'nin 2016 tarihli kararına göre, insan ticareti mağdurlarının tespit edilmesi, devletin sorumluluğu olarak görülmekte ve iltica prosedürü uygulanırken mağdur tespitinin önemi vurgulanmaktadır. İltica başvurularının her aşamasında, kişinin insan ticareti mağduru olduğuna dair işaretlerin tespit edilmesi halinde, gerekli ilave araştırmalar yapılmakta ve mağdur için koruyucu tedbirlerin alınması sağlanmaktadır.

İsviçre'de her kanton, sınırları içerisinde insan ticaretine karşı bir kurumun var olup olmayacağına kendisi karar vermektedir. Aynı zamanda bu alanda çalışan aktörler arasındaki iş birliğinin nasıl kurulacağı, mağdurların korunmasının nasıl organize edileceği ve finansal destek süreçleri de kantonların yetkisine bırakılmıştır. 2014 yılına gelindiğinde mağdurların statüsü ve ikamet izinleriyle ilgili konularda iş birliğinin geliş-

tirmesi; insan ticaretiyle mücadele sürecinde, göç hizmetleri, kolluk kuvvetleri ve sivil toplum örgütlerinin görev ve sorumluluklarının standartlaştırılması amacıyla çok disiplinli bir süreç olan COMPETO kurulmuştur. Göç idarelerinin insan ticareti alanında eğitimi ve mağdurların durumu hakkında soruların ele alınması için bir platform sağlamak, oluşumun temel amacı olarak belirtilmektedir.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin 2013 yılında İsviçre'de yürürlüğe girmesinin, insan ticareti mağdurları için önemli kazanımları olmuştur. Sömürüden kaçan veya polis tarafından kurtarılan herkes, ikamet durumlarına bakılmaksızın, en az 30 günlük bir düşünme döneminde ülkede kalmaya hak kazanmaktadır. Bu süre zarfında yabancıların, yetkili makamlarla iş birliği yapıp yapmayacaklarına ve insan tacirlerine karşı tanıklık edip etmeyeceklerine karar vermeleri gerekmektedir. Çoğu kanton mağdurlar için acil barınma ve yaşam ödeneği, bir avukatla birkaç saatlik görüşme, ruh sağlığı danışmanlığı, tıbbi tedavi, ulaşım ve çeviri hizmetleri sağlamaktadır. Bu hizmetler *Mağdur Destek Yasası* kapsamında finanse edilmektedir. Bununla birlikte İsviçre'de insan ticareti mağdurlarına destek sunan ihtisaslaşmış sığınma evlerinin bulunmadığı bilinmektedir. Mağdurun iyileşmesi için daha fazla zaman gerektiği durumlarda hükümet ek maliyeti üstlenmekle yükümlüdür. Kolluk kuvvetleriyle iş birliği yapmaya hazır mağdurlara, SEM tarafından soruşturma süresince yenilenebilen altı aylık bir ikamet izni verilebilmekte fakat bu sürenin sonunda mağdurların ülkeyi terk etmeleri gerekmektedir. İstisnai durumlarda, zorluklarla karşılaşması muhtemel mağdurların İsviçre'de kalmak için oturma izni başvurusunda bulunmaları mümkündür.

İsviçre devleti, gönüllü geri dönüş çalışmalarındaki ana amacın, “... göçmen grupların menşe ülkelerine kendi iradeleriyle dönüşlerini teşvik etmek, yeniden entegrasyonlarını sağlamayı kolaylaştırmak ve desteklemek, insan onuruna yakışan bir geri dönüşü mümkün kılmak, iltica merkezlerinden geri dönüşleri sağlamak ve sadece son çare olarak kişileri ülkelerine zorunlu geri göndermeyi seçmek”, şeklinde belirtmektedir. Bu amaçla geri dönüş destekleri tüm mültecilere ve diğer göçmen gruplara sunulduğu gibi insan ticareti mağdurlarına da sunulmaktadır. Ancak vize yükümlülüğünden muaf olan ülkelerin vatandaşlarına geri dönüş desteği

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

sunulmamaktadır. Oluşturulan sistemde, bir kişinin yasal olmayan şekilde ülkeye giriş yapmış olmasından sonra kendini idari otoritelere teslim etmesi halinde gönüllü geri dönüş desteklerinden yararlanması önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

İsviçre, gönüllü dönüş mekanizmasının uygulamasında, en önemli unsurlardan birinin *geri dönüş danışmanlığı* olduğunu belirtmektedir. Bu görev kantonlara bağlı göç ofislerince, Kızıllaç veya CARITAS gibi sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ya da IOM'nün görevlendirilmiş birimlerince yerine getirilmektedir. Uygulamada, geri dönüş danışmanları, geri dönüş merkezindeki göçmen gruplara yönelik toplantılar düzenlemekte hem gönüllü dönüş sistemi hakkında hem de geri dönüşte gönüllülüğün esas olduğuna dair detaylı bilgilendirmeler yapmaktadır. Danışmanlar, hassas durumda olan kişilerle ise bireysel görüşmeler yapılabilmektedir. Gönüllü dönüş yapılacağı kesinleştirilmesi için yabancıya vereceği onay yazılı olarak alınmaktadır. İsviçre'de IOM, CARITAS, KIZILHAÇ gibi kuruluşlar geri dönüş operasyonlarının yürütülmesinde iş birliği içinde çalışmaktadır.

İsviçre, uyguladığı geri dönüş programında, gönüllü geri dönüşten faydalanacak kişilere, profillerine göre farklı destekler sağlanmaktadır. Gönüllü geri dönüş için yapılacak ilk mülakatta dönüş kararı veren yabancıya alacağı destek daha fazla olmaktadır. Oluşturulan sistemde, iltica başvurularının başında gönüllü geri dönüşü kabul eden yabancılar için destek miktarı fazlayken, iltica süreci aleyhine işleyen yabancılar için verilen desteğin miktarı azalmaktadır. Kişi sistem içerisinde ne kadar az süre kalırsa destekten faydalanma oranı artmakta, bir kez destekten faydalanan kişinin tekrar başvurma ihtimali bulunmamaktadır. Bununla birlikte ülkelere gönüllü geri dönüş desteği olarak dönen göçmenler için İsviçre'ye tekrar girişle ilgili sınırlama bulunmamaktadır.

Gönüllü geri dönüşün sadece seyahat desteğini kapsamadığı durumlarda daha detaylı bir prosedür izlenmektedir. Görüşmelerde, kişiye öncelikle ne tür bir yardıma ihtiyaç duyduğu, hangi bölgeye dönmek istediği ve dönüşü dair beklentileri sorulmakta, menşe ülkedeki fırsatlar ve ekonomik riskler hakkında orta ve uzun vadedeki amaçları tartışılmaktadır. Yerel en-

tegrasyon destekleri kapsamında göçmenlerin iş projelerinin değerlendirilmesi ardından projelerin hayata geçirilmesi için İsviçre Göç İdaresinin risk analizi yaparak onay vermesi gerekmektedir.

İnsan ticareti mağdurlarının ülkelerine gönüllü geri dönüşleri ve yeniden uyum süreçlerine yardımcı olmayı amaçlayan proje, 2010 yılının Nisan ayında, Yabancı Uyruklular Yasası (FNA) çerçevesinde kesin olarak uygulamaya konulmuştur. Gönüllü geri dönüş yardımları; İsviçre Federal Hükümet kurumları, kantonal geri dönüş yardım merkezleri, IOM, Federal Göç Ofisi (FOM) ve Göç Sekreterliği (SEM) arasındaki iş birliği ile sağlanmaktadır.

IOM İsviçre Ofisi ve SEM arasında yapılan iş birliği antlaşmasıyla 2003 senesinde oluşturulan SIM (Swissrepat-IOM Movements) projesi, sığınmacılara, menşe ülkesine gönüllü olarak dönmek isteyen ve üçüncü ülkelere göç etmeye karar veren yabancılara destek sunmaktadır. Aynı proje, insan ticareti mağdurlarının menşe ülkedeki nihai varış yerlerine güvenli ve organize bir şekilde ulaştırılmasını da amaçlamaktadır. Gönüllü geri dönüş hareketleri, özellikle hassas durumdaki kişiler için geri dönüş yolculuğunun organize edilmesi, yönlendirme, biletleme işlemlerinin yanı sıra transit geçiş ve varış yardımını da içermektedir. Bu göçmenler için IOM, yolculuk öncesinde, sırasında ve/veya sonrasında tıbbi destek, sosyal refakat ve havaalanından son varış noktasına ikincil ulaşım sağlamaktadır.

İsviçre’de gönüllü geri dönüş programlarının merkezinde, iltica talep eden yabancılar bulunmaktadır. Gönüllü geri dönüş desteğinin ülkedeki tüm göçmen gruplara sunulduğundan bahsedilmiş, insan ticareti mağdurları da desteğin faydalanıcıları arasında sayılmıştır. Gönüllü geri dönüş programlarına getirilen en büyük eleştiri, BMMYK ve IOM’un geri dönüşlere yaptığı gönüllülük vurgusunun pratikte karşılığı olmadığıdır. Bu programlar aracılığıyla gerçekleştirilen dönüşlerde, faydalanıcı gruptaki göçmenlerin geri dönüş dışında başka bir seçeneği kalmadığı belirtilmektedir. İsviçre hükümetinin, hassas gruplar arasında sayılan insan ticareti mağdurlarının geri dönüşlerinin ayrı bir program kapsamında değerlendirilmediği IOM İsviçre Ofisi ve SEM iş birliği tarafından oluşturulan SIM (Swissrepat-IOM Movements) projesi kapsamında mağdurların dönüşünün sağlandığı görülmektedir. İnsan ticareti mağdurlarına sunulan

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

geri dönüş desteğinin içeriğinde; seyahat programlaması, bilet alımı, havalimanlarında ve transit uçuşlarda sunulan destekler sayılmaktadır. Ayrıca varış sonrası menşe ülkenin kontrol noktalarında, nihai varış noktasına kadar mağdurların desteklendiğinden ihtiyaç durumunda mağdurlara uçuş esnasında tıbbi destek sağlandığından bahsedilmektedir. Bu desteklerin tamamının, mağdurların İsviçre’den güvenle ayrılmasına hizmet ettiği ancak menşe ülkelerinde veya gittikleri ülkelerde tekrar sömürüye açık hale gelmelerini engelleyecek bir koruma sağlamadığı görülmektedir.

Hem BMMYK hem de IOM gönüllü geri dönüş süreçlerinde uluslararası iş birliğine vurgu yapmaktadır. Ancak geri dönüşlerinin gönüllü olduğu kadar güvenli de olması gereken insan ticareti mağdurlarına verilen desteklerin, mağdurların ülkeden ayrılışına odaklı olup koruma sağlayabilecek iş birliği mekanizmaları içermediği anlaşılmaktadır. İsviçre idare mahkemesi, mağdur tespit süreçlerinin önemine vurgu yapmış ve mağdur tespitinin devletin sorumluluk alanı olduğunu belirtmiştir. Aynı kararda, iltica başvurularının her aşamasında, kişilerin insan ticareti mağduru olup olmadığının araştırılması konusunda önemli ifadeler bulunmaktadır. Bununla birlikte gönüllü geri dönüş destekleri kapsamında sunulan danışmanlık görüşmelerinde, mağdur tespiti konusunda hassasiyet belirtilmemiştir. Danışmanların geri dönen göçmenlerle yaptıkları bireysel görüşmelerin, hassas grupların özel ihtiyaçlarının seyahat planlaması çerçevesinde belirlemeye yönelik olduğu değerlendirilmiştir.

Gönüllü geri dönüş programını IOM aracılığıyla uygulayan İsviçre hükümetinin, aynı zamanda IOM operasyonlarına fon sağlayan önemli kaynaklardan biri olduğu bilinmektedir. Bu durum, IOM’un İsviçre hükümetince yönetilen gönüllü geri dönüşlerde, bu alandaki ilkelerinin uygulanabilirliğini ne kadar takip ettiği ya da edebileceği konusunu da tartışmalı bir hale getirmektedir.

4.2. Almanya

Almanya Federal Cumhuriyeti İçişleri ve Yurt Bakanlığı bünyesinde bulunan Federal Göçmen ve Mülteci Dairesi (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF)), iltica başvurularının değerlendirilmesi, mülteci haklarının korunması, ülke genelinde uyum süreçlerinin takibi ve göç ala-

nında araştırmalar yapmakla görevlidir. Aynı zamanda insan ticareti mağdurlarının tespiti ve koruma altına alınması da İltica Kanunu kapsamında BAMF’ın sorumluluğu dâhilindedir. BAMF, lke içerisinde mültecilerin korunması ve uyumlarının sağlanma süreçlerine dâhil olan tüm aktörlerle direkt iletişim içinde bulunmaktadır. Bu kapsamda insan ticareti suçuna konu olan yabancılardan ülkede kalışları ve menşe ülkelerine geri dönüşleri, BAMF koordinesinde farklı kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleşmektedir.

Almanya’nın insan ticaretiyle mücadele sürecinin kurumsal alt yapısına bakıldığında mağdurlara yönelik hizmetlerin göçmen gruplar üzerinden değil mağdur grupları (kadın/ocuk) ve cinsel sömürü üzerinden tanımlandığı görülmektedir. Almanya Federal Cumhuriyeti’nde 1997 yılında, Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençler Bakanlığı tarafından yönetilmekte olan Kadın Ticareti Federal alışma Grubu, kurulmuştur. Çalışma Grubu, insan ticaretiyle mücadele alanında federal, eyalet ve topluluk düzeylerinde görev alan birimlerden oluşmaktadır. Amacı; “...ulusal stratejinin uygulanmasında nleme, suçluların takibi ve mağdurların korunmasına dair dengeli bir yaklaşımın izlenmesini sağlamak.” olarak ifade edilmektedir. 2013 yılında alışma Grubunun adı faaliyetlerin genişleyen kapsamını yansıtması amacıyla İnsan Ticareti alışma Grubu olarak değiştirilmiştir. Kadın ticaretiyle mücadelenin, Federal Hkmetin Eylül 2007’de kabul ettiği ve 2013 itibariyle tamamen uygulamaya konulan Kadına Yönelik Őiddetle Mücadele İkinci Eylem Planının bir parçası olduğu görülmektedir. Benzer Şekilde, cinsel sömürü amacıyla ocuk ticareti de Haziran 2011’de kabul edilen ocuk ve Gençlerin Cinsel Sömürüden Korunması için Federal Hükümet Eylem Planı II’de ele alınmaktadır. Bu Eylem Planı kapsamında, ocuk ticareti konusunda alt çalışma grubu kurularak disiplinli bir izleme organı oluşturulduğu bilinmektedir.

Almanya’da insan ticaretiyle mücadele için çok sayıda girişim ve ağ bulunmaktadır. Ancak bu yapılanmalar ortak bir strateji oluşturacak Şekilde birleşmemektedir. Mağdurların tespit edilmesi ve gerçekten mağdur olduklarının resmi onay süreci, çeşitli Őekillerde yürütülmekte ve ilgili kuruma bağlı olarak mağdur tanımlamaları farklı niteliklere sahip olabilmektedir. İnsan ticaretiyle mücadele alanında çalışan önemli yapılardan biri,

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

Almanya İnsan Ticaretine Karşı STK Ağıdır (KOK). Danışma merkezleri ile kadın ve göçmen hakları grupları tarafından kurulmuş olan KOK, insan ticaretine maruz kalmış kişilerin ve şiddete maruz kalan kadın göçmenlerin haklarını savunmakta önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda oluşum, Almanya’da insan ticaretine maruz kalmış kişilerle çalışan uzmanlaşmış danışma merkezlerini ve bu konuyla ilgilenen diğer kuruluşları bir araya getirerek 43 üye kuruluşu, bu mücadeleye dâhil etmektedir. Almanya’da insan ticaretiyle mücadelenin temeli, bu kurumların arasındaki bilgi akışı ve iş birliğidir.

Alman Federal Polisi ve yerel polis güçleri de insan ticareti mağdurlarının tespiti ve korunmasında rol oynamaktadır. Mağdurların polis güçleri ile kendi istekleri ile iletişime geçtiği durumlarda, yetkililer gerektiği hallerde tercüman eşliğinde mağdurlar ile görüşme yapabilmektedir. Soruşturma sonunda, kişinin gerçekten insan ticareti mağduru olduğuna karar verilirse, İnsan Ticareti Mağdurları Özel Temsilcilerinden bir temsilci, vakaya atanmakta veya vakadan sorumlu çalışana, bu süreçte ne yapılması gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır. Kişinin insan ticareti mağduru olduğuna resmi makamlarca onay verilmesi ardından, suçluların yakalanması için kişilere şahitlik etme, davacı olma imkânı sağlanmakta ve mevcut yasalar kapsamında dava sonucunda mağdurlar, tazminat hakkı elde edebilmektedir.

Almanya’da ikamet eden bir göçmenin, kanıtlara dayalı bir soruşturma sonrası insan ticareti mağduru olduğunun tespit edilmesi halinde, göçmenlik makamları bu kişiye ülkeden ayrılması için üç aylık bir süre tanımakla yükümlüdür. Mağdur tanıklık etmeyi kabul ettiği takdirde, *Alman İkamet Yasası*’nın 25. maddesinin 4(a) paragrafına göre, “...kişinin federal topraklarda bulunmaya devam etmesinin insani veya kişisel nedenlerle veya önemli kamu yararı nedeniyle, geçici olarak gerekli olduğu” değerlendirilmekte ve yabancı için ikamet izni düzenlenmektedir. Bu düzenleme ile Almanya’nın, Avrupa İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi’nde yer alan mağdurlara verilebilecek ikamet izni hakkını, *tanıklık yapma şartına bağladığı görülmektedir*. KOK, insan ticaretine maruz kalmış kişilerin tanıklık rolünden bağımsız olarak ikamet hakkı bulunması konusunda, Alman makamlarına çağrıda bulunmaya devam etmektedir.

Almanya’da gönüllü geri dönüşün desteklenmesi çalışmaları yetmişli yıllara kadar geri gitmektedir. BAMF, menşe ülkesine gönüllü geri dönmek isteyen veya üçüncü bir ülkeye yerleştirilen kişilerin dönüşlerine destek olmaktadır. Almanya’daki temel gönüllü geri dönüş destek programı, IOM tarafından uygulanmakta ve REAG/GARP (Almanya’daki Sığınmacıların Yeniden Uyum ve Göç Etmelerine İlişkin Program/ Devlet Destekli Geri Dönüş Programı) programı olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte Federal hükümetin, ülkelerine geri dönen göçmenlerin yeniden uyumunu sağlamak amacıyla Avrupa Yeniden Uyum Ağı (European Reintegration Instrument Network (ERIN)) ile çalıştığı bilinmektedir. Program, göçmenlerin dönüş yaptığı ülkelerdeki partnerler aracılığıyla göçmenlere aynı destek sağlamaktadır.

Almanya, gönüllü geri dönüş programlarının hedef kitlesinin sınır dışı süreçlerine konu olan yabancılar olduğunu belirtilmektedir. Bununla birlikte, programlar aracılığıyla iltica başvurusu kabul edilenler ve yerleşik göçmenlerin de menşe ülkelerine dönüşlerinin desteklediği, geri dönmeyi düşünen tüm göçmenlere güncel menşe ülke bilgisi sağlandığı bilinmektedir. REAG/GARP programı, Almanya’da insan ticareti mağduru yabancıların da faydalanıcıları arasında sayıldığı en büyük gönüllü geri dönüş programıdır. IOM program kapsamında sadece geçerli seyahat belgesi ve vizesi olan kişilerin geri dönüşlerini sağlamaktadır. Bu programlarda, seyahat masraflarının karşılanması yanı sıra, göçmenlere mali başlangıç hibeleri de verilmektedir. Bu hibelerle, geri dönen grupların menşe ülkede veya oturma izni veren üçüncü bir ülkede yeni bir başlangıç yapmasına yardımcı olunması amaçlanmaktadır. Almanya’da gönüllü geri dönüş destekleri kapsamında verilen yardımlar, göçmen grupların uyruğuna göre değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte yabancının iltica sistemi içerisinde geçirdiği süre, yardımın niteliğinde veya miktarında herhangi bir artış ya da azalış sebebi olarak görülmemektedir. Geri dönüş işlemlerinde ortaya çıkan masraflar (pasaport/ vize ücreti, konsolosluklara ulaşım vb.) için fon ajanslarına (sosyal yardım ofisleri) başvuruda bulunulması gerekmektedir. Bu durum, gönüllü geri dönüş süreçlerinin etkin iş birliği gerektiren yapısını karşımıza çıkarmaktadır. SOLWODI (Zor Durumdaki Kadınlar Dayanışması Grubu) isimli kuruluş da yürüttüğü geri dönüş projesi ile

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

insan ticareti mağdurlarının gönüllü geri dönüşlerine destek sunmaktadır. Proje kapsamında kişiler kendi ülkelerinde farklı bir meslek edinmek ya da iş kurmak için yardım alabilmektedir.

Almanya'da REAG/GARP programı ile ülkesine dönmek isteyen tüm göçmen gruplara gönüllü geri dönüş desteği sağlanmaktadır. İsviçre'deki uygulamanın aksine gönüllü geri dönüş programına geç dâhil olduğunda, verilen desteklerde azalma olmamaktadır. Bununla birlikte erken başvuruyu teşvik etmek amacıyla Alman hükümetince *bonuslar* verildiği bilinmektedir. IOM ve BMMYK'nin gönüllü geri dönüşe ilişkin ilkeleri doğrultusunda tüm göçmen grupların dönüşlerinin desteklendiği görülmektedir. Fakat insan ticareti mağdurları için özel bir programın olmadığı daha çok STK'lar üzerinden, hassas gruptaki göçmenlerin hedef alındığı organizasyonlar ile dönüşlerin desteklendiği görülmektedir. BMMYK gönüllü geri dönüş süreçlerinde devlet dışı aktörlerle iş birliği yapmanın önemini vurgulamaktadır. Aynı vurgu, IOM'un gönüllü geri dönüş süreçleriyle ilgili yedi ilkesinden biri olan *Dialog ve Ortaklıklar* başlığı altında da yer almaktadır. Bununla birlikte mağdurların gönüllü geri dönüşünü söz konusu olduğunda IOM, sadece geçerli seyahat belgesi ve gideceği ülkenin vizesine sahip mağdurların dönüşlerini desteklediğini, belirtmektedir. Bu uygulama Almanya'da da belge temini noktasında mağdurların, kendi ülke makamları veya gidebilecekleri üçüncü ülke makamları karşısında yalnız bırakıldığı anlamına gelmektedir. Oysaki bu alandaki eksikliğin, IOM ve BMMYK öncülüğünde, devletler arası iş birliğinin teşviki ile çözüme kavuşturulabilmesi, iki kuruluşun varoluş amaçları düşünüldüğünde daha öncelikli olmalıdır.

İnsan ticareti mağduru yabancıların gönüllü geri dönüşleri söz konusu olduğunda Alman devletinin ikamet hakkı için sunduğu tanık olma veya ifade verme şartı hem BMMYK'nın hem de IOM'un *gönüllülük* ilkesi ile çelişmektedir. Yetkili makamlar ile iş birliği içerisinde olmayan mağdur için Alman hükümeti dönüş dışında bir destek sunmamaktadır. Belge temini konusunda da destek alamadığı takdirde, insan ticareti mağduru yabancı pratikte düzensiz göçmen konumuna düşmektedir. Bu durum mağdurlar için geri dönüşü zorunlu hale getirmektedir. Gönüllü geri dönüş çalışmalarlarıyla ilgili belirtilmesi gereken bir önemli husus ise Federal

Alman hükümetinin, tüm göçmen gruplara yönelik sunduğu gönüllü geri dönüş danışmanlığı hizmetidir. Bu hizmet kapsamında, *danışmanların görevinin göçmeni dönüşe hazır hale getirmek olduğu*, danışmanlarca yapılan mülakatlarda uluslararası korumayı gerektirecek hususlara değinilse dahi bunun iltica ofislerine bildirilmediği bilinmektedir. Bu durumun gerekçesi olarak *gizlilik* ilkesi öne sürülse de BAMF bünyesindeki birimler arasındaki bu geçirgensizlik, gönüllü geri dönüşlerdeki *güvenlik* ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin 2022 yılı Almanya İnsan Ticareti Raporu'nda Alman hükümetinin, her türlü insan ticareti için “...ulusal bir mağdur tespit ve yönlendirme rehberi hazırlamadığı...” eleştirisine yer verilmiştir. Aynı rapor, mağdurlara yapılan herhangi bir tazminat ödemesi bildirmediğine de değinmektedir. Raporda, mağdur kişilerin bakımı, sığınma evleri ve STK fonlarının yetersiz kaldığı değerlendirilmiştir. Almanya'da mağdur tespit ve destek süreçlerinde yer alan sivil toplum örgütlerinin varlığı, insan ticaretiyle mücadelenin daha geniş bir alana yayılmasına destek olmaktadır. Bununla birlikte ulusal bir mekanizmasının olmaması, mağdur destek süreçlerinin koordinasyonu açısından olumsuz bir durumdur. Aynı zamanda gönüllü geri dönüş desteklerinde mağdur merkezli bakış açısının inşasının önündeki engellerden biri olarak değerlendirilmektedir.

4.3. Türkiye

Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesindeki gelişmeler, uluslararası alanda suçun tanımına dair mevzuat oluşturulmasının yanı sıra son yirmi yılda yaşadığı ve şahit olduğu siyasi, ekonomik ve sosyal süreçler ile paralellik göstermektedir. Türkiye, göçmen gruplar için coğrafi olarak gelişmiş Avrupa'ya çıkış noktası olarak görülmekteyken Avrupa devletlerinin sıkı sınır kontrolleri ve sert göçmen politikaları sebebi ile hedef ülke konumuna gelmiştir. Bu durum, Türkiye'nin göç gerçeği ile Avrupa'dan çok daha sert bir şekilde yüzleşmek zorunda kalmasına sebep olmuştur. Türkiye, yasa dışı göçmenlerin ülkelerine dönüşlerini sağlarken bir yandan da düzensiz konumda olmaları sebebi ile sömürüye daha açık hale gelen göçmen grupları koruyacak mekanizmalar inşa etmeye çalışmıştır.

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

Türkiye, insan ticareti alanında daha etkin mücadele etme iradesi ile 2002 yılında, Dışişleri Bakanlığı koordinesinde, ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurumları ortaklığında, İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Görev Gücünü oluşturmuştur. İnsan ticareti alanında çalışan kamu kurumlarını, uluslararası örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiren Görev Gücü, 2012 yılına kadar on dokuz toplantı gerçekleştirmiştir (Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu, 2019). Türkiye, 2005-2006 yıllarında, muhtemel mağdurlar için kaynak ülke olarak değerlendirilen Azerbaycan, Belarus, Gürcistan, Ukrayna ve Moldova ile insan ticareti mağdurlarının korunması, desteklenmesi ve gönüllü geri dönüşleri alanında protokoller imzalamıştır. (Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu, 2019). 2003 ve 2009 yıllarında kabul ettiği İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planlarında, mağdurlar için acil yardım hattı oluşturulması, sığınma evlerinin kurulması ve mağdurların güvenli ve gönüllü geri dönüşlerini sağlayacak iş birlikleri oluşturma hedeflerine yer vermiştir.

2013 yılına gelindiğinde ise 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile insan ticaretiyle mücadele ve mağdurlarının korunması alanındaki çalışmalar yeni bir boyut kazanmıştır (Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu, 2019). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü çatısı altında insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi amacıyla Daire Başkanlığı kurulmuştur. Bu alandaki mücadele, Türk vatandaşı-yabancı ayrımı yapılmadan Göç İdaresi Başkanlığının (2021 yılı itibariyle Başkanlık statüsü verilmiştir), ana branşları arasında sayılmıştır.

YUKK'ta, tanımlanan mağdurlara sunulacak destek hizmetleri kapsamında, *insan ticareti mağduru ikamet izini* hakkında düzenlemelere yer verilmektedir. Bu ikamet izinin düzenlenmesinde diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartların aranmayacağı, ikamet izinin süresi, uzatılması ve iptaline ilişkin hususlar kanunda belirlenmiştir (6458, YUUK, m. 48-49). Sömürüye maruz kalmış yabancılarla ilgili çok önemli başka bir düzenleme ise “...*mağdur destek programından yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları hakkında sınır dışı etme kararı alınamayacağına*” dair kanun hükmüdür (YUKK, m. 55, ç). Bu madde kapsamında Türkiye'nin, insan ticareti mağdurlarına sunduğu desteği, Avrupa'daki örneklerinin aksine, mağdurun tanıklık yapması şartına bağlamadığına dikkat çekmek gerekir.

YUKK, yabancıların ülkelerine dönüşleri ile de ilgili önemli düzenlemelere yer vermektedir. Hangi statüde olursa olsun, yabancıların menşe ülkelerine dönüşleriyle ilgili, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalarda yer alan *Geri Gönderme Yasağı*, Kanunu dördüncü maddesinde, “*Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.*” şeklinde düzenlenmiştir (6458, YUUK, m. 4).

Gönüllü geri dönüş kavramı ise Kanununun 60/A maddesinde düzenlenmiş göçmenlere yönelik olarak; “*Hakkında sınır dışı etme kararı alınmış ve menşe ülkesine gönüllü olarak geri dönmek isteyen düzensiz göçmenlerden Genel Müdürlüğün uygun gördüğü kişilere aynı veya nakdi destek sağlanabilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Ek olarak gönüllü geri dönüşlerle ilgili uluslararası kuruluşlar, kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile çalışılabileceği belirtilmiştir (6458, YUUK, m. 60/A). Kanunda, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, gönüllü olarak geri dönmek isteyenler, aynı veya nakdi olarak verilebilecek gönüllü geri dönüş desteğinin faydalanıcıları arasında sayılmıştır (6458, YUUK, m. 84). Gönüllü geri dönüş çalışmalarıyla ilgili uluslararası kuruluşlar, kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği içerisinde olunabileceği bu maddede bir kez daha vurgulanmıştır.

İnsan ticareti mağdurlarının tanımlanması, sunulacak destek hizmetleri ve mağdurların ülkelerine gönüllü geri dönüşleri hususundaki işlemler, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nde yer alan hükümler doğrultusunda düzenlenmiştir. 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik, Sözleşme referans alınarak hazırlanmıştır. Yönetmelik ile Türk vatandaşı-yabancı ayrımı gözetmeksizin bireyleri insan ticareti mağduru olarak tanımlama yetkisini İl Göç İdaresi Müdürlüklerindeki uzman personellere verilmektedir (İTMMKHY, m. 17, (9)). Muhtemel mağdurlar, insan ticareti suçuyla ilgili kovuşturma ve soruşturma süreçlerinin tamamlanması beklenmeden ve bireylerin şikâyetçi olup olmadığına bakılmaksızın *idari işlem* ile mağdur olarak tanımlanmaktadır (İTMMKHY, m.

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

18, (1)). Mağdur olarak tanımlanan kişi Türk vatandaşı olduğu durumlarda, 6284 sayılı Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri kapsamında, alacağı destek hizmetlerinin niteliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerince belirlenmektedir (İTMMKHY, m. 23). Çocukların insan ticareti suçuna konu olması halinde ise 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri doğrultusunda işlem yapılmaktadır (İTMMKHY, m. 24, (3)).

İnsan ticareti mağduru olarak tanımlanan yabancıların menşe ülkelerine geri dönüşleri veya kendileri için güvenli olduğu değerlendirilen üçüncü bir ülkeye çıkışları da Yönetmelik kapsamında düzenlenmektedir. Yönetmelikle, mağdurlara sunulacak gönüllü geri dönüş desteklerine, güvenlik kavramını da eklemiştir. Gönüllü ve Güvenli Geri Dönüş Programı ise şu şekilde tanımlanmıştır: “*Yabancı mağdurun tanımlama işlemi sonrasında, destek programının uygulandığı sırada veya program bitiminde, destek programından yararlanmak istediğini beyan veya talep etmesi halinde Genel Müdürlüğün koordinasyonu dâhilinde Müdürlük tarafından kendi ülkesine veya üçüncü bir ülkeye gönderilmesi.*” (İTMMKHY, m. 3, (1), ğ.). Yönetmelik kapsamında, insan ticareti suçuyla mücadelenin her aşamasında olduğu gibi mağdurların gönüllü ve güvenli geri dönüşleri söz konusu olduğunda da geniş iş birliklerinin oluşturulmasına işaret edilmiştir (İTMMKHY, m. 15.).

Türkiye, düzensiz konumdaki yabancıların ve tanımlanan mağdurların ülkelerine dönüşleri söz konusu olduğunda IOM ile AVR (Destekli Gönüllü Geri Dönüşü ve Yeniden Entegrasyon) Programı kapsamında çalışmaktadır. Örgüt tarafından mağdurlara verilen gönüllü geri dönüş destekleri, mağdurların dönüş biletlerinin alınması, havaalanı transferi, transfer öncesi karşılama, ayrılış öncesi verilen nakdi destek gibi kalemleri içermektedir. Bununla birlikte IOM, sadece geçerli seyahat belgesi bulunan ve gideceği ülkenin vizesine sahip yabancıların dönüşlerini desteklemektedir. Geri dönüşler söz konusu olduğunda belge temini noktasında yabancılara herhangi bir destek sunulmaması, gönüllü geri dönüşlerle ilgili ortaya konulan *iş birliği ve gönüllülük* ilkeleri ile bağdaşmayan bir uygulamadır.

IOM'un Türkiye'deki gönüllü geri dönüş taleplerini karşılama konusunda operasyonel anlamda ciddi yetersizliği olduğuna dair eleştiriler söz konusudur. Düzensiz konumdaki göçmenlerin dönüş taleplerinin, örgüt tarafından değerlendirilmesinin uzun sürmesi, özellikle sınır dışı süreçlerinde idari gözetim altındaki yabancılar için durumu oldukça zorlaştırmaktadır. İnsan ticareti mağduru olarak tanımlanmış yabancıların, ülkelerine geri dönüş talepleri söz konusu olduğunda ise mağdurun güvenliği ve içinde bulunduğu psikolojik durum düşünülerek daha hızlı bir süreç yönetimi gerekmektedir. Mağdurların dönüş işlemleri tamamlanana kadar güvenli barınma ihtiyaçları ortaya çıkmakta, Göç İdaresi Başkanlığına bağlı Sığınma Evlerinin dolu olması, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı konuk evlerinin müsait olmaması durumlarında sivil toplum örgütlerinden yardım talep edilmektedir. Bu şekilde dönüş öncesi kısa süreli barınma ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmakta ancak mağdurlara ihtiyaçları olan profesyonel destek sağlanamamaktadır. Böyle durumlarda barınma masrafları karşılanırsa dahi gönüllü geri dönüş taleplerine hızlı reaksiyon verilememesi, bekleme süreçlerinin uzamasına ve mağdurlar için güvenlik endişelerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Türkiye'nin ağırladığı ve sayıları milyonları aşan göçmen grupların ihtiyaçlarını, Avrupa'daki örneklerine benzer bir operasyonel yapı ile çözmeye çalışması, sahada IOM Türkiye ofisine yöneltilen eleştirilerin başında gelmektedir. IOM, göçmen grupların menşe ülkelerine gönüllü geri dönüş süreçlerinde, hâlâ Türkiye'nin iş birliği içerisinde olduğu önemli bir uluslararası kuruluştur. Bununla birlikte Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin içinde bulunduğu göç dalgasında, kendi dinamiklerini yansıtan daha güçlü bir gönüllü geri dönüş mekanizmasını inşa ettiği bilinmektedir. Yönetmelik çalışmalarının henüz tamamlanmadığı *Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması* ile Göç İdaresi Başkanlığı'nca güvenli, insan onuruna yakışır bir geri dönüş ve sürdürülebilir bir yeniden uyumun sağlanması hedeflenmektedir. İnşa edilen gönüllü geri dönüş mekanizmasında paydaş kurumlar Göç İdaresi Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Türkiye İş birliği ve Koordinasyon Ajansı ve Türk Kızılay Genel Müdürlüğü olarak belirtilmiştir. Seyahat desteği, nakdi ve ayni destek sunulacak gönüllü geri dönüş programı kapsamında, Göç İdaresi Başkanlığı'nın, Avrupa'daki örneklerine benzer *gönüllü geri dönüş danışmanları* yetiştirdiği bilinmektedir.

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizmasının faydalanıcıları arasında şu gruplar yer almaktadır:

- (...) hakkında sınır dışı etme kararı alınanlar, hakkında sınır dışı etme kararı alınmamış olsa dahi Türkiye’de yasal kalış hakkı bulunmayanlar,
- Kanunun 57’ inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında idari gözetim altına alınanlar ile Kanunun 57/A maddesi kapsamında idari gözetime alternatif yükümlülöklere tabi tutulanlar,
- Uluslararası koruma başvuru ya da statü sahipleri, uluslararası koruma başvurusu reddedilenler, geri çekilmiş sayılanlar, başvurusunu geri çekenler ile kabul edilemez başvuru sahipleri,
- İnsan Ticareti Mağduru olarak tanımlananlar, İnsani ikamet izni ya da insan ticareti mağduru ikamet izni hamili yabancılar.

Türkiye’nin yabancıların gönüllü geri dönüş süreçleriyle ilgili hem BMMYK hem de IOM tarafından önemi vurgulanan ulusal ve uluslararası iş birliklerini geliştirme eğiliminde olduğu görölmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı kurulmadan önce yabancıların iltica başvurularıyla ilgili süreçleri BMMYK aracılığı ile yöneten Türkiye, bu alandaki profesyonel yapıyı inşa etmesi ve göç yönetimini sivilleştirilmesi sonrası uluslararası koruma başvurularında tek yetkili kurum haline gelmiştir. Son yirmi yılda Türkiye’ye yönelen göç akınlarındaki yoğunlaşma ve ülke içerisinde ağırılan yabancı sayısındaki artışlar, benzer bir revizyonu zorunlu kılmıştır. Türkiye’deki yabancı potansiyeli göz önüne alındığında gönüllü geri dönüş taleplerinin ve bu konudaki desteklerin bir uluslararası kuruluşça karşılanmasının mümkün olamayacağı anlaşılmaktadır. Bu durumun, Türkiye’yi kendi ulusal mekanizmasını inşa sürecine ittiği görölmüştür. Türkiye’de uluslararası kuruluşlarla gönüllü geri dönüşlerin desteklenmesi alanındaki iş birliği devam etmekteyken bir yandan da kendi göç dinamiğine göre hazırlanmış yeni bir gönüllü geri dönüş mekanizması oluşturulmaktadır. Bu durum sınır dışı işlemleri ve sınır güvenliğinin sağlanması adına verilen çabaların maliyetinin, gönüllü geri dönüş desteklerine göre çok daha fazla olması gerçeğinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda göç kalıcı çözümün kaynak ölkelerde aranması gerektiği tezinin, artık Türkiye’nin göç yönetiminde daha fazla benimsendiği ile ilişkilendirilebilir.

Önümüzdeki süreçte gönüllü geri dönüşe destek verecek mekanizmaların sayısının Türkiye’de artabileceği, yerel yönetimlerin de sürece dâhil olabileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte insan ticareti mağdurları için gönüllü geri dönüş mekanizmalarının uygulayıcılarının çokluğundan ziyade verilecek destekler ile mağdurların yeni bir hayat kurmasının sağlanıp sağlanamayacağı önem arz etmektedir. Türkiye, insan ticareti mağduru yabancılar için gönüllü geri dönüş kavramına *güvenlik* kavramını da eklemiş IOM ve BMMYK’nın geri dönüşlerle ilgili dikkat çektiği önemli bir hususa mevzuatında yer vermiştir. Türkiye’de IOM tarafından verilen gönüllü geri dönüş desteklerinde mağdurlar için seyahat ve nakdi destek sunulmakta ancak menşe ülkesinde tekrar sömürüye konu olmasını engelleyecek bir sistemin inşası bulunmamaktadır. Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizmasında ise insan ticareti mağdurları desteğinin faydalanıcıları arasında sayılmış ancak mağdurlara verilecek desteğin türü, koruyucu yönünün olup olmadığı hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

Türkiye’de, tespit edilen insan ticareti mağdurları için sağlanan korumanın yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GRETA)’nın dikkat çektiği, “...dönüşleriyle ilgili güvenlik endişesi bulunan mağdurların, uluslararası koruma ihtiyaçları kapsamında başvuruda bulunabilmeleri...” (GRETA, 2020, (06)) önünde herhangi bir engelin olmadığı görülmektedir. Buna rağmen, Türkiye’de de insan ticareti mağdurlarının ülkeden ayrılışı için verilen desteklerin yeni bir sömürüden mağduru koruyup koruyamadığıyla ilgili etkin bir geri bildirim mekanizması bulunmadığı anlaşılmaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Göç alan devletlerce kalıcı çözümün menşe ülkelerde aranması gerektiği inancı ile inşa edilen gönüllü geri dönüş destekleri, göçmen grupların hak savunuculuğunu yapan BMMYK ve IOM tarafından da desteklenmektedir. İki uluslararası kuruluş da mülteci hukukunun temel ilkeleri çerçevesinde hem devletlerin iş birliği eğiliminin desteklenmesi hem de gönüllü geri dönüşlerin, güvenli, insan onuruna yakışır aynı zamanda sür-

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

dürülebilir olması gerektiği üzerinde durmaktadır.

İsviçre, zorunlu sınır dışı süreçlerinin yabancılar için son çare olduğunu değerlendirmiş ve tüm grupları, gönüllü geri dönüş desteklerinin faydalanıcıları olarak görmüştür. İnsan ticareti mağdurları da SIM (Swissrepat-IOM Movements) programı kapsamında desteklenen gruplar arasında sayılmıştır. İsviçre’de insan ticareti mağdurlarının korunması ve desteklenmesi amaçlı kurumların varlığı kantonların kontrolünde olup merkezi bir uygulama bulunmamaktadır. Federal yasalar, mağdur tespitinin devletin sorumluluğunda olduğunu ve iltica başvurularının her aşamasında mağdur tespiti yapılarak gerekli korumanın sağlanmasına vurgu yapmıştır. Bununla birlikte mağdurlara sağlanan destekler seyahat öncesi ihtiyaçlar, seyahat masrafları ve nakdi desteklerle sınırlandırılmış, desteklerin mağdurun ülkeden ayrılışına odaklandığı görülmüştür. Ülkede, merkezinde insan ticareti mağdurlarının olduğu herhangi bir gönüllü geri dönüş programı inşa edilmemiştir.

Almaya ise ülkesindeki yerleşik gruplar için dahi gönüllü geri dönüşleri cazip kılmayı amaçlamış, REAG/GARP programı kapsamında insan ticareti mağduru yabancıların dönüşlerini desteklemiştir. Mağdurların korunması ve desteklenmesinde sivil toplum örgütlerinin öne çıktığı ülkede, kadın ve çocukları koruyan yasal düzenlemelerle insan ticaretiyle mücadele ivme kazanmıştır. Almanya’da hassas grupların ülkeden ayrılışlarına destek sunan pek çok örgüt iş birliği içerisinde hareket etmektedir. Bu gruplar arasında sayılan insan ticareti mağdurlarının ülkede kalabilmesi için verilen oturum izni ise mağdurların tanıklık şartına bağlanmıştır. Bu uygulama ile tanıklık yapmaktan çekinen mağdurlara ülkelerine dönmek dışında başka bir alternatif bırakılmayarak mağdurların dönüşlerinde, gönüllülük ilkesi ihlal edilmiş olmaktadır.

Yıllar içerisinde transit ülke konumundan hedef ülke konumuna gelen Türkiye ise geri dönüş programlarının merkezine düzensiz göçmenleri koymuş ve AVRRE programı kapsamında gönüllü geri dönüşleri desteklemiştir. İnsan ticareti mağduru yabancıların ülkelerine geri dönüşleri de uzun süre IOM aracılığıyla bu program kapsamında organize edilmiştir. Ancak ülkedeki göçmen sayıları, Türkiye’yi kendi göç dinamiklerine uy-

gun daha hızlı reaksiyon alabileceği bir programın inşasına itmiştir. Bu amaçla, insan ticareti mağdurlarının tanımlanması ve yabancı mağdurların desteklenmesi konusunda yetkili kurum olan Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde, Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması kurulmuştur. Mekanizma bünyesinde illerde gönüllü geri dönüş danışmanları yetiştirilmiş, geri dönüş talepleri daha hızlı karşılanmaya başlamıştır. Bununla birlikte UDGGDM faydalanıcıları arasında sayılan insan ticareti mağdurları, AVR programında olduğu gibi gönüllü geri dönüş süreçlerinde sadece seyahat masraflarının karşılanması ve nakit yardımı ile desteklenebilmektedir.

İnsan ticareti suçunun mağdurları için gönüllü geri dönüş çalışmalarının tarihi oldukça eski olsa da birincil faydalanıcılarının mağdurlar olduğu özel gönüllü geri dönüş programlarının inşa edilmediği görülmektedir. Bu bağlamda gönüllü geri dönüşlere ilişkin mevcut normların, mağdurların dönüşleri için de elzem olduğu, pek çok program kapsamında mağdurların zaten faydalanıcı olarak sayıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu programların, insan ticareti mağdurlarının korunması alanındaki uluslararası sorumluluğu yansıtmadığı değerlendirilmektedir. Aynı zamanda devletlerin dönüş programlarının merkezindeki grupları, ağırladıkları göçmen profiline göre belirledikleri bilinen bir gerçektir. İnsan ticareti suçunun mağdurlarının ise bu bakış açısı ile mevcut dönüş programlarının hedef kitlesi olmayacağı anlaşılmaktadır.

Uluslararası düzenlemeler, mağdurların ülkelerine geri dönüş süreçlerinde, tüm göçmen grupların geri dönüş süreçlerinde olduğu gibi devletler arası iş birliğinin zorunluluğuna dikkat çekilmektedir. Hızlı belge temini konusunda mağdurların desteklenmesi, dönüş yapılan ülkelerde mağdurların kabulünde gecikme yaşanmaması gibi hususlarda mağdur merkezli düzenlemeler yapılması için devletlere sorumluluklar yüklenmektedir. Aynı zamanda mağdurların geri dönüşten sonra, tekrar sömürüye maruz kalabileceklerine; bu sebeple geri dönüşün *gönüllü* olması kadar *güvenli* de olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Mevcut uygulamalara bakıldığında gönüllü geri dönüş programlarının, insan ticareti mağdurlarının ihtiyaçlarına göre geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu amaçla uluslararası toplumun, gönüllü geri dönüşün merkezinde insan ticareti mağdurlarının olduğu, mağdurların dönüşü üzerine profesyonelleşmiş tek bir programın

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

inşası üzerinde çalışması önem arz etmektedir. Böyle bir program oluşturulduğu takdirde mağdurların menşe ülkelerinde veya gittikleri üçüncü ülkelerde etkin olarak korunmasının sağlanabileceği aynı zamanda suçun örgütlü ve sınır aşan boyutu ile daha nitelikli mücadele edilebileceği değerlendirilmiştir.

6. Kaynaklar

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi. (1950, Kasım 11). 29.05.2023 tarihinde https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf URL'den erişilmiştir.
- Avrupa Konseyi. (2021). *İnsan ticareti mağdurlarına destek verilmesi, GRETA'nın faaliyetlerine dair 8. genel raporun tematik bölümü*. 29.05.2023 tarihinde 1680a3783e (coe.int) URL'den erişilmiştir.
- Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi. (2016, Nisan 7). Resmî Gazete (Sayı:29677). 29.05.2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-16.pdf> URL'den erişilmiştir.
- Black, R., Koser, K., Munk, K., Atfield, G., D'Onofrio, L., & Tiemoko, R. (2004). Understanding voluntary return. *Home Office Online Report 50/04*. 29.05.2023 tarihinde (PDF) Understanding Voluntary Return (researchgate.net) URL'den erişilmiştir.
- BAMF. (2022, November 8). *The Fight Against Human Trafficking*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/EMN/Studien/wp94-bekaempfung-menschenhandel.html?nn=285176> URL'den erişilmiştir.
- Buz S. ve Korç S. (2021). Mültecilere yönelik kalıcı çözümlerden biri olarak gönüllü geri dönüş. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 50:195-230.
- Canan Sokullu E. (2019). Mülteciler ve güvenlik. *Güvenlik Yazıları Serisi*, No:30.
- Dalkıran M. (2013). Mültecilerin gönüllü geri dönüşü. *Küresel Eğilimler Serisi*, No:2.
- EUCPN. (2013). *German Policy on Prostitution and Trafficking for Sexual Exploitation*. 29.05.2023 tarihinde <https://eucpn.org/document/german-policy-on-prostitution-and-trafficking-for-sexual-exploitation> URL'den erişilmiştir.

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2020, Ağustos). *2019 İnsan ticaretiyle mücadele yıllık raporu*. 29.05.2023 tarihinde Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporları (goc.gov.tr) URL'den erişilmiştir.
- Handbook Germany. (2023, Nisan 17). *Voluntary Return*. 29.05.2023 tarihinde <https://handbookgermany.de/en/voluntary-return> URL'den erişilmiştir.
- IOM (2016). *Ulusal ve uluslararası alanda insan ticareti ile mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin hukuksal çerçeve*. IOM Yayınları.
- IOM (2013). *Göç terimleri sözlüğü No:31*. IOM Yayınları.
- IOM (2017). *Assisted voluntary return and reintegration key 2016 highlights*. 29.05.2023 tarihinde https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/our_work/DMM/AVRR/AVRR-2016-Key-Highlights.pdf URL'den erişilmiştir.
- IOM. *Misyonumuz*. 29.05.2023 tarihinde <https://turkiye.iom.int/tr/misyonumuz> URL'den erişilmiştir.
- IOM. *Swissrepat-IOM-Movements (SIM): Voluntary Return Movements from Switzerland*. 29.05.2023 tarihinde <https://switzerland.iom.int/sites/g/files/tmzbd11366/files/documents/infosheet-sim.pdf> URL'den erişilmiştir.
- IOM. (2020). *World migration report 2020*. 29.05.2023 tarihinde <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020> URL'den erişilmiştir.
- İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik*. (2016, 17 Mart). Resmî Gazete (Sayı: 29656). 29.05.2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317.pdf> URL'den erişilmiştir.
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin İhtiyari Protokolü. (2011, 5 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı:27985). 29.05.2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/07/20110705M1-17-1.pdf> URL'den erişilmiştir.

- KOK. *Residence Act*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/en/human-trafficking/legal-framework-in-germany/residence-act> URL’den erişilmiştir.
- KOK. *German Network against Trafficking in Human Beings*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/en/kok/organization> adresinden URL’den erişilmiştir.
- Memişoğlu, Fulya (2019). Uluslararası ilişkiler ve uluslararası göç bağlamında insan ticareti. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 15: 239-287.
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme. (1951). 29.05.2023 tarihinde <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf> URL’den erişilmiştir.
- Plateforme Traite (2015). *Human Trafficking*. 29.05.2023 tarihinde <https://platform-human-trafficking.ch/human-trafficking/> URL’den erişilmiştir.
- Plateforme Traite. (2015). *Eliminate Cantonal Differences*. 29.05.2023 tarihinde <https://platform-human-trafficking.ch/focal-points/eliminate-cantonal-differences/> URL’den erişilmiştir.
- SEM. *State Secretariat for Migration*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.sem.admin.ch/sem/en/home/sem/sem.html> URL’den erişilmiştir.
- SEM. (2019, April 11). *Human Trafficking*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.sem.admin.ch/sem/en/home/asyl/menschenhandel.html> URL’den erişilmiştir.
- SEM. *Return Assistance*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.sem.admin.ch/sem/en/home/international-rueckkehr/rueckkehrhilfe.html#> URL’den erişilmiştir.
- SEM. (2017, April 13). *Zweiter nationaler aktionsplan gegen Menschenhandel verabschiedet (admin.ch)*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.sem.admin.ch/fedpol/de/home/aktuell/news/2017/2017-04-13.html> URL’den erişilmiştir.

*Gönüllü Geri Dönüş Destekleri:
İnsan Ticareti Mağdurları Üzerinden Genel Bir Değerlendirme*

- Sınırı Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol (2000). 29.05.2023 tarihinde <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html>
- SOLWODI. *Counselling and Asisstance*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.solwodi-berlin.de/en/beratung-hilfe/> URL'den erişilmiştir.
- Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması. *Hakkımızda*. 29.05.2023 tarihinde <https://gonullugeronus.org.tr/#aboutSection> URL'den erişilmiştir.
- UNODC. (2016, December). *Global report on trafficking in persons 2016*. 29.05.2023 tarihinde https://www.unodc.org/documents/research/2016_Global_Report_on_Trafficking_in_Persons.pdf URL'den erişilmiştir.
- UNHCR. *Durable Solutions: Voluntary Repatriation*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.unhcr.org/3bb822654.pdf> URL'den erişilmiştir.
- UNHCR. *Statute of the Office of the UNHCR*. 29.05.2023 tarihinde <https://www.unhcr.org/3b66c39e1> URL'den erişilmiştir.
- UNWOMAN. Federal Working Group on Trafficking in Women. <https://data.unwomen.org/evaw/database> URL'den erişilmiştir.
- U.S. Department of State. (2022). *2022 Trafficking in persons report: Switzerland*. 31.01.2023 tarihinde <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking-in-persons-report/switzerland/> URL'den erişilmiştir.
- U.S. Department of State. (2022). *2022 Trafficking in persons report: Germany*. 31.01.2023 tarihinde <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking-in-persons-report/germany/> URL'den erişilmiştir.
- Uzun E. (2016). Uluslararası hukuk çerçevesinde BMMYK'nin yapısı, görevleri ve uluslararası mülteci hukukunun gelişimindeki yeri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2:60-85.

World Evangelical Alliance. (2015, February). *Switzerland and the fight against human trafficking*. 29.05.2023 tarihinde https://www.upr-info.org/sites/default/files/documents/2015-02/wea-switzerland-mid-term_report.pdf URL'den erişilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 11 Nisan). Resmi Gazete (Sayı:28615). 29.05.2023 tarihinde resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411.pdf URL'den erişilmiştir

Yalınsu, B. (2019). *Nijerya'da insan ticaretinin ağları ve boyutları* [Basılmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Yabancı Uyruklu Bireylerin Dijital İş Arama Platformlarına Yönelik Algısı

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 15.12.2023

Makale Kabul Tarihi: 29.03.2024

Yazar Bilgileri:

Meryem KESİM

Yüksek Lisans Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
meryemkesim@hotmail.com.tr

ORCID:0009-0007-5749-0265

Makale Geliş Tarihi: 15.12.2023

Makale Kabul Tarihi: 29.03.2024

Yazar Bilgileri:

Ömer Faruk OKTAR

Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
omerfarukoktar@mehmetakif.edu.tr

ORCID:0000-0001-9698-1728

Öz

Hayatımızın hemen her alanında kullanmaya başladığımız bilgi ve iletişim teknolojilerinin: işlemleri hızlandırması, seçenekleri çeşitlendirmesi, ulaşım ve kırtasiyecilik vb. maliyetleri ortadan kaldırması gibi avantajlarından dolayı, iş arayan adaylar bu süreçte dijital platformlardan sıkça faydalanmaktadır. Bu platformlar aracılığıyla iş arayan adaylar, kısa süre içerisinde pek çok firmayı araştırma ve boş pozisyonları analiz ederek kendi bilgi ve becerileriyle kıyaslama imkânı bulmaktadır. Dijital iş arama platformlarının kullanımına ilişkin araştırmaların büyük bir kısmının işverenlere yönelik olarak gerçekleştirilmesi, iş arayanlar ve özellikle yabancıların bu platformlara yönelik algılarının keşfedilmesine dair kısıtlı sayıda çalışma bulunması sebebiyle; bu çalışmada, yabancı uyruklu bireylerin dijital iş arama platformlarına yönelik algılarının keşfedilmesi ve literatüre bu alanda katkı sunulması hedeflenmiştir. Araştırma, yabancıların en sık kullandığı dijital iş arama platformlarından Kariyer.net, LinkedIn, Indeed ve Expat Guide Turkey siteleri çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırma, farklı uyruklardan 15 katılımcıyla, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği çerçevesinde yüz yüze mülakatlar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Mülakatlardan elde edilen bilgiler, MAXQDA 2022 programıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğunun dijital iş arama platformlarından haberdar olduğu; ancak daha azının bu platformlardan yararlandığı, iş arama sürecinde dil sorunu, referans eksikliği ve yabancı olmaktan kaynaklanan güven sorunu yaşadıkları, dijital platformları iş arama konusunda etkili bir yöntem olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Dil sorunu ve yabancı uyrukluktan kaynaklanan güven problemi haricindeki diğer tüm bulguların, literatürdeki çalışmalara benzer sonuçlar verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijital İş Arama Platformları, Kariyer.net, LinkedIn, Indeed, Expat Guide Turkey.

Perception of Foreign Nationals towards Digital Job Search Platforms

Research Article

Article Arrival Date: 15.12.2023

Article Acceptance Date: 29.03.2024

Author:

Meryem KESİM

Graduate Student, Mehmet Akif Ersoy University

meryemkesim@hotmail.com.tr

ORCID:0009-0007-5749-0265

Article Arrival Date: 15.12.2023

Article Acceptance Date: 29.03.2024

Author:

Ömer Faruk OKTAR

Assist. Prof., Mehmet Akif Ersoy University

omerfarukoktar@mehmetakif.edu.tr

ORCID:0000-0001-9698-1728

Abstract

Due to the advantages of information and communication technologies, which we have started to use in almost every aspect of our lives, such as accelerating transactions, diversifying options, eliminating transportation and stationery costs etc, job seeker candidates frequently benefit from digital platforms in this process. Candidates looking for a job through these platforms have the opportunity to research many companies in a short time and analyze vacant positions and compare them with their own knowledge and skills. There are limited studies on the perception of job seekers, especially for foreigners towards these platforms due to fact that most of the research on the use of digital job search platforms is carried out for employers. So in this study, it is aimed to explore the perceptions of foreign people towards digital job search platforms and to contribute to the literature. The research was conducted on sites such as Kariyer.net, LinkedIn, Indeed and Expat Guide Turkey, which are the most frequently used digital job search platforms by foreigners. It was carried out with face-to-face interviews using the semi-structured interview technique, with 15 participants from different nationalities. The information obtained from the interviews was analyzed with the MAXQDA 2022 program. As a result of the research, it was concluded that the majority of the participants were aware of digital job search platforms, but fewer of them benefited from these platforms, they had language problems in the job search process, lack of reference and trust problems due to foreignness, and they saw digital platforms as an effective method for job search. It was seen that all other findings have similar results to the studies in the literature except for the language problem and the trust problem because of nationality.

Keywords: Digital Job Search Platforms, Kariyer.net, LinkedIn, Indeed, Expat Guide Turkey.

1. Giriş

Globalleşmenin bir neticesi olarak rekabetin artması, örgütlerin sürekli gelişim ve değişimini zorunlu hale getirmektedir. Günümüzde teknolojinin organizasyon ve bireylere sunmuş olduğu internet kavramı, ekonomik düzenin en önemli parçalarından birisi haline gelmiştir. İnternetin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla birlikte, insan kaynakları (İK) uygulamaları ve işe alım süreçleri de internet üzerinden gerçekleştirilmeye başlamıştır. Böylece işletmelerin İK uygulamaları da dijitalleşme sürecine girmiştir (Allahverdi, 2006).

İşe alım sürecinin dijitalleşmesi, adayların iş arama süreçlerinde bir dönüşümü de beraberinde getirmiştir. İnternetin yaygın kullanımı ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, dijital iş arama platformları, günümüzde iş arama konusunda sıklıkla tercih edilen yöntemlerden birisi haline gelmiştir. Ekim 2011’de LinkedIn ve Yeni İK internet sitelerince gerçekleştirilen araştırmada; Türk şirketlerin %50’den fazlasının işe alım için kariyer sitelerinden faydalandığı, %20’sinin doğrudan işe alım yöntemini kullandığı, %15’inin çalışan referanslarını ve %10’unun ise özel istihdam bürolarını tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır (İldiz, 2016, s. 64). Araştırmaya göre 1 adayın işe kabulü için ortalama 94 aday değerlendirme sürecinden geçirilmektedir (İldiz, 2016, s. 64). Benzer şekilde Fortune Dergisinin belirlediği 100 işletme üzerinden gerçekleştirilen araştırmaya göre; işletmelerin tamamının, kurumsal web sitelerini e-işe alım sürecinde aktif olarak kullandıkları belirlenmiştir (Öksüz, 2011, s. 275).

İlgili yazın incelendiğinde ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu bireylerin dijital iş platformlarının kullanımı ile ilgili az sayıda çalışma yapıldığı görülmüştür. Yerli ve yabancı literatür alanında yapılan çalışmalardan bazı örnekler: Körfez (2008, s. 55)’in araştırmasında; Türkiye ve dünyadaki e-işe alım uygulamaları analiz edilmiş, ilerleyen yıllarda bu uygulamanın ve İK siteleri arasındaki rekabetin dünya genelinde artış göstereceği tahmin edilmiştir. Anbar (2002, s. 54)’ın araştırmasına göre ise; örgütlerin sadece %11’inin internet sitesinde kariyer kısmının yer aldığı, %89’unun ise istihdam konusunda kurumsal iş arama sitelerini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde internet ve intranet üzerine

Cedar (2002) tarafından yapılan çalışmasında da; araştırmaya konu büyük şirketlerin tamamının boş iş pozisyonlarını ilan etmek için internetten faydalandıkları, %82'sinin ise boş pozisyonların ilanı ve çalışan istihdamı için intranet sistemlerini kullandıkları ortaya konulmuştur. Barış ve Kabakçı (2004)'nın çalışmasında ise; işletmelerin %60'ının en az bir yıldır e-işe alım yöntemini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, işletme çalışanlarından %10'luk kısmının, internet başvurusuyla işe alındığı tespit edilmiş ve bu durumun internet yoluyla istihdamın artmaya başladığının bir göstergesi olduğu ifade edilmiştir. İş arayan kişilere yönelik bir araştırma olan Öksüz (2011, s. 277)'ün çalışmasında ise adayların bu süreçte dijital iş arama sitelerini daha çok tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, iş ve personel bulma konusunda hem işverenlerin hem de iş arayanların elektronik platformlardan faydalandıkları yukarıdaki araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Literatürdeki çalışmalar detaylı bir şekilde incelendiğinde araştırmaların daha çok, işverenlerin dijital iş arama platformlarını ne sıklıkta ya da neden kullandıklarını ölçmeye yönelik olduğu görülmektedir. İş arayanlar ve özellikle yabancıların dijital iş arama platformlarını kullanma ya da algılama düzeylerine ilişkin ise sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın konusu: “Burdur’da ikamet eden çalışma izni sahibi yabancıların dijital iş arama platformlarına yönelik algıları” olarak seçilmiştir. Araştırmada, yabancıların dijital iş arama platformlarını algısı ile e-platformlarda iş ararken karşılaştıkları zorlukların keşfedilmesi ve literatüre bu alanda katkı sunulması hedeflenmiştir.

Yabancıların ülkemizde iş ararken yararlanabileceği popüler dijital iş arama sitelerinin başında, LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expat Guide Turkey gelmektedir (Tiryaki, 2022). Bu sebeple çalışmada, dijital iş arama platformlarından olan LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expat Guide Turkey sitelerinin yabancılar tarafından kullanılması ve bilinirliği, araştırmanın önemli sacayaklarından birisi olmuştur. Bu platformlar hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse (Tiryaki, 2022);

• **LinkedIn:** Dünyaca bilinen bir network oluşturma platformu olan LinkedIn, şirket yöneticileri ile iş arama sürecinde olan yabancıları bir araya getiren kariyer sitelerinden, en çok tercih edilenler arasında yer almaktadır.

• **Kariyer.net:** Türkiye’de en geniş üye yelpazesine sahip kariyer sitelerinden olan Kariyer.net, yabancıların kendi bilgi ve beceri düzeylerine göre iş başvurusunda bulunabilecekleri, oldukça yaygın kullanılan bir platformdur.

• **Indeed:** Küresel bir kariyer sitesi olan Indeed, Türk vatandaşlarının yanı sıra yabancılarında Türkiye’deki kariyer imkânlarına ulaşabilecekleri popüler bir platformdur.

• **Expat Guide Turkey:** Expat Guide Turkey Türkiye’deki kariyer fırsatları konusunda yabancıların faydalanabileceği içerikler sunan bir iş arama platformu olmanın yanı sıra, eğitim, seyahat, sağlık ve gayrimenkul konularında da geniş bir bilgi vermektedir.

Çalışmada, Burdur’da ikamet eden çalışma izni sahibi yabancılarla, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, popüler dijital iş arama platformları olan; LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expat Guide Turkey siteleri hakkındaki bilgi ve algı düzeylerinin belirlenmesine yönelik olarak, mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, MAXQDA programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada: yabancı katılımcıların, popüler dijital iş arama platformları hakkındaki algılarının nasıl olduğu, iş arama sürecinde yaşadıkları zorluklar ile araştırmada ortaya çıkan bulgu ve sonuçların, Türk vatandaşlarıyla yapılan benzer çalışmalarla benzer/farklı yanlarının neler olduğu sorularına cevap aranmıştır.

1.1. İş arama yöntem ve teorileri

Geleneksel iş arama yöntemlerinin çok uzun yıllar kullanılmasının ardından, teknolojinin gelişmesiyle birlikte, bu yöntemlere internet de dâhil olmuştur. Dijital iş arama sitelerinin kurulmasıyla iş arayanlar için ücretsiz, işverenler için ise düşük maliyetli olan bu platformlar tercih edilmeğe başlanmıştır. Kariyer siteleri, hem firmalara hem de kişilere geleneksel yöntemlere kıyasla daha ayrıntılı, hızlı ve çok alternatifli bir yapı sunarak, iş talebi ve arzının bir araya gelmesinde etkin rol oynamaktadır (Kuhn ve

Skuterud, 2004). Dijital iş arama platformlarının popüler hale gelmesi, gazete ilanlarıyla iş aramayı dışlayıcı bir etki yaratmıştır (Kuhn ve Mansour, 2014).

Blau ve Robins (1990), iş arama sürecinin dört ana bileşeninden bahsetmektedir: arama yöntemi, arama yöntemlerine ayrılacak zaman, irtibata geçilmesi gereken öncelikli firmalar ve işe kabul şartları. Weber ve Mahringer (2008) ise iş aramayı, bir bilgi toplama süreci olarak adlandırmaktadır. Bu süreçte kişiler çalışma koşulları, iş teklifleri ve ücret gibi konularda bilgi edinmektedirler. İş arama yöntemleri arasında seçim yapacak kişiler, yönetim maliyet ve getirilerini karşılamaktadır. Buna göre iş aramanın sonunda elde edilecek getiri, ücret oranı olarak düşünülür. Maliyet kısmında ise hem iş arama sürecinde geçirilen zaman hem de harcanan para hesaba katılır. Carpentier vd. (2019, s. 10)'ye göre işletmelerin e-işe alım yöntemlerini kullanmalarının öncelikli sebebi, işgücü piyasası ile informal ve daha sıcak bir iletişim kurma istekleridir. Körfez (2008, s. 55), işletmelerin, rekabetin artmasına paralel olarak kısa zamanda ve düşük maliyetle personel alımı gerçekleştirmek ve değişime ayak uydurmak için e-işe alım yöntemlerini daha çok tercih edeceklerini ifade etmektedir. Cronin vd., (2006, s. 429), e-istihdam siteleri kullanımının güvenlik ve geçerlilik konularında sıkıntı yaratabileceğini; ancak internetle birlikte İK sürecinin hızlandığını vurgulamaktadır. Ayrıca internet üzerinden işe alım faaliyetlerinin, etkin bir İK yönetiminin en önemli bileşeni olan, insani değerlendirme yerini alamayacağı belirtilmektedir. Barron ve Mellow (1979)'un geliştirdikleri teoriye göre iş aramak için harcanan süre kişilerin tercihindedir. İş bulma ihtimali ise iş arama gayreti ile doğru orantılıdır.

Dijital iş arama platformlarının etkinliği üzerine pek çok çalışma yapılmış ve farklı sonuçlar elde edilmiştir. Kroft ve Pope (2010) iş aramada internetin kullanılmasının, yerel işsizlik oranına herhangi bir etki etmediği sonucuna ulaşmışlardır. Thomsen ve Wittich (2010) de benzer şekilde, dijital platformların yerel işsizlik oranını etkilemediğini bulmuşlardır. Kuhn ve Mansour (2014)'un çalışmasında ise internet kullanan kişilerin işsiz kalma süresinin, kullanmayanlara göre %25 daha kısa olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Stevenson (2007 ve 2009)'ın çalışmasında ise internet kullanımının iş değiştirme sıklığını artırdığı ortaya konulmuştur.

Öksüz (2011, s. 277)'ün araştırması, personel arayışına giren pek çok işletmenin, geleneksel yöntemler yerine, kendi kariyer siteleri ya da profesyonel iş arama platformlarından yararlandıklarını ortaya koymaktadır. Roulin ve Levashina (2019, s. 208)'nın araştırmasında, işe alım sürecinde internetten faydalanmanın kaçınılmaz olduğu ifade edilirken; Suen (2018, s. 402)'in çalışmasında, mahremiyet ve gizlilik endişeleri nedeniyle işe alım sürecinde internetten faydalanılmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı ortaya konulmaktadır. Lee (2005, s. 87)'nin işe alım yöntemleri maliyetlerinin belirlenmesine ilişkin çalışmasında internet vasıtasıyla işe alım maliyetinin, gazete ve dergi gibi geleneksel yöntemlere kıyasla, on kat daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.2. Elektronik işe alım

Teknolojinin hızlı gelişimiyle yaygın şekilde kullanılmaya başlanan çeşitli online iş arama platformları mevcuttur. Bunlardan en çok tercih edilenleri kurumsal web siteleri, özel istihdam büroları, sosyal medya ve kariyer siteleridir. Ayrıca iş arama noktasında üniversite web sayfaları, online fuarlar, niş iş ilanları ve online gazete ilanlarından da faydalanılabilmektedir (Ulaştırın, 2014).

Elektronik işe alım işletmelerin, açık bulunan iş pozisyonlarını en etkin ve verimli şekilde doldurabilmek için birtakım elektronik araçları kullanması, bu araçlarla eylem ve uygulamaları hayata geçirmesi olarak tanımlanabilir (Lee, 2005, s. 89). E-işe alım faaliyetlerinin temelleri 1993 yılında “job board” ismi verilen web sitelerinin kurulmasıyla atılmıştır. Bu sitelerin kurulmasıyla işe alım kavramı genişlemiş, kalifiye elamana ulaşma süreleri kısalmış ve maliyetler azalmıştır. İşverenler için geniş bir havuzdan personel seçme ve daha kalifiye elamanlarla çalışma fırsatı artmıştır (Tahiroğlu, 2000, s. 120-123).

Elektronik işe alım platformları iş arayanların, istihdam edilmek istedikleri sektör ve firmalar hakkında geniş bilgi almalarına da imkân sağlamaktadır. İş arayanlar ve işverenler bu siteler sayesinde birbirleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olabilmektedir (Lin, 2010, s. 64). Adaylar, kariyer siteleri ve diğer elektronik platformlar vasıtasıyla, kendi sektörlerindeki en güncel ilanları takip etme, hızlı ve etkili başvuru yapma şansı yakalamaktadır (Koçer ve Öksüz, 2015, s. 183).

Elektronik işe alım yöntemlerinin yaygınlaşmasıyla, İK departmanınca gerçekleştirilen elden ya da kargoyla gelen başvuru dosyalarının tasnifi ve saklanması gibi zaman kaybına yol açan uygulamalar ortadan kalkmakta, işgücü tasarrufu sağlanmaktadır (Allahverdi, 2006, s. 34). Özet olarak elektronik işe alım yöntemlerinin ana işleyiş prensibi, işletme ve iş arayan kişilerin ihtiyaç duyulan anda, düşük maliyetli olarak, kolay ulaşılabilir şekilde online bir platformda buluşturulması olarak ifade edilebilir (Degryse, 2017, s. 2).

1.2.1. Elektronik işe alımın avantajları

Geleneksel işe alım yöntemleriyle kıyaslandığında e-işe alımın pek çok avantajı bulunmaktadır. İnternet sayesinde, personelin işe alımında daha uygun, az maliyetli ve inovatif bir süreç izlenmektedir (Öksüz, 2011, s. 274). Geleneksel yöntemlerle işe alım süreci oldukça maliyetli ve yavaş ilerlerken; e-işe alımda tam tersine daha hızlı ve az maliyetli bir kariyer süreci yürütmek mümkündür.

Smith ve Rupp (2004, s. 68), e- işe alım yöntemlerinin anlık bilgi akışıyla birlikte işe alım sürecini hızlandırdığını, bilgisayar destekli özgeçmiş görüntüleme ve mülakat sistemleriyle maliyetlerin azaltıldığını, tüm bunların da çalışan devir oranının düşürdüğünü belirtmektedir. Ayrıca elektronik işe alımın mesafeleri ortadan kaldırarak yurtiçi ve yurtdışından adayları tanıma fırsatı verdiğini, aday çeşitliliğini artırdığını ve mülakatların kısa sürede yapılmasına olanak sağladığını ifade etmektedir. Lin ve Stansinskaya (2002, s. 6) ise e-işe alım yöntemlerinin sunduğu geniş başvuru havuzunun, işverenler tarafından belirlenen kriterlere en çok uyan adayın seçilmesinde, geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğunu belirtmektedir. Kim ve O'Connor (2009, s. 49), e-işe alım yöntemlerinin daha hızlı olması nedeniyle işe alım sürecini kısalttığını, zaman tasarrufu sağladığını, yönetim ve İK maliyetlerinin büyük ölçüde azaltıldığını savunmaktadır. Ayrıca internet ilanlarıyla yerel ve uluslararası nitelikte pek çok adaya da aynı havuzda ulaşılabilirdiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Parry ve Tyson (2009, s. 208), Galanaki (2002, s. 244) ve Capelli (2001, s. 140) de çalışmalarında, e-işe alım yöntemlerinin zaman tasarrufu, maliyet minimizasyonu, geniş aday havuzu ve verimlilik artışı sağladığını ifa-

de etmektedirler. Dolayısıyla e-işe alım yöntemlerinin İK uygulayıcısı ve yöneticilere zamandan tasarruf sağladığı, aday yelpazesinin genişliği ve çeşitliliğini artırdığı, yurt içi ve yurtdışından adaylara ulaşma ve mülakat yapma konusunda kolaylık sağladığı, istenilen nitelikte aday bulma konusunda alternatifleri artırdığı söylenebilir.

1.2.2. Kurumsal web siteleri

Online kariyer siteleri 1995'lerde ortaya çıkmış ve hızla yaygınlaşmıştır. İnternetin yaygın kullanımıyla birlikte firmaların kendilerine ait web adresi almaları popüler hale gelmeye başlamıştır (İldiz, 2016, s. 50). Günümüzde hemen her işletmenin kendine ait bir web sitesi bulunmaktadır. Kurumsal web sitelerinde yer alan kariyer sayfaları personel adaylarına bilgi yaymak, onlara ait bilgileri toplamak ve başvurular arasında en doğru seçimi yapmak için tercih edilen işe alım yöntemlerinden birisi haline gelmiştir (Williamson, Lepak ve King, 2003, s. 245).

Kurumsal web sitelerinin içerikleri kurumlar tarafından hazırlanmakta, kariyer fırsatlarının yanı sıra kurumun tarihçesi, vizyonu, misyonu ile ürün ve hizmetler hakkında da geniş bilgi sunmaktadır. Kurumsal web sitelerinde yer alan kariyer sayfalarında işe alım süreçleri, İK politikaları, çalışma koşulları, çalışanlara sağlanan haklar, açık pozisyonlar, iş ilan ve başvuru formları gibi pek çok bilgi bulunmaktadır. Web sitelerinde oluşturulan bu içeriklerle hem iş başvurularının toplanmasında hem de site imajıyla doğru adayların kuruma yöneltilmesinde oldukça etkilidir (Young ve Foot, 2005, s. 45).

1.2.3. Kariyer siteleri

İşletmeler açık iş pozisyonlarını duyurmak ve uygun adaylara ulaşmak ve iş arayan kişiler ise bilgi ve becerilerine en uygun işi bulmak için çeşitli kariyer sitelerinden faydalanmaktadır. Web üzerinden verilen iş ilanları (Öksüz, 2011, s. 274) ;

- Boş pozisyonlar,
- Marka kimliği ve örgüt kültürü,
- İş tanımları ile

- Personele sağlanan teşvik ve imkânlar gibi konularda adaylara bilgi sağlamaktadır.

Kariyer sitelerinin ilk adımı 1994 son çeyreğinde İngiltere’de job-serve.com, ABD’de ise monster.com sitelerinin kurulmasıyla atılmıştır (Yücel, 2018). Türkiye’deki kariyer sitelerinin ilki ise 1999 yılında kurulan kariyer.net olmuştur (Kariyer.net, 2023). Kariyer.net’in ardından yenibiris.com ve elemanonline.com gibi pek çok kariyer sitesi kurulmuş ve bu alanda hizmet vermeye başlamıştır (Yücel, 2018). Noe vd., (2004)’ye göre daha küçük ve az tanınan firmalar, iş ilanlarını kendi kurumsal siteleri üzerinden vermek yerine kariyer sitelerine ilan vermeyi tercih etmektedir. Bunun en büyük sebebi ise firmalarının az bilinir olması ve bu durumun adayların firmaya ulaşma olasılığını düşürmesidir.

Kariyer sitelerinde hem işveren hem de adaylar için ayrılan bölümler bulunmaktadır. Adayların kullandığı kısımda genellikle, doldurabilecekleri bir özgeçmiş formatı bulunmaktadır. Bazı sitelerde, adayların kendi hazırladıkları özgeçmişleri ekleyebilecekleri kısımlar da mevcuttur. Ayrıca iş ilanlarını filtreleyebildikleri ve başvurularının durumunu takip edebildikleri bir alan da bulunmaktadır. Adaylar kendi sayfalarında, başvurdukları ilanlara işletmelerce verilen cevaplara da ulaşabilmektedirler. İşverenler ise genellikle; ilan verme, adayların başvurularını görüntüleme ve yanıtlama, çeşitli kriterlere göre adayları filtreleme gibi işlemleri, kariyer siteleri vasıtasıyla gerçekleştirebilmektedir (Keleş ve Keleş, 2002, s. 2).

İş arama sürecinde adayların kariyer sitelerini tercih etmelerinin en önemli sebeplerinden biri, ücretsiz olmasıdır. İşverenler ise geleneksel yöntemlere göre daha düşük maliyetler ödeyerek iş ilanı verebilmekte ve personel ihtiyacını daha kısa sürede, etkin şekilde karşılayabilmektedir (Ulaştıran, 2014). İnternette pek çok kariyer sitesinin bulunması, iş arayanları birden çok siteye üye olmaya yöneltmektedir. Çoğu işletme aynı anda birden fazla kariyer sitesi kullanmadığından, adaylar için popüler birkaç siteden eş zamanlı başvurular yapmak, iş arama sürecini hızlandıracaktır (İldiz, 2016, s. 57). İş arama yöntemlerinden en çok tercih edilenlerinden olan kariyer sitelerinin, bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Kariyer sitelerinin işverenlere sağladığı bazı avantajları şu şekilde sıralamak mümkündür (Ulaştıran, 2014);

- İşe alım maliyetlerini en aza indirmesi,
- Zaman tasarrufu sağlaması,
- Her saat ilan yayımlayabilme imkânı,
- Personel seçiminde kırtasiyeciliğin azaltılması,
- Başvuruların tek tuşla yanıtlanabilmesi,
- İşletmeye ait aday havuzu oluşturulabilmesi,
- Esnek aday sorgulama sistemi,
- Adayların belirli kriterlere göre kategorize edilebilmesi,
- İlanlara özel hazırlanan sorularla, özgeçmiş haricinde adayların yakından tanınması,
- Ön eleme sayesinde daha az adayla iş görüşmesi yapılması,
- Adaylara toplu mail ve başvuru sonucu gönderme,
- Adaylarla toplu görüşme imkânı.

Kariyer sitelerinin adaylara sunduğu bazı avantajlar ise şu şekildedir (Ulaştırın, 2014);

- Kolay şekilde özgeçmiş oluşturabilme,
- Özgeçmişle uyumlu ilanların otomatik önerilmesi,
- Boş pozisyonların çeşitli kriterlere göre filtrelenebilmesi,
- Başvuru ve değerlendirme sürecine ilişkin anlık bilgi akışı,
- İş arama konusunda zaman ve mekândan bağımsız hareket edebilme,
- Zamandan tasarruf,
- Özgeçmişin en uygun ve alakalı firmalar tarafından görüntülenbilmesi vb.

Kariyer sitelerinin işletme ve iş arayanlara sunmuş olduğu avantajların yanı sıra, birtakım dezavantajları da söz konusudur. Örneğin, pozisyona ilişkin kriterler net belirlenmediğinde aday havuzunda ilan şartlarını taşımayan birçok adayın başvurusu olacak ve İK departmanı bu adayların filtrelenmesinde zaman kaybı yaşayacak ya da uygun adaya ulaşamayacaktır (Sayed, 2011, s. 10). Kariyer sitelerinde karşılaşılan bir diğer sorun da güvenlik ve gizliliğin ihlal edilebilmesidir. Her ne kadar kariyer siteleri kendi güvenlikleri sağlama noktasında doğru adımlar atsalar da, internet doğası gereği bu tür saldırılara açık niteliktedir. Örneğin 2007 yılında monster.com sitesinden 1 milyona yakın özgeçmişin çalınması, site

için büyük güven kaybına yol açmıştır (Sayed, 2011, s. 10). Kariyer sitelerinden kaynaklanan dezavantajların azaltılabilmesi için işletmeler, adaylar ve site yöneticilerinin dikkatli hareket etmesi, etkin seçimler yapması ve güvenliği ön planda tutmaları faydalı olacaktır.

Dünyada ve ülkemizde kullanımı artan kariyer siteleri, her geçen gün kendilerini yenilemekte ve kullanıcılara farklı hizmetler sunmayı hedeflemektedir. Kariyer siteleri arasından en nitelikli olanın seçilmesi, işletme ve işveren için işe alım sürecinin en önemli adımudur. Dünyada en çok tercih edilen kariyer sitelerine aşağıda yer verilmektedir (Tong ve Sivand, 2004, s. 105-106):

- **Monster.com:** 1999'da online career center ve the monster boardın birleşmesiyle kurulan site, Türkiye de dâhil olmak üzere Avrupa ve Amerika'da faaliyet gösteren, dünyanın en çok tercih edilen sitesidir.

- **Headhunter.com:** career.mosaic.com'u satın alarak monster.com'un en büyük rakibi haline gelen site, 2-10 yıl arası tecrübeli ve orta ölçekli çalışanların daha çok tercih ettiği, geniş coğrafyalara hitap eden bir platformdur.

- **Careerbuilder.com:** Careerpath.com ve Careerbuilde.com'un 2000 yılında birleşmesiyle kurulan site, çok fazla sayıda yerel ve global adaya hizmet vermektedir.

- **Hotjobs.com:** 2014 yılında 650 bin ilan ve 14 milyon başvuru sayısına ulaşan site, kendine özgü yapısıyla popüler bir platform haline gelmiştir. Sitede aday ve işverenler karşılıklı iletişim kurabilmekte ve e-işe alım konusunda yazılım hizmeti sağlamaktadır.

Dünya çapında başarı yakalamış diğer kariyer siteleri ise; Simply-Hired, Glassdoor.com, Careerjet.com, Idealist ve Internships'dir (Yıldıztepe, 2018, s. 51-52). Türkiye'de yaygın olarak kullanılan kariyer siteleri ise şöyledir (Bingöl, 2022, s. 549):

- **Secretcv.com:** 2000 yılında kurulan site, iş arayan ve işverenleri buluşturan bir İK sitesi olarak hizmet vermektedir.

- **Yenibiris.com:** Kobilerden, çok uluslu şirketlere kadar 155 binin üzerinde firma ilanlarının yer aldığı site, online olarak iş arayan ve işverenleri bir araya getirmektedir (Yenibiris.com, 2023).

• **Elemanonline.com:** 2005 yılında kurulan site, Türkiye’de yaygın şekilde kullanılan ve 320 binden fazla firmanın üye olduğu geniş çaplı bir platformdur (Elemanonline.com, 2023).

• **İskur.com:** İstihdamın korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile işsizliğin önüne geçilmesine yönelik faaliyetlere yardımcı olmak üzere kurulan Türkiye İş Kurumunun resmi internet sitesidir. İnternet üzerinden iş arayan ve işverenlere online olarak hizmet vermektedir (Türkiye İş Kurumu, 2023).

Yabancıların ülkemizde iş ararken yararlanabileceği popüler dijital iş arama siteleri ise; LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expat Guide Turkey’dir (Tiryaki, 2022):

• **LinkedIn:** 2003 yılında Reid Hoffman tarafından “Dünyanın En Büyük Profesyonel Sosyal Ağı” sloganıyla oluşturulan site, kendine ya da işletmesine değer katmak isteyen kişileri buluşturan bir platformdur. LinkedIn aynı zamanda, sosyal ağların genişletilmesinde ve derinleştirilmesinde kullanılan bir sosyal medya aracıdır (Acar vd., 2014).

• **Kariyer.net:** Türkiye’de kurulan kariyer sitelerinin ilki olan ve bu alanda öncülük eden site, günümüzde de en çok tercih edilen platformların başında gelmektedir. 1999 yılında kurulan site veri tabanında 25 milyonu aşkın özgeçmiş bulundurmakta, 94 binin üzerinde şirkete hizmet sağlamaktadır (Kariyer.net, 2023).

• **Indeed.com:** Site, google arama motoru gibi, iş ilanlarının arandığı bir sistemdir.

• **Expat Guide Turkey:** 2012 yılında kurulan site, kariyer fırsatlarının yanı sıra; ülke rehberi, gezilecek yerler, meşhur yemekler ve geleneklerimiz hakkındaki makaleleri yabancıların hizmetine sunmaktadır (Expat Guide Turkey, 2023).

1.3. Yabancıların Türkiye’de istihdamı

Uluslararası İşgücü Kanunu (UAİK)’na göre Türkiye’de çalışmak isteyen yabancıların, çalışma izni almaları zorunludur (UAİK, 2016, madde 6). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)’na göre yabancıların aldıkları çalışma izinleri, ikamet izni yerine geçmekte ve yabancılara yasal çalışmanın yanı sıra, ikamet hakkı da vermektedir (YUKK, 2013, madde 23-27). Uluslararası koruma ya da geçici koruma kapsamındaki yabancılar, başvuru tarihlerinden 6 ay sonra çalışma iznine başvuru yapabilmektedirler (UAİK, 2016, madde 17). Bununla birlikte Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (UKBSÇDY) ve Geçici Koruma Yönetmeliği (GYK)’ne göre uluslararası ve geçici koruma sahibi yabancıların aldıkları çalışma izni, ikamet izni yerine geçmemektedir (UKBSÇDY, 2016, madde 5; GKY, 2014, madde 29). İstisnai olarak mülteci ya da ikincil koruma statüsünde bulunan yabancıların kimlik belgeleri, çalışma izni yerine geçmektedir ve ayrıca çalışma izni alma zorunlulukları bulunmamaktadır (UKBSÇDY, 2016, madde 4).

Yabancılara yasal olarak çalışma hakkı veren bir diğer belge ise Çalışma İzni Muafiyet Bilgi Formudur. Tarım ve hayvancılık işlerinde istihdam edilen geçici koruma ve uluslararası koruma kapsamındaki yabancılar, İŞKUR tarafından ücretsiz olarak verilen Çalışma İzni Muafiyet Bilgi Formu ile çalışmaktadırlar. Çalışma İzin Belgesinden farklı olarak Çalışma İzni Muafiyet Bilgi Formu, koruma kapsamındaki yabancılara yasal kalış hakkı vermemekte ve belge sahibi yabancılar istihdam açısından herhangi bir kotaya tabii olmamaktadır (GKSYÇİDY, 2016, madde 5; ÇSGB, 2021, s. 2). Bu durum ise istihdam konusunda pek çok yabancı için, çalışma izninden ziyade, Çalışma İzni Muafiyet Bilgi Formu ile çalışmasına zemin hazırlamaktadır.

Yabancıların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından düzenlenen Çalışma İznini alma konusunda karşılaştıkları iki temel zorluk bulunmaktadır. Birincisi bu kapsamdaki yabancıların çalışmasında uygulanan kota sistemidir. Yabancıların Çalışma İzinleri Uygulama Rehberi (2014, s. 38)’ne göre,

Çalışma izni talep edilen işyerinde en az beş T.C. vatandaşının istihdamı zorunludur. Aynı işyerinde birden fazla yabancı için çalışma izni talebinde bulunulması durumunda, çalışma izni verilen ilk yabancından sonraki her bir yabancı için ayrı ayrı beş T.C. vatandaşı istihdamı aranacaktır.

Geçici koruma sahiplerinin sayısı ise, çalıştıkları işyerindeki Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçmemektedir. İşyerinin 10'dan az çalışanı olması halinde; geçici koruma sahibi en fazla bir kişinin istihdamına izin verilmektedir (GKSYÇİDY, 2016, madde 8). Bu uygulama, yabancıların küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde çalışmalarının önündeki en büyük engellerden birini teşkil etmektedir. Yabancıların karşılaştıkları diğer zorluk ise; yabancı ve işverenlerin çalışma izni sürecindeki mevzuatlar ve uygulama konusundaki bilgi eksiklikleridir. Meşakkatli bir süreç olarak görüldüğünden, yabancıların çalışma izniyle istihdamı, işverenler tarafından çoğu zaman olumsuz karşılanmaktadır. Yabancılar ise yasal mevzuata ulaşma ve anlama bakımından yardıma ihtiyaç duydukları için çalışma izni alma konusunda zorlanmaktadırlar. Yabancıların Türkiye'de istihdam konusunda karşılaştıkları diğer sorunlar ise şu şekilde sıralanabilir:

- Dil problemi,
- Geldikleri ülkedeki iş tanımlarının ülkemizde karşılığı olmaması ya da farklı olması,
- Yabancılar için yasaklanan işlerde istihdam edilememeleri,
- Ülkemiz mevzuatı ile kendi mesleklerinin ya da geldikleri ülkenin mevzuatlarının uyuşmaması,
- İş arama konusunda nereden yardım alabilecekleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları,
- Yanlış kaynaklardan edinilen bilgilerin süreci olumsuz etkilemesidir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma modeli

Araştırmada yabancıların dijital iş arama platformları olan LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expat Guide Turkey siteleri hakkındaki algılarının keşfedilmesi amaçlandığından nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Nitel araştırmayla ilgili literatürde pek çok tanım bulunmakla birlikte, detaylı

bir tanım yapmak gerekirse; bireylerin deneyimledikleri kişisel/toplumsal olay ve olguların temel niteliklerinin açıklanabilmesi için araştırmacıların, bireyleri doğal ortamlarında gözlemlediği, olay ve olguların oluşum süreçlerini keşfettiği, açıklayıcı ve yorumlayıcı bir süreç olarak ifade edilebilir (Creswell ve Clark 2016; Mertens, 2014). Kişisel ve toplumsal olgular çevre ve diğer faktörlerle birlikte ele alındığı ve karmaşık-bütünleşik epistemolojik varsayımlara dayandığından dolayı nitel araştırmalar, nicel araştırmalara kıyasla daha karmaşık bir veri desenine sahiptir (Denzin ve Lincoln, 2008).

Nitel araştırma yöntemi tercih edilen bu araştırmanın araştırma deseni olarak ise “betimleyici fenomenoloji” kullanılmıştır. Husserl’in öncüsü olduğu “betimleyici fenomenoloji”nin seçilmesinde fenomeni tanımlama anlayışının yüksek olması; geçmişteki tecrübelerin ortaya çıkarılarak tanımlanması; varlık, nesne ya da fenomenlerin anlaşılmasına odaklanılması gibi hususlar etkili olmuştur (Kıral, 2021).

2.2. Çalışma grubu

Belirli bir evrenin tüm unsurlarından bilgi toplanmasına imkân olmaması halinde, örnekleme kullanır. Nicel araştırmalarda çoğunluk vurgusu ve genellemeler ön planda iken; nitel araştırmalar, seçilmiş bir örneklemin detaylarına odaklanmaktadır. Nitel bir araştırmada, bulunan örnekleme biçimleri arasından; araştırma konusunun en iyi biçimde açıklanmasına imkân sağlayacağı ve problemin çözümünde en etkili olacağı düşünülen örneklere ulaşmak hedeflenir (Baltacı, 2018). Bu sebeple, nitel araştırma yöntemleriyle hazırlanan bu çalışmada evren ve örneklem ayrımı yapılmamış, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirli özelliklerine göre seçilen “çalışma grubu” ile mülakatlar alınmıştır.

Betimsel Fenomonoloji araştırmalarında veri kaynakları, araştırma probleminin odaklandığı olguyu ya da süreci yansıtabilen kişi ya da gruplardan oluşur. Çalışma grubunda yer alacak kişi sayısı en fazla 10-15 olmalıdır. Bu tür araştırmalarda uzun ya da birden fazla görüşme gerektirecek mülakatlar yapılacağından, kişi sayısının sınırlandırılması doğal kabul edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada araştırma deseni olarak betimsel fenomenoloji tercih edildiğinden dolayı, çalışma grubu 15 kişiyle sınırlı tutulmuştur.

Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen, en az 1 yıldır Burdur’da ikamet eden ve çalışma izni sahibi 15 yabancından oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde katılımcıların en az 1 yıldır Burdur’da ikamet etmesi (1), yabancı uyruklu olması (2), çalışma iznine sahip olması (3) ölçütleri dikkate alınmıştır. Görüşmeler Türkçe bilen katılımcıların iş yerlerinde gerçekleştirilmiş olup, Türkçe bilmeyen katılımcılarla İl Göç İdaresi Müdürlüğünde tercüman eşliğinde yapılmıştır. 30.10.202231.01.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmeler, 1-2 saatlik sürelerde tamamlanmıştır.

2.3. Veri toplama süreci

Araştırmada veri toplama tekniği olarak “Derinlemesine Görüşme Tekniği” kullanılmıştır. Bu teknikte veri toplama; ele alınan konu, araştırmacı ve katılımcı arasında sözlü iletişime dayalı olarak gerçekleştirilir. Açıklayıcı ve betimleyici çalışmalarda sıklıkla kullanılan bir teknik olan “Derinlemesine Görüşme Tekniği” yapısı gereği nicel araştırmalarda tercih edilmemektedir (Boyce ve Neale, 2006, s. 3; Arksey ve Knight, 1999, s. 4). Derinlemesine Görüşme Tekniğinde; çalışma grubunun demografik özellikleri, araştırmanın amaç ve içeriğine göre, veri toplama araçları olan; “yapılandırılmış”, “yarı yapılandırılmış” ve “yapılandırılmamış görüşme”-den biri tercih edilmektedir (Allmark vd., 2009, s. 49). Derinlemesine Görüşme Tekniğinin kullanıldığı bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, “yarı yapılandırılmış görüşme” tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde: açık ve kapalı uçlu sorular, belirli bir sistematikte katılımcılara yöneltilmektedir. Katılımcıların bu sorulara içtenlikle cevap vermeleri, sorulara yönelik yorum ve değerlendirmelerde bulunmaları beklenmektedir (Arksey ve Knight, 1999, s. 8). Katılımcı ifadelerinin derinlemesine incelenmesi ve dijital iş arama platformları hakkındaki algılarının keşfedilmesi amaçlandığından, bu araştırmada veri toplama aracı olarak “yarı yapılandırılmış görüşme” kullanılmıştır.

Araştırma soruları sorumlu araştırmacılar tarafından kurgulanmış olup, bu süreçte herhangi bir ölçekten faydalanılmamıştır. Katılımcılarla mülakatlar yüz yüze gerçekleştirilmiş, herhangi bir ses kaydı ya da görüntü alınmamış, katılımcı ifadeleri mülakatla eş zamanlı olarak bilgisayar

ortamında yazılmıştır. Veri toplama sürecinde herhangi bir pilot görüşme yapılmamıştır.

2.4. Veri analizi

Mülakatlardan elde edilen veriler, MAXQDA 2022 programı vasıtasıyla ve içerik analizi yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Analiz aşamasında hiyerarşik ve alt kodlar oluşturulmuş, oluşturulan kodlar 3 kez kontrol edilerek alt gruplar yeniden şekillendirilmiş ve son halini almıştır. MAXQDA, nitel metinlerin sistematik olarak değerlendirilebildiği ve yorumlanabildiği bilgisayar yazılım programıdır. MAXQDA ile teori geliştirmek ve sonuçları test etmek daha kolay bir hale gelmiştir. Hiyerarşik bir kod sistemi kullanan MAXQDA programında: metin parçasına ağırlık puanı ekleme, farklı tipte notlar alma ve saklama, görsel haritalar oluşturma, nitel verileri SPSS ya da Excel gibi istatistik programlarla uyumlu şekilde kullanarak karma araştırmaları analiz etme, birden fazla kullanıcı tarafından projeye bilgi ekleme, resim ve videoları depolama, kodlama gibi pek çok özellik bulunmaktadır. (Yakut Çayır ve Sarıtaş, 2017, s. 526). Bu sebeple, çalışma verilerinin daha sistematik şekilde analiz edilebilmesi için MAXQDA analiz programı tercih edilmiştir.

2.5. Etik

Araştırma, 05.07.2023 tarih ve GO 2023/403 sayılı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu kararıyla etik açıdan uygun bulunmuştur. Çalışmanın hazırlık sürecinde etik ve akademik kurallara riayet edilmiş, özgün bir çalışma ortaya konulmuştur. Başvurulan kaynaklara, metin içerisinde ve kaynakçada APA yazım kurallarına uygun şekilde, eksiksiz olarak yer verilmiştir.

2.6. Sınırlılıklar

Mülakata alınacak yabancılara ulaşma konusunda yaşanabilecek fiziki ve hukuki engeller göz önünde bulundurularak; çalışmanın kapsamı, Burdur'da ikamet eden çalışma izni sahibi yabancılarla sınırlı tutulmuştur. Katılımcıların bazılarının Türkçe bilmemesi ve görüşmelerin tercüman eşliğinde yapılması, soruların ve yanıtların tam olarak anlaşılıp anlaşılmadığından emin olmak için ifadelerin birkaç kez teyit edilmesine, görüşme

sürelerinin artmasına sebep olmuştur. Araştırma esnasında karşılaşılan kısıtlardan bir diğeri de, Burdur ilinde çalışma izni sahibi yabancı sayısının büyük illere kıyasla çok daha sınırlı olması nedeniyle katılımcılara ulaşmakta zorluk yaşanmasıdır.

3. Bulgular

Bu araştırmada; Burdur’da ikamet eden çalışma izni sahibi yabancıların dijital iş arama platformlarına ilişkin algılarının keşfedilmesi amacıyla, farklı uyruklardan 15 katılımcıyla, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakat belgeleri deşifre edildikten sonra elde edilen bilgiler, MAXQDA 2022 programıyla analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında MAXQDA 2022 programıyla yapılan analizler ise şöyledir: kod matris tarayıcı analizler, kod ilişkileri analizi, metin karşılaştırma analizi ve çapraz tablo analizi. Araştırmaya katılan yabancılarla ait demografik veriler tablo 1’de sunulmaktadır.

Demografik veriler incelendiğinde: katılımcılardan 7’sinin 20-30, 6’sının 30-40 yaş aralığında, 2’sinin ise 40 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 10’u Afganistan, 2’si Suriye, 1’i Filipin, 1’i Pakistan ve 1’i Somali uyrukludur. Katılımcılardan 6’sı ortaokul, 3’ü lise, 6’sı ise lisans ve üzeri okul mezunudur. Katılımcılardan 6’sının Türkiye’deki mesleği ile ülkesindeki mesleği benzer/aynıdır, 9’u Türkiye’de farklı bir meslekte çalışmaktadır. Katılımcıların Türkiye’deki iş kolları kategorize edildiğinde 3’ünün kamu sektöründe, 5’inin inşaat sektöründe, 5’inin mercilerlik sektöründe, 2’sinin ise sanayi sektöründe çalıştığı görülmektedir. Katılımcılardan 9’u 1-5 yıl arasında, 4’ü 5-10 yıl arasında, 2’si ise 10-15 yıl arasında Türkiye’de ikamet etmektedir. Katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatlar ve analiz neticesinde ortaya çıkan tema-alt kod hiyerarşik ilişkileri, tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Demografik Veriler

Katılımcı	Yaş	Uyruk	Cinsiyet	Burdur'da Kalma Süresi (Yıl)	Ülkesindeki Mesleği	Öğrenim Durumu	Türkiye'deki Sektör/ Mesleği	Türkiye ve Ülkesindeki Mesleğinin Benzerliği
K1	21	Suriye	Kadın	14	İşsiz	Lise	Mermercilik/ Pazarlamacı	Hayır
K2	32	Filipin	Erkek	2	Turizm şirketinde yönetici	Lisans	Mermercilik/ Pazarlamacı	Hayır
K3	23	Suriye	Erkek	14	Öğrenci	Lise	İnşaat/Yönetici	Hayır
K4	23	Afganistan	Erkek	5	Şoför	Ortaokul	Mermercilik/ Mermer ve fayans ustası	Hayır
K5	28	Afganistan	Erkek	1	Avukat	Lisans	İnşaat/Boya, elektrik, fayans ustası	Hayır
K6	29	Afganistan	Erkek	4	İşsiz	Ortaokul	Mermercilik/ İşçi	Hayır
K7	54	Afganistan	Erkek	5	Kaynak ustası	Ortaokul	Sanayi/Kaynak ustası	Evet
K8	29	Afganistan	Erkek	3	Demir ustası	Ortaokul	Sanayi/Demir ustası	Evet
K9	28	Afganistan	Erkek	5	Elektrik ustası	Lise	İnşaat/Elektrik ustası	Evet
K10	39	Afganistan	Erkek	4	Mermer ve fayans ustası	Ortaokul	İnşaat/Mermer ve fayans ustası	Evet
K11	32	Afganistan	Erkek	3	Eczacı	Lisans	Mermercilik/ Mermer ve fayans ustası	Hayır
K12	42	Afganistan	Erkek	4	Garson	Ortaokul	İnşaat/Taş döşeme ustası	Hayır
K13	32	Pakistan	Erkek	2	Öğrenci	Doktora	Eğitim/ Akademisyen	Evet
K14	34	Afganistan	Erkek	6	İmam	Doktora	Eğitim/ Akademisyen	Evet
K15	31	Somali	Erkek	3	Öğretmen	Lisans	Kamu/ Tercüman	Hayır

Tablo 2. Tema-Alt Kod İlişkileri

Tema	Alt Kod
DİJİTAL İŞ ARAMA PLATFORMLARININ BİLİNLİRLİĞİ	İstek/Kariyer Beklentilerinin Paylaşılabilmesi İş İlanları/Firmalar Konusunda Çeşitlilik Sağlaması Zaman Tasarrufu Sağlaması İş Bulma Konusunda Etkin Bir Yöntem Olması Sahtecilik/Kişisel Bilgi Güvenliği İhlali Endişesi Başvurulara Dönüş Yapılmama/Geç Dönülme İhtimali Yüz Yüze Görüşmeye Göre Daha Az Etkin Olması Yabancılar İçin Kullanışsız Olması Platformlardan Haberdar Olmama
İŞ ARAMA SÜRECİ DENEYİMLERİ	Başvuruya Geri Dönülmemesi/Geç Dönülmesi Yabancı Olma/Referans Eksikliğinden Kaynaklı Güven Sorunu Ücret Yetersizliği Dil Problemi Araştırılan Firmalara Ulaşılabilmesi
İŞ ARAMADA DİJİTAL PLATFORMLARIN KULLANILMASI	İldeki İş İmkanlarına Hâkim Olma Dil Problemi Yaşama Mesleki Yetkinlikten Dolayı İşverenlerin İş Teklif Etmesi İlgi Alanına Girmeme/İhtiyaç Duymama Yalnızca CV Oluşturma, Başvuru Yapmama Elemenonline.com.tr Indeed LinkedIn Kariyer.net İnternet Arama Motorları Kurumsal Web Siteleri
İŞ ARAMADA DİJİTAL PLATFORMLARIN ETKİLİLİĞİ	Aday Sayısı Fazlalığının İşe Alınma İhtimalini Azaltması Geri Dönüş Olmaması/Geç Dönülmesi Yüz Yüze Görüşmeye Göre Daha Az Etkin Olması Gelişmiş Filtrelemelerle Daha Etkin İş Arama Şirketler Hakkında Detaylı Bilgi/Başvuru Sürecinin Kolay Takibi Zaman Tasarrufu Sağlama Aynı Anda Birden Fazla Şirketle İletişime Geçme/Başvuru Yapma Daha Kolay İş Bulmayı Sağlama
ARAŞTIRMAYA KONU PLATFORMLARIN BİLİNLİRLİĞİ	LinkedIn Kariyer.net Indeed Expatriate Turkey
DİJİTAL İŞ ARAMA PLATFORMLARININ KULLANILMASINDAKİ ENGELLER	Platformları Öğrenme/Kullanma Konusunda Vakit Bulamama Dil Sorunu/İş Niteliğinin Türkçe Gerekirmesi Platformların Bilinmemesi/Eğitim Seviyesi Yetersizliği Yüz Yüze Görüşmenin Daha Etkin Bulunması Kişisel Bilgi Güvenliği İhlali Endişesi Olumsuz Cevap Alma Endişesi Mesleki Yetkinlik/İyi Referansın Dolaylı İhtiyaç Duymama Referans Olmadan Platformların Faydasız Olacağı İnanç

Araştırmanın tema ve alt kodları, katılımcıların sıklıkla bahsettiği konuların kategorize edilmesiyle oluşturulmuştur. Katılımcıların en çok

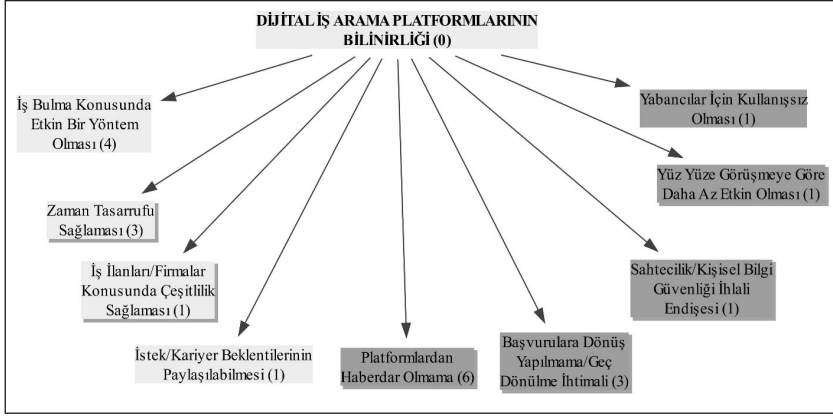
“İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması” ve “Dijital İş Arama Platformlarının Bilinirliği” konularında görüş beyan ettikleri tablodan anlaşılmaktadır. Katılımcıların her bir temadan bahsetme sıklığını gösteren metin karşılaştırma çizelgesi, tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Temalar İçin Metin Karşılaştırma Çizelgesi

Katılımcı	Dijital İş Arama Platformlarının Bilinirliği	İş Arama Süreci Deneyimleri	İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması	İş Aramada Dijital Platformların Etkililiği	Araştırmaya Konu Platformların Bilinirliği	Dijital İş Arama Platformlarının Kullanılmasındaki Engeller
K1	2	0	1	1	2	2
K2	1	1	2	1	4	3
K3	1	1	1	1	0	3
K4	0	0	2	1	1	1
K5	2	1	2	1	1	1
K6	1	0	1	1	0	1
K7	0	0	1	2	0	1
K8	1	1	1	1	0	2
K9	0	1	1	1	1	3
K10	1	2	0	3	0	2
K11	2	1	1	1	2	2
K12	1	0	0	3	0	2
K13	3	0	1	2	4	0
K14	1	1	3	1	1	1
K15	4	1	5	1	3	1
Toplam Kod	20	10	22	21	19	25

Araştırmanın ana temaları: Dijital İş Arama Platformlarının Bilinirliği, İş Arama Süreci Deneyimleri, İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması, İş Aramada Dijital Platformların Etkililiği, Araştırmaya Konu Platformların Bilinirliği ve Dijital İş Arama Platformlarının Kullanılmasındaki Engellerdir. Katılımcıların dijital iş arama platformlarına ilişkin algıları, bu temalar ve alt kodlar vasıtasıyla keşfedilmeye çalışılmıştır. Çizelgeye göre katılımcıların en çok görüş belirttiği tema, “Dijital İş Arama

Platformlarının Kullanılmasındaki Engeller”dir. Bunu “İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması” ve “İş Aramada Dijital Platformların Etkililiği” temaları takip etmektedir. Analiz sonucu elde edilen tema-alt kod ilişkileri ve katılımcı ifadeleri, her bir tema için ayrı ayrı olmak üzere hiyerarşik kod-alt kod modelleri ve etkileşimli alıntı matrisleri analizleriyle birlikte aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. *Dijital İş Arama Platformlarının Bilinirliği*

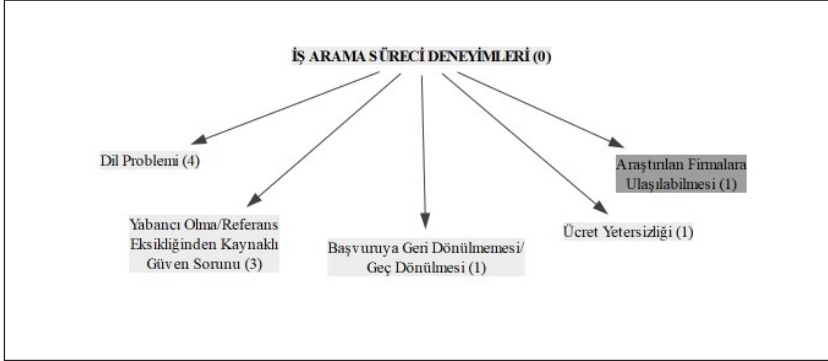
Katılımcıların dijital iş arama platformlarının bilinirliği hakkındaki görüşleri, 9 alt kod altında kategorize edilmiştir. Oluşturulan alt kodlardan 4’ü dijital iş arama platformlarına ilişkin olumlu, 4’ü olumsuz görüşleri yansıtırken; 6 katılımcının ise bu platformlardan haberdar olmadığı görülmektedir. Katılımcıların dijital iş arama platformları hakkında: en çok “iş bulma konusunda etkin bir yöntem olma”, yakın bir oranla “zaman tasarrufu sağlama”, daha düşük oranlarla da “iş ilanları/firmalar konusunda çeşitlilik sağlama” ve “istek/kariyer beklentilerin paylaşılabilmesi” konularında olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Platformlar hakkında katılımcıların olumlu görüşlerini içeren ifadelerden alıntılar şöyledir: K13: “Dijital iş arama platformları iş aramasında kolaylık ve zaman kazandırma gibi avantaj sağlamaktadır.”, K11: “Kolay iş bulmaya yardım ediyor...” K15: “İş arama süresini kısaltıyor...”

Katılımcıların dijital iş arama platformları hakkında belirttikleri olumsuz görüşler incelendiğinde: en çok “başvurulara dönüş yapılmama/geç dönülme ihtimali” üzerine görüş bildirdikleri, az oranda da “sahtecilik/

kişisel bilgi güvenliği ihlali endişesi”, “yüz yüze görüşmeye göre daha az etkin olması” ve “yabancılar için kullanışsız olması” konularında görüş belirttikleri görülmektedir. Platformlar hakkında katılımcıların olumsuz görüşlerini içeren ifadelerden alıntılar şöyledir: K14: “İş arama sürecimde pek bir destek görmedim. İş konusunda bana hiç dönüş olmadı...”, K13: “Dezavantajlar ise sahtekârlık ve kişisel bilgilerin yanlış yönde kullanılmasıdır.”

Dijital iş arama platformlarının bilinirliğine ilişkin tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı etkileşimli alıntı matrisine göre: katılımcıların büyük bir çoğunluğunun dijital iş arama “platformlarından haberdar olmadığı”nı belirttiği, yakın bir oranda ise “iş bulma konusunda etkili bir yöntem olduğu”nu ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcı ifadelerine göre dijital iş arama platformlarına ilişkin olumlu görüşün daha fazla olduğu, katılımcıların bazılarının konu hakkında birden fazla görüş belirttiği, 6 katılımcının bu platformlardan haberi olmamasına karşın 9’unun platformları bildiği ve olumlu/olumsuz yargılar içeren ifadeler kullandıkları görülmektedir. Buna göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun platformlardan haberdar oldukları söylenebilir.

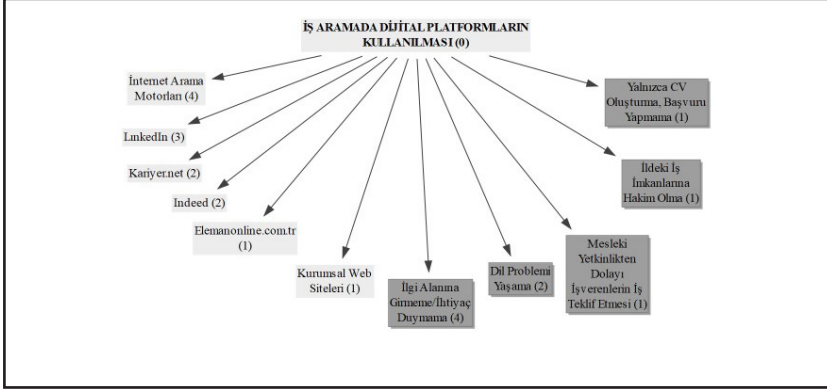
Tablo 1 ve “Dijital İş Arama Platformlarının Bilinirliği Etkileşimli Alıntı Matrisi” yardımıyla katılımcıların eğitim düzeyleri ve platformları tanıma durumları incelendiğinde: platformlardan haberdar olmayan katılımcılardan 5’inin ortaokul 1’inin lise mezunu olduğu, haberdar olan katılımcılardan ise 2’sinin ortaokul, 2’sinin lise, 6’sının ise lisans ve üzeri eğitime sahip olduğu görülmektedir. Platformlardan haberi olmayan katılımcıların büyük bir kısmının eğitim durumunun ortaokul mezunu ve haberdar olan katılımcıların büyük kısmının lisans ve üzeri olması göz önüne alındığında; dijital iş arama platformlarının bilinirliği ile eğitim seviyesi arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir.

Şekil 2. İş Arama Süreci Deneyimleri

Katılımcıların iş arama sürecindeki deneyimleri, 5 alt kod altında kategorize edilmiştir. Oluşturulan kodlardan 4’ünün olumsuz, 1’inin ise olumlu yargı içerdiği görülmektedir. Katılımcıların iş arama süreci hakkında: en çok “dil problemi”, yakın oranda “yabancı olma/referans eksikliğinden kaynaklı güven sorunu”, daha düşük oranlarla “başvuruya geri dönülmemesi/geç dönülmesi” ve “ücret yetersizliği” konularında olumsuz deneyim yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların iş arama sürecinde yaşadıkları olumsuz deneyimlerini içeren ifadelerden alıntılar şöyledir: K9: “...dil probleminden dolayı ararken biraz zorlandım.”, K15: “İşe başvurduğumda şirketler geri dönüş yapmadılar...”, K5: “Bazılarının ücreti azdı...”

Katılımcıların iş arama süreci hakkında “araştırılan firmalara ulaşılabilirliği” konusunda olumlu deneyim yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların iş arama sürecinde yaşadıkları olumlu deneyimlerini içeren ifadelerden alıntılar şöyledir: K11: “Çok bir sıkıntı yaşamadım internette işyerlerini araştırdım ve buldum...” Tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı “İş Arama Süreci Deneyimleri Etkileşimli Alıntı Matrisi” detaylı incelendiğinde: katılımcılardan 8’inin iş ararken olumsuz deneyimler yaşadığı, 1’inin olumlu deneyim yaşadığı görülmektedir. Buna göre, iş arama konusunda katılımcıların büyük bir kısmının olumsuz deneyim yaşadıkları söylenebilir.

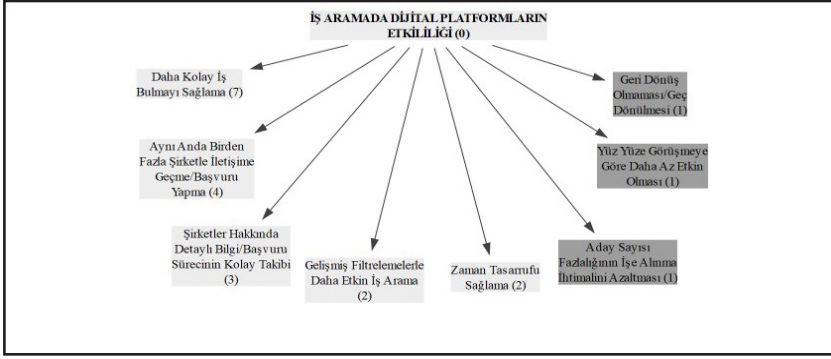
Şekil 3. İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması

Katılımcıların iş aramada kullandıkları dijital platformlar ve bu platformlardan yararlanmama sebepleri, 11 alt kod altında kategorize edilmiştir. Oluşturulan kodlardan 6'sının kullanılan platformlara yönelik olduğu, 5'inin platformların kullanılmama nedenine ilişkin olduğu görülmektedir. Katılımcıların iş aramada en çok: “internet arama motorları”, yakın oranda “LinkedIn”, orta düzeyde “Kariyer.net” ve “Indeed”, düşük oranda ise “elemanonline.com.tr” ve “kurumsal web siteleri”nden faydalandıkları görülmektedir. Katılımcıların iş aramada dijital platformları kullanmalarına ilişkin ifadelerden alıntılar şöyledir: K5: “İnternet üzerinden bayağı araştırma yaptım.”, K15: “Kariyer.net, Elemanonline, LinkedIn, Indeed siteleri, internet iş ilanları ve referans yoluyla iş aradım.”, K1: “LinkedIn’de özgeçmiş oluşturduğum. 1 firmaya başvuruda bulundum.”

Katılımcıların iş aramada dijital platformları kullanmama durumları incelendiğinde: en çok “ilgi alanına girmeme/ihtiyaç duymama”, yakın oranda “dil problemi yaşama” ve düşük oranda “mesleki yetkinlikten dolayı işverenlerin iş teklif etmesi”, “ildeki iş imkânlarına hâkim olma” ve “yalnızca CV oluşturma, başvuru yapmama” nedenlerinden dolayı bu platformlardan faydalanmadıkları görülmektedir.

Tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı “İş Aramada Dijital Platformların Kullanılması Etkileşimli Alıntı Matrisi” incelendiğinde: İş aramada dijital platformların kullanılmasına ilişkin 13 ifadenin yer aldığı ve bazı katılımcıların birden fazla platformu kullandığı görülürken; platformların

kullanılmamasına ilişkin 9 ifadenin yer aldığı ve her katılımcının bir sebep sunduğu görülmektedir. Buna göre, iş aramada dijital platformlardan yararlanan katılımcıların büyük kısmının birden fazla platform kullanmayı tercih ettiği ancak araştırmaya katılan kişilerden büyük bir kısmının iş aramada dijital platformlardan faydalanmadığı söylenebilir.

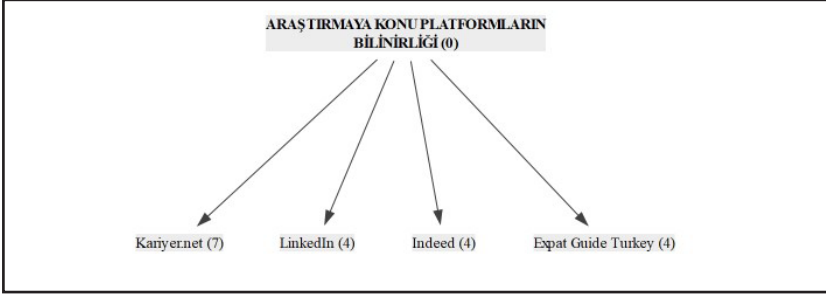
Şekil 4. İş Aramada Dijital Platformların Etkililiği

Katılımcıların iş aramada dijital platformların etkililiği üzerine görüşleri, 8 alt kod altında kategorize edilmiştir. Oluşturulan kodlardan 5'inin olumlu, 3'ünün ise olumsuz yargı içerdiği görülmektedir. Katılımcıların iş arama sürecinde dijital platformların etkililiği hakkında: en çok “daha kolay iş bulmayı sağlama”, yakın oranda “aynı anda birden fazla şirketle iletişime geçme/başvuru yapma” ve “şirketler hakkında detaylı bilgi/başvuru sürecinin kolay takibi”, düşük oranda ise “gelişmiş filtrelerle daha etkin iş arama” ve “zaman tasarrufu sağlama” konularında olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların iş arama sürecinde dijital platformların etkililiğine ilişkin olumlu ifadelerinden alıntılar şöyledir: K7: “Gidip dolaşımtansa telefonunu eline alıp istediği işi araştırıp başvurabiliyorsun.”, K9: “Farklı işleri görme imkânı var, sadece kendi mesleğinle ilgili olmayabilir ya da kendi mesleğinin çeşitli kolları vardır, bunlardan herhangi birine de başvurabilirsiniz...”, K7: “Zaman tasarrufu sağlıyor.”, K5: “Aynı anda birden fazla başvuru yapabilmek, bizim için daha faydalı.”

Katılımcıların iş arama sürecinde dijital platformların etkililiği hakkında: “aday sayısı fazlalığının, işe alım ihtimalini azaltması”, “yüz yüze

görüşmeye göre daha az etkin olması” ve “geri dönüş olmaması/geç dönülmesi” konularında olumsuz görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların iş arama sürecinde dijital platformların etkililiğine ilişkin olumsuz ifadelerinden alıntılar şöyledir: K1: “Onlarca insanın özgeçmiş göndermesi benim işe girme şansımı düşürüyor.”, K8: “...bizim yüz yüze görüşmemiz daha etkili oluyor...”

İş aramada dijital platformların etkililiğine ilişkin tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı “İş Aramada Dijital Platformların Etkililiği Etkileşimli Alıntı Matrisi” incelendiğinde: iş aramada dijital platformların etkililiğine ilişkin 5 ifadenin yer aldığı ve bazı katılımcıların birden fazla olumlu görüş belirttiği görülürken; platformların etkin olmamasına ilişkin 3 ifadenin yer aldığı ve her katılımcının bir yargı belirttiği görülmektedir. Buna göre, iş aramada dijital platformların etkililiğine ilişkin katılımcıların büyük bir kısmının olumlu görüş belirttikleri söylenebilir.

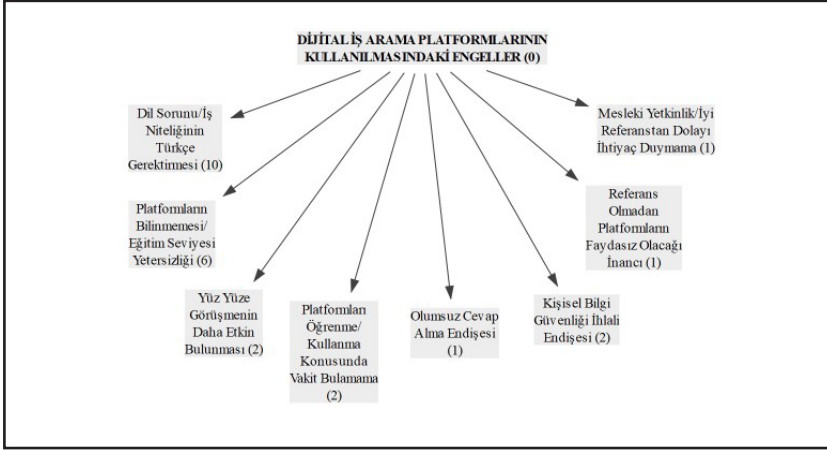
Şekil 5. Araştırmaya Konu Platformların Bilinirliği

Katılımcıların araştırmaya konu olan platformlardan haberdar olma durumları incelendiğinde: en çok bilinen platformun “kariyer.net” olduğu, diğer platformlar hakkında ise eşit sayıda görüş belirtildiği görülmektedir. Katılımcıların araştırmaya konu dijital iş arama platformlarından haberdar olmalarına ilişkin ifadelerinden alıntılar şöyledir: K13: “Yukarıda beyan edilen LinkedIn, Kariyer.net, Indeed ve Expats Guide Turkey siteleri hakkında bilgi sahibiyim.”, K5: “Indeed’i biliyorum ve kullandım.”, K9: “Expats Guide Turkey’i duydum ama kullanmadım.”, K1: “LinkedIn’i kullandım.” Araştırmaya konu olan platformlardan haberdar olma durumlarına ilişkin tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı etkileşimli alıntı matrisi

incelendiğinde: katılımcıların söz konusu platformlarından haberdar olma durumlarına ilişkin 19 ifadenin yer aldığı ve bazı katılımcıların birden fazla platform hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 3 ve “Araştırmaya Konu Platformların Bilinirliği Etkileşimli Alıntı Matrisi” birlikte incelendiğinde: 6 katılımcının araştırmaya konu platformlardan haberdar olmadığı, 9 katılımcıdan 2’sinin tüm platformlardan haberdar olduğu, 1 katılımcının 3 platform hakkında bilgi sahibi olduğu, 2 katılımcının 2 platformdan haberdar olduğu ve 4 katılımcının söz konusu platformlardan biri hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Buna göre 15 katılımcıdan 9’unun en az bir platformdan haberdar olması göz önüne alındığında Kariyer.net, LinkedIn, Indeed ve Expat Guide Turkey sitelerinin katılımcıların büyük bir kısmı tarafından bilindiği söylenebilecektir.

Tablo 1 ve “Araştırmaya Konu Platformların Bilinirliği Etkileşimli Alıntı Matrisi” birlikte incelendiğinde: platformlardan haberdar olmayan katılımcılardan 5’inin ortaokul 1’inin lise mezunu olduğu, haberdar olan katılımcılardan ise 2’sinin ortaokul, 2’sinin lise, 6’sının ise lisans ve üzeri eğitime sahip olduğu görülmektedir. Platformlardan haberi olmayan katılımcıların büyük bir kısmının eğitim durumunun ortaokul mezunu ve haberdar olan katılımcıların büyük kısmının lisans ve üzeri olması göz önüne alındığında; araştırmaya konu dijital iş arama platformlarının bilinirliği ile eğitim seviyesi arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir.

Şekil 6. Dijital İş Arama Platformlarının Kullanılmasındaki Engeller

Katılımcıların dijital iş arama platformlarının kullanılmasındaki engeller üzerine görüşleri 8 alt kod altında kategorize edilmiştir. Oluşturulan kodlar incelendiğinde: katılımcıların büyük bir kısmının “dil sorunu/iş niteliğinin Türkçe gerektirmesi”, yakın oranda “platformların bilinmemesi/ eğitim seviyesi yetersizliği”, orta düzeyde “yüz yüze görüşmenin daha etkin olması”, “platformların öğrenme/kullanma konusunda vakit bulamama” ve “kişisel bilgi güvenliğinin ihlali”, en düşük oranda da “olumsuz cevap alma endişesi”, “referans olmadan platformların faydasız olacağı inancı” ve “mesleki yetkinlik/iyi referanstan dolayı ihtiyaç duymama” sebeplerinden dolayı iş aramada dijital platformlardan yararlanamadıkları ya da yaralanmayı tercih etmediklerini belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların iş aramada dijital platformları kullanmalarının önündeki engellere ilişkin ifadelerinden alıntılar şöyledir: K3: “Vakit sıkıntısı, dil problemi ve bu yöntemlere aşına olmamak, bu platformların kullanılmasının önündeki engellerdir.”, K1: “Kişisel bilgilerin güvenliği noktasında kullanılmak istenmeyebilir.”, K9: “İşyerini birebir görmediğimiz için bizim için de bir güven oluşmuyor.”, K10: “Dil problemi, zanaat sahibi olmak.”

Dijital iş arama platformlarının kullanılmasındaki engellere ilişkin tüm katılımcı ifadelerinin yer aldığı etkileşimli alıntı matrisi detaylı incelendiğinde: dijital iş arama platformlarının kullanılmasındaki engellere ilişkin 25 ifadenin yer aldığı ve bazı katılımcıların birden fazla görüş belirt-

tiği görülmektedir. Ayrıca tablo 3'e göre katılımcıların en çok görüş beyan ettiği tema "dijital iş arama platformlarının kullanılmasındaki engeller"dir.

Tablo 3 ve "Dijital İş Arama Platformlarının Kullanılmasındaki Engeller Etkileşimli Alıntı Matrisi" birlikte incelendiğinde: dijital iş arama platformlarının kullanma konusunda engel belirtmeyen yalnızca bir katılımcı olduğu, diğer katılımcıların en az 1 en fazla 3 olmak üzere görüş belirttikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların çok büyük bir kısmının, iş aramada dijital platformları kullanma noktasında birtakım engellerle karşılaştığı söylenebilir. Ayrıca iş aramada dijital platformların kullanılmasının önündeki en büyük engelin "dil sorunu" olduğu katılımcıların ifadelerinden görülmektedir.

4. Tartışma

21. yüzyılın bir getirisi olarak; eğitimden sağlığa, finanstan endüstriyel üretime kadar birçok alanda bilişim teknolojilerinden faydalanılarak başta zaman tasarrufu olmak üzere birtakım avantajlar elde edilmektedir. Firmalar, teknolojinin gelişimine paralel olarak bilişimden yalnızca üretim ya da pazarlama alanında değil, insan kaynakları yönetimi ve işe alım süreçlerinde de faydalanmaya başlamıştır. İK uygulamalarında dijitalleşme yaşanırken, iş arayan adayların da dijital iş arama platformlarına yönelmeleri kaçınılmaz hale gelmiştir. (Allahverdi, 2006). Bu çalışmada Burdur'da çalışma izniyle kalan çeşitli uyruklardan 15 katılımcı ile yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle mülakatlar gerçekleştirilerek; katılımcıların, popüler dijital iş arama platformları hakkındaki algılarının nasıl olduğu, iş arama sürecinde yaşadıkları zorluklar ile çalışmada ortaya çıkan bulgu ve sonuçların, Türk vatandaşlarıyla yapılan benzer çalışmalarla benzer/farklı yanlarının neler olduğu keşfedilmek istenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, MAXQDA 2022 programıyla analiz edilmiş, ortaya çıkan bulgular ile literatürdeki çalışmalar aşağıda karşılaştırılmış, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun dijital iş arama platformlarından haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Platformlardan haberi olmayan katılımcıların büyük bir kısmının eğitim durumunun ortaokul me-

zunu ve haberdar olan katılımcıların büyük kısmının lisans ve üzeri olduğu görülmüştür.

Şentürk (2019)'ün araştırmasında iş ararken interneti kullananların oranının, yüksek eğitim düzeyinde %36,8, düşük eğitim düzeyinde ise yaklaşık %18 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularının, Şentürk (2019)'ün araştırmasından elde edilen bulgularla paralel olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, dijital iş arama platformlarından haberdar olma ve katılımcıların eğitim düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunduğu ve yabancı uyruklu bireylerin bu konuda dezavantajlı olmadıkları söylenebilir.

Araştırmada iş arayan yabancı uyruklu bireylerin büyük bir kısmının olumsuz deneyim yaşadıkları görülmektedir. Yabancıların iş arama sürecinde en çok: dil sorunu, referans eksikliği ve yabancı olmaktan kaynaklanan güven sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, dil ve uyrukluktan kaynaklanan sorunların yabancı bireylere has sorunlar olduğu, dil probleminin aşılması ve Türkiye'deki iş tecrübelerinin artmasına paralel olarak, bu sorunların azabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, iş aramada dijital platformlardan yararlanan katılımcıların büyük kısmının birden fazla platform kullanmayı tercih ettiği ancak araştırmaya katılan kişilerden büyük bir kısmının iş aramada dijital platformlardan faydalanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İş arama sürecinde dijital platformlardan yararlanan yabancıların daha çok: internet arama motorları, LinkedIn, Kariyer.net ve Indeed'i kullandıkları görülmektedir.

Sekendür Turgu (2020)'nin araştırmasında da benzer şekilde, katılımcıların %60'ının dijital iş arama sitesi olan LinkedIn'i, iş bulmak için kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. İldiz (2016)'in araştırmasında popüler birkaç siteden eş zamanlı başvurular yapmanın, iş arama sürecini hızlandıracağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularının: katılımcıların birçoğunun iş aramada birden çok dijital iş arama platformunu kullandığını ifade etmesi bakımından İldiz (2016)'in; LinkedIn'i daha çok kullandıklarını ifade etmeleri bakımından Sekendür Turgu (2020)'nin bulgularıyla paralel olduğu söylenebilecektir.

Yabancı uyruklu bireylerin, iş aramada dijital platformlardan yararlanmaması ya da yararlanmayı tercih etmemesinin en büyük sebebi ise ihtiyaç duymama ya da ilgi alanına girmemedir. Bu kişiler, işe alım süreçlerinde daha çok referans, çevre ve mesleki yetkinlikten faydalandıklarını, dijital platformlara ihtiyaç duymadıklarını ifade etmektedir. Araştırma sonuçlarının aksine, Öksüz (2011)'ün çalışmasında; iş arayan kişilerin, dijital iş arama sitelerini daha çok tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çoğunun dijital iş arama platformlarından haberdar olmasına karşın, iş aramada bu platformların daha az kullanıldığı görülmektedir. Bu farkın, işe alım süreçlerinde referans, çevre ve mesleki yetkinlikten daha çok faydalanmalarından kaynaklandığı, katılımcıların birçoğunun tecrübe ve mesleki yeterlilik gerektiren işlerde çalışması nedeniyle de, araştırma bulgularının literatürdeki çalışmalarla paralel olmadığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan yabancılardan büyük kısmı, dijital platformların iş arama konusunda etkili olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun daha kolay iş bulma, aynı anda birden çok şirkete başvuru yapma imkânı, şirketler hakkında detaylı bilgi ve başvuru sürecinin kolay takibini sağlama; daha az bir kısmının ise, gelişmiş filtrelerle daha etkin iş arama ve zaman tasarrufu sağlama gerekçeleriyle, dijital platformların iş arama konusunda etkili olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Kuhn ve Mansour (2014)'ün çalışmasında, internet kullanan kişilerin işsiz kalma süresinin, kullanmayanlara göre %25 daha kısa olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Stevenson (2009)'ın çalışmasında da iş bulmayı kolaylaştırdığı için, internet kullanımının iş değiştirme sıklığını artırdığı ortaya konulmuştur.

Dijital platformların iş bulma konusunda etkili olması bakımından Kuhn ve Mansour (2014) ile Stevenson (2009)'ın bulgularının, araştırma bulgularıyla paralel olduğu söylenebilecektir.

Araştırma bulgularıyla paralel olarak;

Lin (2010)'ın araştırmasında da elektronik işe alım platformlarının iş arayanların, istihdam edilmek istedikleri sektör ve firmalar hakkında geniş bilgi almalarına imkân sağladığı ortaya konulmaktadır. Koçer ve Öksüz (2015)'ün araştırmasında ise adayların, kariyer siteleri ve diğer elektronik

platformlar vasıtasıyla, kendi sektörlerindeki en güncel ilanları takip etme, hızlı ve etkili başvuru yapma şansı yakaladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Koçer ve Öksüz (2015)'ün çalışmalarından elde edilen bulguların da, araştırma bulgularıyla paralellik arz ettiği söylenebilir.

Kim ve O'Connor (2009), Parry ve Tyson (2009), Galanaki (2002) ve Capelli (2001)'nin çalışmalarında, dijital yöntemlerinin işe alım sürecini kısalttığı, zaman tasarrufu sağladığı ortaya konulmaktadır.

İfadeler karşılaştırıldığında katılımcıların üçte birinin, dijital iş arama platformlarının iş arama konusunda zaman tasarrufu sağladığını ifade ettikleri görülmektedir. Buradan hareketle araştırma bulgularının Kim ve O'Connor (2009), Parry ve Tyson (2009), Galanaki (2002) ve Capelli (2001)'nin bulgularıyla paralellik arz ettiği söylenebilir.

Yabancıların en çok kullandığı dijital iş arama platformları Kariyer.net, LinkedIn, Indeed ve Expat Guide Turkey sitelerinin katılımcıların büyük bir kısmı tarafından bilindiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya konu platformlardan en çok bilinenin kariyer.net olduğu, diğer platformlar hakkında ise eşit oranda bilgi sahibi olunduğu görülmektedir.

Bakay ve Nalbantoğlu (2021)'nin araştırmasında katılımcıların % 31,6'sının iş aramada kariyer.net sitesinden faydalandığı, LinkedIn'den faydalanma oranının % 26,3 olduğu ve araştırmaya konu diğer platformların daha az tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kariyer.net'in yabancılar tarafından en çok tercih edilen dijital platform olması bakımından, Bakay ve Nalbantoğlu (2021)'nin bulgularının, araştırma bulgularıyla paralel sonuçlar içerdiği söylenebilecektir.

Araştırmada, katılımcıların çok büyük bir kısmının, iş aramada dijital platformları kullanma noktasında birtakım engellerle karşılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. İş aramada dijital platformların kullanılmasının önündeki en büyük engelin dil sorunu olduğu ve bunu platformların bilinmemesi/ eğitim seviyesi yetersizliğinin takip ettiği görülmektedir. Yüz yüze görüşmenin daha etkin olması, platformların öğrenme/kullanma konusunda vakit bulamama ve kişisel bilgi güvenliğinin ihlali konularının ise daha az katılımcı tarafından dile getirildiği görülmektedir.

Cronin vd., (2006)'nin araştırmasında; e-istihdam siteleri kullanımının güvenlik ve geçerlilik konularında sıkıntı yaratabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Suen (2018)'in çalışmasında, mahremiyet ve gizlilik endişeleri nedeniyle işe alımda internetin kullanılmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı ortaya konulmaktadır.

Suen ve Cronin'in aksine Sekendür Turgu (2020)'nun araştırmasında ise e-işe alım yöntemlerinin gizliliği ihlal ettiğini düşünen katılımcı oranının %16.5 ile oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Dijital platformların iş arama sürecinde kullanılmasına ilişkin duyulan kişisel bilgi güvenliği ihlali endişesinin, yalnızca 2 katılımcı tarafından belirtildiği göz önüne alındığında; araştırma bulgularının, Suen ve Cronin'in aksine Sekendür Turgu (2020)'nun bulgularına daha yakın olduğu düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Teknolojinin her alanda gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte hem işe alım yöntemleri dijital hale gelmeye başlamış hem de iş arayan kişiler bu süreçte internet platformlarını daha çok tercih etmeye başlamıştır. İş arayanlar için dijital iş arama platformlarının pek çok faydası bulunduğu gibi, bu platformların bazı dezavantajlarının olduğu ve kullanılmasının önünde birtakım engeller bulunduğu, geçmiş araştırmalarda ortaya konulmaktadır. Literatür taramasında, iş aramada dijital platformların kullanımına ilişkin araştırmaların genellikle işverenler üzerine yapıldığı, özellikle de yabancıların bu platformlar üzerine algısını inceleyen çok az çalışma bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple bu çalışmada, yabancıların dijital iş arama platformlarına yönelik algılarının keşfedilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 05.07.2023 tarih ve GO 2023/403 sayılı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu kararıyla, etik açıdan uygundur.

Çalışmanın araştırma bölümünde, farklı uyruklardan 15 yabancıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakat metinleri deşifre edildikten sonra MAXQDA

2022 programı vasıtasıyla içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz yapılırken yabancıların kullandığı benzer ifadeler kategorize edilerek: 6 tema ve bu temalar altında toplam 45 alt kod oluşturulmuştur. Oluşturulan tema ve alt kodlar, MAXQDA 2022 programında üç kez yeniden yapılandırılmış, tekrarlarından arındırılmış ve son halini almıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen tüm bulgular birlikte ele alındığında, ortaya çıkan ifadelerin büyük kısmının literatürdeki çalışmalarla paralellik arz ettiği görülmektedir. Olumsuz bulgulardan dil sorunu ve uyrukluktan kaynaklanan güven probleminin, çalışmanın yalnızca yabancı uyruklu bireyler üzerinden yürütülmesinin bir getirisi olduğu ve araştırmanın yalnızca bu bulgular bakımından, literatürdeki çalışmalardan farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Araştırmadaki diğer tüm bulguların literatürdeki çalışmalara benzer sonuçlar vermesi; dijital platformların yabancılar ya da Türk vatandaşları tarafından kullanılması arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ve dolayısıyla yabancıların bu platformları kullanma konusunda dezavantajlı olmadıklarını kanıtlar niteliktedir.

Burdur’da ikamet eden çalışma izni sahibi yabancı sayısının az, uyruk dağılımının dengesiz olması yabancılarla ulaşma sorunu ve hukuki engellerden dolayı, katılımcıların demografik verilerine ilişkin yapılan analizlerden yalnızca “eğitim durumu”nda anlamlı bir fark bulunmuştur. İlerideki araştırmalarda yaş, uyruk ve cinsiyet bakımından daha geniş bir profile ulaşılması, çalışmaların demografik faktörler bakımından da anlamlı sonuçlar vermesini sağlayacaktır. Ayrıca ilerideki araştırmaların birden çok şehirde, farklı profil ve iş kollarında çalışan katılımcılarla yürütülmesinin; yabancıların dijital iş arama platformlarına ilişkin algılarının keşfedilmesi konusunda, daha etkili olacağı düşünülmektedir.

6. Kaynaklar

- 04.04.2013 Tarih ve 6458 Sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu”.
- 13.10.2014 Tarih ve 2014/6883 Sayılı “Geçici Koruma Yönetmeliği”.
- 15.01.2016 Tarih ve 29594 Sayılı “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik”.
- 26.04.2016 Tarih ve 29695 Sayılı “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik”.
- 28.07.2016 Tarih ve 6735 Sayılı “Uluslararası İşgücü Kanunu”.
- Acar, S. - Gürsoy, H. - Ünal, N. Ö. (2014). “İlişkisel Toplumda Sosyal İş Ağlarının Kariyer Gelişimi Açısından Önemi: LinkedIn Örneği”.
- Electronic Journal of Vocational Colleges*. 4(3). (17-34).
- Allahverdi, M. (2006). *Elektronik İnsan Kaynakları Yönetimi ve Türkiye’deki Uygulamalarına Yönelik Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Allmark, P., Boote, J., Chambers, E., Clarke, A., McDonnell, A., Thompson, A. ve Tod, A. M. (2009). “Ethical Issues in the Use of in-Depth Interviews: Literature Review and Discussion”. *Research Ethics*, 5(2), (48-54).
- Anbar, A. (2002). “Yeni Ekonomi ve İstihdam. Çalışanlar ve İnsan Kaynakları Üzerindeki Etkileri”. *İş- Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 4 (2). (54-60).
- Arksey, H. ve Knight, P. (1999). *Interview for Social Scientists*. Londra: Sage Publications.
- Bakay, M. E. ve Nalbantoğlu, A. (2021). “İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Lisans Programları Son Sınıfında Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Kariyer Yönetimi Amacıyla İnterneti Kullanma Alışkanlıkları”. *Journal of Business. Innovation and Governance.*; 4(2). (160173).

- Baltacı, A. (2018). “Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), (231– 274).
- Bariş, E. ve Kabakçı, E. (2004). “Otel İşletmelerinde İnternet Üzerinden İşe Alım Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*. Osman Gazi Üniversitesi. Eskişehir. (119-131).
- Barron, J. M. ve Mellow, W. (1979). “Search Effort in the Labor Market”. *Journal of Human Resources*. Vol. 14 No. 3. (389-404).
- Bingöl, D. (2022). “E-Personel Tedariki: BIST 100 Şirketlerinin Personel Tedarik Yöntem ve Araçlarına Yönelik Bir İnceleme”. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*. 57(1). doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.22.03.1791. (543-563).
- Blau, D. M. ve Robins, P. K. (1990). “Job Search Outcomes for the Employed and Unemployed”. *Journal of political Economy*. Vol. 98 No. 3. (637-655).
- Cappelli, P. (2001). “Making the Most of On-Line Recruiting”. *Harvard Business Review*. c. 79 s. 3. (139-146).
- Carpentier, M. - Hoye, V. G. - Weijters, B. (2019). “Attracting Applicants Through the Organization’s Social Media Page: Signaling Employer Brand Personality”. *Journal of Vocational Behavior*. S. 115. (1-14).
- Cedar Araştırması, C. R. (2002). “Human Resources Self Service/Portal Survey”. *White Paper*. (267-283).
- Creswell, J. W. ve Clark, V. L. P. (2016). *Designing And Conducting Mixed Methods Research*. New York: Sage.
- Cronin, B. - Morath, R. - Curtin, P. - Heil, M. (2006). “Public Sector Use of Technology in Managing Human Resources”. *Human Resource Management Review*. S. 16. (416-430).
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2014). *Yabancıların Çalışma İzinleri Uygulama Rehberi*. Edt: Fazıl AYDIN. Kayıhan Ajans. Ankara.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2021). *Yabancıların Çalışma İzinleri 2021*. Erişim Adresi: <https://www.csgeb.gov.tr/media/90062/yabanciizin2021.pdf>. (19.12.2022).
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2022). *Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Uygulama Rehberi*. Erişim Adresi: <https://www.csgeb.gov.tr/media/47594/gecici-koruma-saglanan-yabancilarin-calisma-izinlerine-dair-uygulama-rehberi.pdf>. (19.12.2022).
- Davison, K. - Maraist, C. - Bing, C. (2011). "Friend or Foe? The Promise And Pitfalls Of Using Social Networking Sites for HR Decisions". *Journal of Business and Psychology*. 26 (2). (153-159).
- Degryse, C. (2017). "Shaping The World of Work in the Digital Economy". *Foresight Brief. Brussels: European Trade Union Institute (ETUI)*. (2507-1548).
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2008). *The Landscape Of Qualitative Research*. New York: Sage.
- Doğan, A. (2011). "Elektronik İnsan Kaynakları Yönetimi ve Fonksiyonları". *Hakemli Süreli Bilimsel Dergi İnternet Uygulamaları ve Yönetimi*. 2(2). (51-80).
- Elemanonline.com. (2023). *Hakkımızda*. Erişim Adresi: <https://www.elemanonline.com.tr/hakkimizda.html>. (03.01.2023).
- Expatriate Guide Turkey, (2023). *About Us*. <https://expatguideturkey.com/about-us/>. (03.01.2023).
- Galanaki, E. (2002). "The Decision to Recruit Online: A Descriptive Study". *Career Development International*. c. 7 s. 4. (243–251).
- İldiz, S. (2016). *Elektronik İnsan Kaynakları Yönetimi İşe Alım Faaliyetleri Kapsamında Kariyer Sitelerinin Kullanımı: Konya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı. Konya.

- Kariyer.net, (2023). *Hakkımızda*, Erişim Adresi: <https://www.kariyer.net/kurumsal/hakkimizda>. (03.01.2023).
- Keleş, A. ve Keleş, A. (2006). İnternette İnsan Kaynakları Yönetimi. <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf8/bildiri/4.doc>. (04.01.2023).
- Kıral, B., (2021). “Nitel Araştırmada Fenomenoloji Deseni: Türleri ve Araştırma Süreci”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, C. 10, S. 4, ISSN: 2146-9199, (92-103).
- Kim, S. ve O’Connor J. G. (2009). “Assessing Electronic Recruitment Implementation in State Governments; Issues and Challenges”. *Public Personnel Management Journal*. C. 38. S. 1. (47-66).
- Koçer, S. ve Öksüz, G. (2015). “Elektronik İşe Alım Sürecinde Özel İstihdam Bürolarının Rolü: Adecco Türkiye ve Kariyer Net İncelemesi”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 11 (24). (181-203).
- Körfez, E. P. (2008). *Elektronik İşe Alım ve Seçimin İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Yeri Önemi ve Bir Uygulama*. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kroft, K. ve Pope, D. G. (2010). “Does Online Search Crowd Out Traditional Search and Improve Matching Efficiency? Evidence from Craigslist”. *Journal of Labor Economics*. Vol. 32. No. 2. (259-303).
- Kuhn, P. ve Mansour, H. (2014). “Is Internet Job Search Still Ineffective?”. *The Economic Journal*. Vol. 124 No. 581. (1213-1233).
- Kuhn, P. ve Skuterud, M. (2004). “Internet Job Search and Unemployment Durations”. *American Economic Review*. Vol. 94. No. 1. (218-232).
- Lee, I. (2005). “The Evolution of E-Recruiting: A Content Analysis of Fortune 100 Career Web Sites”. *Journal of Electronic Commerce in Organizations*. W. I. University. Dü 3 (3). (57-68).
- Lin, B. ve Stasinskaya, V. S. (2002). “Data Warehousing Management Issues in Online Recruiting”. *Human Systems Management*. C. 21. S. 1. (1-8).

- Lin, H. F. (2010). "Applicability of The Extended Theory of Planned Behavior in Predicting Job Seeker Intentions To Use Job-Search Web Sites". *International Journal of Selection and Assessment*. 18(1). (64-74).
- Mertens, D. M. (2014). *Research And Evaluation in Education And Psychology: Integrating Diversity With Quantitative, Qualitative and Mixed Methods*. New York: Sage.
- Noe R. - Hollenbeck, J. – Gerhart, B. –Wright, P. (2004). *Fundamentals of Human Resource Management*. MA: Irwin. Boston.
- Öksüz, B. (2011). "E-İşe Alım Sürecinde Kurumsal Web Sitelerinin Kullanımı ve Konu Üzerine Bir Araştırma". *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 7 (14). (267-283).
- Parry, E. ve Tyson, S. (2008). "An Analysis of the Use and Success of Online Recruitment Methods in the UK". *Human Resource Management Journal*. C. 18. S.3. (257-274).
- Roulin, N. ve Levashina, J. (2019). "LinkedIn As a New Selection Method: Psychometric Properties and Assessment Approach". *Personnel Psychology*. 72 (2). (187-211).
- Sayed, A. A. S. (2011). *Internet Recruitment Sources: Which is More Informative, Credible and Safe?*. Erişim Adresi: <http://www.wbiconpro.com/403-Maysara.pdf>. (04.01.2023).
- Sekendür Turgu G. (2020). *Bireylerin Sosyal İş Ağlarına İlişkin Algısı: LinkedIn Üzerine Bir Araştırma*. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray.
- Smith, A. D. ve Rupp, W. T. (2004). "Managerial Challenges of E-Recruiting". *Online Information Review*. C. 28. S. 1. (61-74).
- Stevenson, B. (2007). "The Impact of the Internet on Worker Flows". Erişim Adresi: <https://www.kellogg.northwestern.edu/faculty/dranove/htm/dranove/coursepages/Mgmt%20469/stevenson041107.pdf>. (04.01.2023).

- Stevenson, B. (2009). "The Internet and Job Search". (Ed. David Autor). *Labor Market Intermediation*. Chicago. IL: University of Chicago Press. (67-86).
- Suen, Y. H. (2018). "How Passive Candidates Respond to Social Networking Site Screening". *Computers in Human Behavior*. S. 85. (396404).
- Şentürk, İ. (2019). Türkiye’de işsizlerin iş arama yoğunluğu. *Eskişehir Os-mangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 14 (3). (615-630).
- Tahiroğlu, F. (2000). *Düşünmeden Sonuca İnsan Kaynakları*. Hayat Yayıncılık. İstanbul.
- Thomsen, S. L. ve Wittich M. (2010). "Which One to Choose? Evidence on the Choice and Success of Job Search Methods". *Schmollers Jahrbuch*. Vol. 130 No. 4. (445-483).
- Tiryaki, S. (2022). *Yabancılar Türkiye’de Nasıl İş Arayabilir?*. Erişim Adresi: <https://atakurumsal.com/yabancilar-turkiyede-nasil-is-arayabilir/>. (20.12.2022)
- Tong, D. Y. K. ve Sivanand, C. N. (2004). "E-recruitment Service Providers Review International and Malaysian". *Employee Relations*. 27(1). (103-117).
- Türkiye İş Kurumu, (2023). *Tarihçe*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/>. (03.01.2023).
- Ulaştırın, T. (2014). *Elektronik İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamaları Kapsamında Elektronik İşe Alım ve Kariyer Sitelerinin Kullanımı: İSO 500 Büyük Sanayi İşletmesi Üzerinde Betimsel Bir Araştırma*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Programı Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Weber, A. ve Mahringer, H. (2008). "Choice and Success of Job Search Methods". *Empirical Economics*. Vol. 35 No. 1. (153-178).

- Williamson, I. O. - Lepak, D. P. – King J. (2003). “The Effect of Company Recruitment Web Site Orientation on Individuals’ Perceptions of Organizational Attractiveness”. *Journal of Vocational Behavior*. C. 63. S. 2. (242–263).
- Yakut Çayır M. ve Sarıtaş M. T. (2017). “Nitel Veri Analizinde Bilgisayar Kullanımı: Bir Betimsel İçerik Analizi (2011-2016)”. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*. 11(2). (518-544).
- Yenibiris.com, (2023). İletişim & Hakkımızda. Erişim Adresi: <https://www.yenibiris.com/iletisim>. (03.01.2023).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, 12. Baskı, Ankara.
- Yıldıztepe, E. (2018). “İstatistik Mezunlarının İstihdamında Aranılan Niteliklerin Belirlenmesi”, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E-Dergisi*. C. 1. S. 2. (49-60).
- Young, J. ve Foot, K. (2005). “Corporate E-Cruiting: the Construction of Work in Fortune 500 Recruiting Web Sites”. *Journal of Computer-Mediated Communication*. C.11 S.1. (44–71).
- Yücel, Ç. P. (2018). *Elektronik İşe Alım Sürecinde Sosyal Paylaşım Sitelerinin Kullanımı ve Bir Uygulama*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Meryem KESİM, Ömer Faruk OKTAR

Academic Experiences of Migrant Students in The Covid-19 Process from Class Teachers' Perspective

Araştırma Makalesi

Article Arrival Date: 10.05.2022

Article Acceptance Date: 01.12.2023

Author:

Mehmet KAYA

Postgraduate, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

mef18062012@gmail.com

ORCID:0000-0001-5395-0681

Abstract

The Covid-19 epidemic, which was detected in Wuhan city of the People's Republic of China in December 2019 and spread to the whole world in a short time, has caused education and training to be done remotely in Türkiye as well as in the whole world. The general purpose of the research; In the process of integration of immigrant children into the Turkish education system, from the perspective of classroom teachers, to examine the academic experiences they have had in the distance education system due to the Covid-19 epidemic and to find solutions to the negative situations they have lived / are experiencing in this direction. The case study method, which is one of the qualitative research methods, was used as the model of the research. Nested single case design was used as the pattern. Data collection; obtained by semi-structured interview technique. Analysis of data; The content analysis method was used. The findings were collected in eight main themes and thirty-two sub-themes. Conclusion: The problems that Syrian students experience in the distance education process; not knowing the language, the problem of not being able to access the internet, the problem of lack of devices, the socio-economic conditions of the families.

Keywords: Migration, Covid-19, Epidemic, Education, Distance Education, Refugee

Sınıf Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Covid-19 Sürecinde Göçmen Öğrencilerin Akademik Deneyimleri

Research Article

Makale Geliş Tarihi: 10.05.2022

Makale Kabul Tarihi: 01.12.2023

Yazar Bilgileri:

Mehmet KAYA

Doktora Öğrencisi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

mef18062012@gmail.com

ORCID:0000-0001-5395-0681

Öz

2019 Aralık'ta Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan şehrinde tespit edilen ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eğitim ve öğretimin uzaktan yapılmasına neden olmuştur. Araştırmanın genel amacı; göçmen çocuklarının Türk eğitim sistemine entegre olabilmeye sürecinde, sınıf öğretmenlerin bakış açısıyla Covid-19 salgınından kaynaklı uzaktan eğitim sisteminde yaşadıkları akademik deneyimleri incelemek ve bu doğrultuda yaşanmış/yaşamakta oldukları olumsuz durumlara çözüm getirmektir. Araştırmanın modeli nitel araştırma yöntemlerinden Durum Çalışması metodu kullanılmıştır.; Desen olarak, İç içe geçmiş tekli durum deseni kullanılmıştır. Verilerin toplanması; yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Verilerin analizi; içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. Bulgular sekiz ana tema ile otuz iki alt temada toplanmıştır. Sonuç: Suriyeli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar; dil bilmemeleri, internete erişememe problemi, cihaz eksikliği sorunu, ailelerin sosyo-ekonomik durumlar olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Covid-19, Salgın, Eğitim, Uzaktan Eğitim, Mülteci

1. Introduction

People had to go to their own country for various reasons and sometimes to other countries. Migration, which is defined as the process of displacement of individuals alone, with their families or in mass (Doğanay, Özdemir, & Şahin, 2011), is a movement of a population. Immigration or asylum events; It is a phenomenon that is heavily discussed not only in the countries receiving immigration, but also in the geography where it makes its presence felt globally. From this point of view, immigration and asylum seeker is a situation that has positive and negative effects in the geography where it exists or lives (Directorate General of Migration Management, 2017). There are reasons for the emergence of these migrations. Especially those who are forced to seek asylum for various reasons, namely refugees, are phenomena that can occur due to environmental reasons as well as civil war, war between countries, political conflicts, religious and ethnic conflicts and oppressive - authoritarian regimes (Özkarlı, 2014).

Legal studies on the phenomenon of refugees after the dramas and tragedies experienced in World War II, the United Nations provided the refugees with a legal status with the Geneva Convention in 1951. Due to the legal gaps and deficiencies in the Refugee Law, whose legal procedures gained a legal status, the status of refugees was rearranged with the 1967 protocol. According to the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees (UN, 1967), a refugee;

“ He who is outside the country of which he is a citizen because of a well-founded fear of being persecuted because of his race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, and who is not able to benefit from the protection of that country or does not want to benefit from it due to such fear, or does not have a nationality and, as a result of such events, is defined as “ every person who is outside the country of residence in which he lives, who cannot return there or who does not want to return because of the fear in question ”.

In this context, asylum and migration events are a phenomenon that has been encountered frequently in our geography until today. He is currently the last twentieth among the citizens of the Republic of Türkiye. When we look at the 21st century, there are a considerable number of people (McCarthy, 1998).

When we look at the history of the Turkish Republic, especially after 1980, the mass population movements that emerged in the world and in our geography have had a substantial impact on the current situation in Türkiye. During the Iran-Iraq war towards the end of the 1980s, around 52.000; 20,000 people during the civil war in Yugoslavia between 1992-1997; at the end of the 1980s, our 345,000 compatriots from Bulgaria; during the Gulf War that took place in our region in the early 1990s, around 500,000 people; in short, about 1,000,000 people have come to our country until recently. (Ergüven & Özturanlı, 2013).

Syrians under temporary protection, who had to leave their country due to conflicts, civil wars and terrorist incidents in the geography where our country is located, started to arrive in 2011. As of January 31, 2024, according to the Refugee Association data, 3 million 167 thousand 421 Syrian citizens are under temporary protection (Refugee Association, 2024). The age range of these people is given in the table below.

Table1. *Number of Syrians under temporary protection status in Türkiye (Directorate of Migration Management, 2024)*

AGE RANGE	MALE	FEMALE	TOTAL
0-4	205 thousand 623	192 thousand 384	398 thousand 007
5-9	274 thousand 966	258 thousand 698	533 thousand 664
10-14	187 thousand 283	177 thousand 786	365 thousand 069
15-18	125 thousand 996	115 thousand 901	241 thousand 897
19-24	185 thousand 646	163 thousand 188	348 thousand 834
25-29	175 thousand 253	145 thousand 206	320 thousand 459
30-34	130 thousand 187	106 thousand 237	236 thousand 424
35-39	110 thousand 086	89 thousand 840	199 thousand 926
40-44	78 thousand 381	69 thousand 930	148 thousand 311
45-49	52 thousand 893	53 thousand 555	106 thousand 448
50-54	41 thousand 637	43 thousand 206	84 thousand 843
55-59	33 thousand 021	34 thousand 190	67 thousand 211
60-64	22 thousand 105	24 thousand 098	46 thousand 203
65-69	14 thousand 646	16 thousand 310	30 thousand 956
70-74	9 thousand 182	10 thousand 193	19 thousand 375
75+	8 thousand 631	11 thousand 213	19 thousand 844
TOTAL	1 million 655 thousand 486	1 million 511 thousand 935	3 million 167 thousand 421

(Directorate of Migration Management, 2024)

Looking at the data in the table, the number of Syrians under the age of 10 is 931 thousand 671 people, which corresponds to 4.65 % of the Syrian population. When the same table is examined, it is seen that the population of Syrians who have reached the age of education is 533 thousand 664. In this case, it is considered very important how these students will be integrated within the Turkish National Education. Considering the situation of temporary protection status, the following problems can be noticed at first glance; accommodation, adaptation, language and communication, health, psychology, problems experienced within the family, and most importantly, education problems. In Article 26 of the Universal Convention on Human Rights; every individual has the right to education. It should be free in the primary and basic education stages. Basic education is compulsory, at this point, it has given everyone the right to benefit equally without being marginalized in terms of race, religion, nationality, gender and socio-economic context (UN. 1951). In addition, according to multeci.org.tr source (2024), other information about Syrians living in Türkiye is given below:

1. Number of Syrians Living in Camps (Temporary Accommodation Centers)

As of January 31, 2024, the number of Syrians staying in temporary accommodation centers was announced as 62 thousand 381. This number was announced as 63 thousand 881 last month and 47 thousand 603 at the beginning of 2023. The ratio of the number of Syrians staying in camps to the total number of Syrians is 1.96%

2. Cities with the Highest Population of Syrians

The city with the highest number of Syrians is Istanbul, with 530 thousand 170 people. Istanbul is followed by Gaziantep with 427 thousand 563 people and Şanlıurfa with 291 thousand 81 people. The city with the highest concentration of Syrians is Kilis with 31.4%. There are 155 thousand 179 Turkish citizens and 71 thousand 224 registered Syrians in Kilis. Gaziantep follows Kilis in terms of Syrian population with 16.5%.

3. Number of Syrians Given Turkish Citizenship

In the statement made by the Minister of Internal Affairs, Ali Yerlikaya, on November 9, 2023, it was stated that 237 thousand 995 Syrians were granted Turkish citizenship. 156 thousand 987 of these people are adults and 81 thousand 8 are children. The latest number of Syrians who acquired Turkish citizenship was 230 thousand 998 on 15 April 2023; 221 thousand 671 on 2 December 2022; 211 thousand 908 on 19 August 2022; 200 thousand 950 on 31 March 2022; 193 thousand 293 on 31 December 2021; It was announced as 110 thousand on 30 December 2019.

4. Number of Syrians Returning to Their Country

In a statement made by the Minister of Internal Affairs in a television program on July 26, 2023, it was announced that the number of voluntary repatriations was 562 thousand. The number of Syrians returning to their country was 521 thousand 39 on 4 September 2022; 505 thousand 190 on 3 June 2022; 492 thousand 983 on 4 April 2022; 484 thousand 400 on 4 February 2022; 469 thousand 170 on 3 November 2021; 462 thousand on 15 September 2021; It was announced as 419 thousand 40 on 26 and 6 December 2020.

5. Number of Syrians Given Work Permits

According to a report published by the Ministry of Labor and Social Security in 2021, the number of Syrians given work permits in Türkiye was announced as 91 thousand 500. 5 thousand 335 of these people are women. The number of foreigners given work permits is 168 thousand 103, including Syrians.

6. Number of Syrian Students Studying in Primary Education

According to the data of the Ministry of National Education for the 2022-2023 academic year, there are 730 thousand 806 Syrian students studying in primary education.

In summary, the above information provides detailed information about the situation of Syrian citizens in Türkiye. From this point of view, it can be said that serious problems will be created for Syrians with tempo-

rary protection status, both economically and psychosocially.

Another convention is “Article 28 of the Convention on the Rights of the Child “. According to this; States party to the Convention are responsible for fulfilling the following obligations, accepting children’s right to education and training , making primary education compulsory and free for all, mentoring in education and career choice, and taking measures for the attendance of children to schools (UNICEF, 1989). In this sense, the states party to the conventions is to provide free compulsory basic education to children of educational age. However, refugees with different cultures and languages encounter different language, culture and education systems, even if they have equal right to receive education in the countries where they have taken refuge, which comes with an important adaptation problem. Refugees experience various problems in adapting to the education system of the country they come from. It is seen that this problem is caused by not knowing the language, not being able to meet the needs of children due to economic problems, cultural differences, racial and national discrimination (Tanrikulu, 2017).

The Republic of Türkiye is an international party to the conventions; as a result of the Universal Declaration of Human Rights, the International Convention on Economic, Social and Cultural Rights (UESKHS) and the Convention on the Rights of the Child, our country is required to fulfill its obligations towards refugees or asylum seekers in their country. According to Amnesty International (IAÖ, 2009), while fulfilling these obligations, within the framework of international rules, to ensure that children can benefit from all the opportunities of education and training, especially primary school, other education levels (secondary and secondary education) children should be part of the education system without any discrimination of race, language, religion, culture or nationality. In this context, the situation of Syrians who are in the context of temporary protection can be seen in the graphic below.

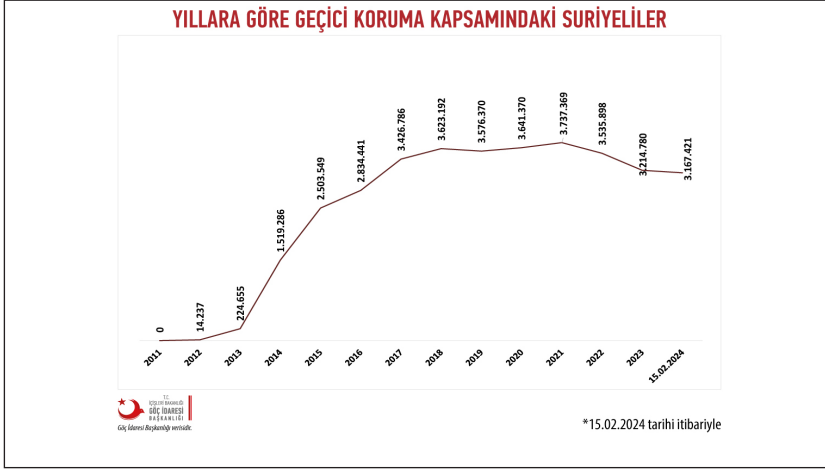

Figure 1. Number of Syrians Under Temporary Protection by Years, as of 15.02.2024 (General Directorate of Migration Management, 2024).

UNICEF (2021) announced that there are 1 million 740 thousand Syrian children in Türkiye, 850 thousand of these children are of school age and 400 thousand are out of school. Considering these numerical data, it is understood that foreigners do not benefit from education because they do not fulfill some of their legal responsibilities. The fact that the education language of Syrians Under Temporary Protection is Arabic causes them to have difficulties in understanding the components of the Turkish language and using the pragmatic phase of the language. This situation causes inadequacy in realizing the educational goals set for Syrian children (Tanrikulu, 2017).

Despite all this, like all students included in the Turkish education system, the children of Syrians Under Temporary Protection are also included in the face-to-face education system implemented in Türkiye. However, it has become necessary to develop various methods for individuals who cannot benefit from the functions of face-to-face education due to certain situations (natural disasters, wars or epidemics). Today, these systems are carried out online, distance education as open education, computers, television, online access points developed by universities and various platforms (Arat & Minister, 2011; Kırık, 2014). Moving from this direction,

the Covid-19 pandemic, which is effective in Türkiye as well as all over the world, has emerged. This pandemic was first seen in December 2019 in the city of Wuhan, Hubei province of China. The virus, called Covid-19, started to spread rapidly and declared to the world that it was a pandemic by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020 (WHO, 2020).

With the effect of the Covid-19 pandemic, our country and all other countries in the world have moved away from the physical environment in which face-to-face education is carried out in schools and have switched to online education compulsory. This situation is not a possible option worldwide, but the only remedy to be implemented and passed. In parallel with the health-related measures during the pandemic process of countries, they decided to return to distance education within the possibilities in order to ensure that education is sustainable and students do not fall into a vacuum (Yamamoto and Altun, 2020). Based on this context; has closely followed the developing situations since the first day of the pandemic (Covid-19) and has taken the necessary measures. From March 16, 2020 until April 30, 2020, education was suspended at all levels of education (from preschool to secondary education) by the order of the Presidency.

Three television channels were established within the scope of distance education in primary, secondary and secondary education levels. TRT EBA Primary School TV, TRT EBA Secondary School TV and TRT EBA High School TV channels. In addition, necessary studies have been completed and put into practice for the continuation of education over the education information network (EBA) (MEB, 2020a). Then, considering the course of the pandemic and the number of positive cases, it was decided not to open schools from April 30, 2020 to May 31, 2020 (Anadolu Agency, 2020). Then the summer vacation intervened. Later, with the 79031618-10.06.01-E.11215393 circular published by the Ministry of National Education, a change was made in face-to-face education in official and private education under the Ministry of National Education. As of Monday, August 31, 2020, it has started the "Education Program" application for the second term of the 2019-2020 academic year through distance education (MEB, 2020b). While the distance education process continues, it has been decided to start face-to-face education for 1st grade and preschool students

between September 28, 2020 and October 2, 2020, and one day per week (each class is divided into two groups) (MEB, 2020c). In the following process, various decisions were taken for other educational levels. Primary school 1, 2, 3, 4 on October 12, 2020. A total of 12 lesson hours (2 days, 6+6) will be held 2 days a week in 8th grade and middle school 8th grades. In addition, the duration of the lesson hours was planned to be 30 minutes and between lessons (break break) 10 minutes, and it was decided to be implemented (MEB, 2020d).

Finally, considering the increasing number of cases caused by Covid-19 throughout Türkiye, according to the statement made by the Ministry of National Education, public and private primary, secondary and secondary education institutions affiliated to the Ministry of National Education have decided to continue their education activities through distance education between 20 November and 4 January. (AA, 2020). All measures are due to the Covid-19 pandemic, and not only for Turkish citizens, but also for students under temporary protection who continue their education in public and private schools in Türkiye. When we look at the studies conducted with distance education, we see various studies in the literature. Before moving on to these studies, it is useful to first look at the studies on Syrians under temporary protection. In this direction, when we look at the national literature, various studies are seen. In this study;

Aktan and Bilen (2020) described the acquisitions and experiences of Syrian students under temporary protection and Turkish students while they were studying in the same classroom environment. The aim of this study is to reveal what students from different cultures experience during the learning process, especially those who have language problems. At the end of the study, it was revealed that the prominent factors in the interaction of students with each other in the social context were language, socio-economic status and teacher attitudes.

Soyudoğan (2022) examined the findings of a screening research we conducted in 2020 to understand the living conditions and mutual relations of locals and Syrian immigrants in Gaziantep. While both Syrians and Gaziantep residents provide valid information on many issues; It turns out that the answers they give to questions about their relationships with

each other contain certain inconsistencies. This article tries to understand first-hand whether such inter-group differences reflected in the surveys are deviations from the statistical distribution or whether they correspond to a certain social phenomenon. According to the findings of the research, it is possible to conclude that the different statements about food exchange between Syrian immigrants and locals living in Gaziantep are actually related to the immigrants' tendency to reflect and even exaggerate the relationships as much as possible, as opposed to an alienating attitude built around masculinity, which obscures the visibility of the relationships between the locals and immigrants. Similarity with this study; the difference is that Syrian immigrant children are marginalized in schools; the aim is to detail the factors affecting the academic success/failure of Syrian children in the field of education and training.

Kiremit and others (2018) the purpose of this research is to get the opinions of teachers about the school adaptation process of Syrian children who continue their education in schools in Türkiye. As a result of the research, the most important problem of Syrian students is their ignorance of the language and peer compatibility; teacher problems were found to be inability to communicate with Syrian students and to participate in the learning process.

Uzun and Bütün (2016), it was determined that the most important problem of Syrian students is that they do not know the language, and in parallel, they have problems in terms of adaptation and interaction. Another literature study; this is the study of Reçber (2014). In this study, Syrians under temporary protection have experienced adaptation problems in Türkiye, the problems they have experienced in their region; othering, language problem, communication, peer interaction and making friends. After all these studies, it is thought that it will be useful for this study to examine how studies are carried out on distance education.

Another study; Dinler and Hacifazlıoğlu (2020) in this research, the experiences of teachers and school administrators regarding the adaptation process of Syrian immigrant students to school were discussed. Considering the findings and conclusion of the study; it has been stated that the main

problems of Syrian migrant children's adaptation to school culture are their ignorance of the language, the problems they experience in social communication and the problems caused by others. It was emphasized that experienced mentors helped teachers, school administrators, Syrian students and parents to solve these problems. After the start of the Covid-19 pandemic, of course, a lot of research has been done. Some of these studies are; Yamamotu and Altun (2020), Coronavirus (Covid-19) and the Unstoppable Rise of Online Education, research was conducted. The general purpose of this research is to conduct distance education in order not to interrupt education in the countries and universities affected by the situation created by the Covid-19 pandemic, and to evaluate the education provided as a result. The method used was a case study design from qualitative studies. As a result; it is envisaged that distance education will be transformed from an alternative method only face-to-face to a system that can be more effective in the future, and the education system will evolve into a fundamental situation as digital learning.

Another study is the work of Yıldırım (2020). In this study; what an Exceptional Distance Learning Experience Taught is built on. The general purpose of this study is to focus on the differences of Covid-19 emergency distance education and teaching activities, and to indicate what to do in education in the light of the findings. As a result; suggestions were made in areas such as online disruptions, screen times, internet ethics.

Another research, by Bozkurt (2020), is "Evaluations on global education before and after the Covid-19 pandemic process: New normalization and new educational paradigms". The main purpose of this research is to examine the reflection of the effects on learning by looking at the effects caused by Covid-19 and to create a perspective on this issue. When the results of the research are examined; firstly, it was emphasized that the Covid-19 pandemic affected the education and training process both directly and indirectly, and in the second case, it was emphasized that new educational strategies should be developed and new educational reforms should be created in order not to interrupt education and training in extraordinary situations such as pandemics, in other words, in order to survive with less damage.

Erdoğan (2017) conducted the study titled Syrians in Türkiye: Social Acceptance and Harmony. This study was conducted by Hacetepe University Migration and Politics Research Center, based on interviews with Syrians and local people outside the camps in six provinces (Gaziantep, Hatay, Kilis, Istanbul, Mersin and Osmaniye), and analysis of media and non-governmental organizations. When the findings are examined; between April 2011 and September 2014, more than 1.5 million Syrians were accepted within the scope of open door and temporary protection policies, approximately four billion dollars were spent and many humanitarian aids was provided. However, it has been observed that concerns and objections have risen among the local population about the permanent possibility of Syrians coming to the fore. Therefore, policy makers need to take the necessary measures. The similarity with this research is the situation of Syrians; the difference is that there is no mention of a policy in terms of social harmony.

Finally; Cao, W., Fank, Z., Hou, G., et al. (2020) called the psychological impact of the Covid-19 pandemic on university students in China. The general aim of this research is the Covid-19 pandemic not only increases the risk of death due to infection, but also brings with it unbearable psychological pressure. Using cluster sampling, a 7-item generalized anxiety disorder scale was applied to the students of the Faculty of Medicine. A positive correlation was found between the delay in academic activities and anxiety disorder. Many more studies have been carried out on the distance education process.

However, no study has been found on temporary protection status students who receive distance education due to Covid-19. In this direction, this research is carried out in order to examine the academic experiences of temporary protection status students in the distance education process in the Covid-19 process from the perspective of the classroom teachers and to find solutions to the negative situations they have lived / are experiencing in this direction. In this direction, answers to the following questions were sought in the study.

Examining the academic experiences they have had with the distance education method during the Covid-19 pandemic from the perspective of classroom teachers;

1. Can you tell us how your dialogue with temporary protection status students went in your first distance education lesson?

2. Could you give information about the participation of Syrian students in the lessons (their behaviors during the lesson)?

3. Can you tell us about your experiences (in academic terms) about the negative situations (academic) experienced by Syrian students during the online participation process ?

4. What kind of activities do you carry out for Syrian children to attend classes?

5. Could you give your opinions and suggestions regarding the solution to the negative situations that refugee children experience during the distance education process?

2. Method

Ethics committee approval was obtained for this study. Ethics committee; Hasan Kalyoncu University Social and Humanity Sciences Ethics Committee Decision; issue number of the ethics committee decision; E--804.01-BABBFCF3; the date was determined as 29.01.2021 and was deemed appropriate. The Covid-19 process and to solve the negative situations they have experienced / are experiencing in this direction case study; it is a distinctive approach used to find answers to scientific questions (Büyükoztürk et al ., 2018). Another definition is; it is defined as a method in which one or more events, environments, programs, social groups or other interrelated systems are examined in depth (McMillan, 2000). In other words, it is an empirical research method that studies a current phenomenon in its own real-life conditions, is used in conditions where the boundaries between the phenomenon and the environmental conditions it is in are not clearly defined, and where more than one evidence or source is available (Yıldırım and Şimşek, 2020, p.289).

2.1. Research Pattern

The design of this research was “Nested single case design”. Nested single-state pattern; there can often be more than one substrate or unit in a single situation. In this case, there will be more than one analysis unit. The important nuance here is; it is related to the fact that a case study considers the relevant situation as a holistic and single unit or that it tends to more than one subunit that may be in a situation (Yıldırım and Şimşek, 2020, p.301). The data in this research was obtained through semi-structured interview techniques. While answering the questions prepared to be asked to the teachers, the semi-structured interview method was applied in order to give answers from a wider framework. In this direction, individual interviews were conducted with the teachers.

2.2. Model of the Research

The sample of this research; maximum variation sampling and criteria sampling techniques will be used among the purposive sampling methods. Purposive sampling is a non-probabilistic, non-neutral sampling approach. Purposeful sampling is defined as an approach that allows in-depth research into situations that are thought to have rich information, depending on the purpose of the research. It is preferred when one or more special cases that meet certain criteria or have certain characteristics are desired to be investigated (Büyüköztürk et al ., 2018, p.92-93; Yıldırım and Şimşek, 2020, p.118). Participants in the study group of purposive sampling will be selected according to certain criteria. According to criterion sampling, the basic understanding is the study of all situations that meet a predetermined set of criteria (Yıldırım & Şimşek, 2020, p.122). In other words, criterion sampling is a sampling method in which units meeting the specified criteria are sampled when observation units consist of people, events, objects or situations with certain qualifications (Büyüköztürk et al ., 2018, p.94). In this direction , the criteria to be sought in the participants to be included in the study group were determined by the researcher . These criteria are; to have at least 5 years of experience in the teaching profession, to teach the class they teach for at least 6 months, to have at least 5 Syrian immigrant students in their class and these students must be attending school. Another used sampling is the maximum variation sampling. Maximum diversity

sampling; it is defined as the determination of different similar situations related to the problem investigated in the universe and the study of these situations (Büyüköztürk et al ., 2018, p.93). Another definition is to create a relatively small sample or study group and to reflect the diversity of individuals who may be a party to the problem studied in this sample (Yıldırım & Şimşek, 2020, p.119). In this study, 1st ,2 .,3. It was provided by being selected among those who taught the 4th and 4th grades.

2.3. Working group

2.3.1. Participants

The universe of the research consists of all classroom teachers working in public and private institutions affiliated to the Ministry of National Education (MEB) in Türkiye. No sampling method was used in the universe of the research. In this study, a participant group study was conducted. In the research, maximum diversity sampling and criteria sampling techniques were used from purposive sampling methods. In this direction, the criteria sought by the researchers in the participants are; to have at least 5 years of experience in the teaching profession, to teach the class they teach for at least 6 months, to have at least 5 Syrian immigrant students in their class and these students must be attending school. In this study, 1st, 2 .,3. It was provided by being selected among those who taught the 4th and 4th grades. In the light of these findings, preliminary interviews were conducted with 14 classroom teachers working in an official primary school affiliated to the Ministry of National Education (MEB) in Gaziantep Şahinbey district. After the interviews, six (6) classroom teachers agreed to participate in the research voluntarily. In this context, this research was conducted with six primary school teachers. With the teachers who agreed to participate in this research voluntarily; first of all, telephone interviews were made, the content and purpose of the study were explained, ethical rules (introducing the participants, the confidentiality of the information, the information provided will not be used other than for scientific purposes, the confidentiality of the participants' identity information, informing about the consent form, the interviews are based on volunteerism , audio recordings will be taken, how long it will take, transcription of speeches to

written media (transcript) feedback, etc.) are explained. The questions to be asked to them consist of two stages; in the first stage, it was explained that there were questions that questioned demographic information, and in the second stage, it consisted of open-ended questions. The teachers who participated in the research were informed that they participated voluntarily, that they had the right to leave the research whenever they wanted, and they were informed again that the interviews would be recorded.

Reasons for conducting the research online; there are curfew restrictions caused by the coronavirus (Covid-19), the pandemic continues, and the schools do not provide education due to Covid-19. Demographic information about teachers is given in Table 2.

Table2. *Demographic information about teachers*

Participants	Code name	Age	Profession	Education	Gender	Professional experience
Teacher ₁	Salman	25	Teacher	License	Male	0-5 Years
Teacher ₂	Cem	42	Teacher	License	Male	Over 20 Years
Teacher ₃	Halil	43	Teacher	License	Male	Over 20 Years
Teacher ₄	Tülay	38	Teacher	License	Female	Between 15-20 Years
Teacher ₅	Latif	37	Teacher	License	Male	Between 10-15 Years
Teacher ₆	Fadime	37	Teacher	License	Female	Between 10-15 Years

When Table 2 is examined, it is seen that the teachers are between the ages of 25-43 and have a language degree, their professional experience is one (1) between 0-5 years, two (2) between 10-15 years, one (1) between 15-20 years, 20 years and above. They are two (2) teachers; considering the gender factor, it is seen that there are four (4) men and two (2) women.

2.4. Researchers

The planning of this research, the preparation of the data collection tool, the determination of the participants, the obtaining of permissions, the interviews, the transcription of the interviews, the analysis of the data, the reporting of the analysis results into findings were carried out by a faculty member and a classroom teacher working in the Ministry of National Education. The researcher continues his undergraduate education in classroom teaching, graduate special education department, and doctorate education in special education department. The researcher has 13 years of experience

as a classroom teacher and 4 years of experience in the field of special education at the Ministry of National Education. The coordinator of the research was carried out by a faculty member (having the title of Prof.Dr.). Lecturer; he is the head of the Department of Educational Administration. Plans were made for the research in October within the scope of the 2020 fall semester doctoral course; first of all, literature studies were examined. Afterwards, the researchers conducted with immigrant students during the Coronavirus (Covid-19) process were examined and analyzed comparatively in terms of teachers and students. Researcher; literature review, data collection, data analysis, data transfer to computer environment, writing findings in the light of data analysis results; on the other hand, the faculty member (consultant) took the responsibility of mentoring the research process, obtaining ethical approval , editing the writing and giving feedback. The researcher and lecturer have the necessary course experience and research on qualitative research methods.

2.5. Data collection tool

In this study, data were collected by using the interview technique, which is one of the data collection techniques used in qualitative research, and a semi-structured interview form as data collection tools. semi-structured interview; it is an interview method in which participants can express their feelings and ideas with their own expressions, the questions are open-ended and flexible, and different opinions on the subject can arise during the interview (Merriam, 2013). In this direction, the purpose of the meeting was determined in order to create the interview form, in this sense;

1) The effect of distance education method on the academic studies Syrian students under temporary protection status during the Covid-19 process,

2) Examining the paradigms of immigrant children's lessons in the distance education method in the Covid-19 process,

3) Literature searches were conducted to examine the behaviors of immigrant children during the course of distance education in the Covid-19 process, scientifically and based on evidence.

Afterwards, this form was given its final form by taking the opinions of the academicians who are experts in their field. The interview method, which is one of the basic data collection tools, was used for the types of questions to be prepared. In the remote online interviews, the data were collected with a semi-structured interview form. Semi-structured interview technique; It is the type of interview in which participants can express their thoughts with their own sentences, the questions are open-ended and flexible, and different ideas can arise on the subject during the conversation (Merriam, 2013). The interviews to be held were within the knowledge of the participants, and permission and approval certificates were obtained from the participants. In addition, audio/video recording was taken in order to analyze the interview. The interview form consists of two parts. First part; six (6) questions about the demographics of the participants; The second part consists of open-ended interview questions (five questions) for teachers. In addition, the interviews lasted 40 minutes for each participant.

3. Data Analysis

Content analysis method was used for data analysis in the research. Content analysis is a technique that allows working with indirect methods on determining human behavior and structure (Büyüköztürk ,. et al., 2018). Content analysis is defined as a systematic, repeatable technique in which some words of a text are summarized with smaller content themes with coding based on certain rules (Patton, 2014, p.453; Büyüköztürk ,. et al., 2018). Research; due to the restrictions applied due to the coronavirus (Covid-19) pandemic, it is not possible to hold face-to-face meetings. In this sense, interviews were made with the teachers who agreed to be interviewed via telephone. Before the interviews were held, appointments for the day and time they deemed appropriate were taken from the participants. The teachers who participated in this research were informed in order to conduct the interview in a healthy way, in a suitable environment, in the absence of other individuals and in terms of the telephone being a good place. It was carried out in accordance with the criteria determined in advance on the day of the meeting.

The researcher, on the other hand, followed the same criteria and conducted the interview under suitable conditions (by taking sound recordings in a quiet environment with good phone reception). At the time of the interview, the environment where the interview will take place was made suitable by both the participants (participant statement) and the researcher, and necessary preparations were made. Afterwards, the interview was started, and at the beginning of the interview process, the teachers were reminded of the purpose of the research again, and the necessary approval was obtained for the audio recording. All the teachers participating in the study were asked the same questions in the interview form, respectively. The interviews were completed in 14 days between 06.01.2021 and 20.01.2021. It lasted between 20-22 (total interview time=117 minutes and 21 seconds) minutes on average. Code names were given to each teacher due to ethical rules. After the data were collected, the transcripts of each interview were transferred to word format on the computer and collected in a single file by the researcher. As a result of transcription of all interviews, a total of 35 pages of data were generated. In order to determine the accuracy of the transcripts, they were submitted to expert opinion and reliability calculations were made; the correlation (consistency) of the transcripts and audio recordings of six (6) interviews with each other was examined. After the examination, it was examined whether there was a difference between the transcripts and the audio recordings and it was understood that there was no difference. Content analysis method was used in the analysis of the obtained data; concepts were provided to explain the data. Content analysis; it is the emergence of themes and sub-themes that provide the explanation of the data by reaching the concepts from the data obtained (Yıldırım & Şimşek, 2020). Repeated expressions were determined by reading the obtained data, and coding was created by giving a code to each of them. Then, a coding pool was created by bringing together the codes that have context with each other. From this repository, themes and sub-themes were created. As a result of the analysis of the data, 4 main themes and 25 sub-themes emerged. The codes, themes and sub-themes determined by two experts (researcher and advisor faculty member) were calculated with the formula of Miles and Huberman (1994) (Agreement/Agreement + Disagreement) x 100 in order to calculate the inter-coder reliability data for the themes obtained. As a result of the calculation, a value of .89% was obtained.

4. Results

In this part of the research, the opinions of classroom teachers who are Syrians under temporary protection students are described in order to examine their academic experiences with the distance education method during the Covid-19 epidemic process and to solve the negative situations they have experienced / are experiencing in this direction. In Table 3, in the distance education method of classroom teachers with immigrant students during the Covid-19 process; these findings, which show the negativities they see in the academic sense with their own perspectives and the solutions to these negativities, are included. The findings in the table form a source for the main themes and sub-themes of the research.

Table 3. *Experiences of Migrant Children in the Distance Education Process*

Experiences	Participants
Negativities in the Educational Field	
Inability to understand the topics covered in the lectures	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Failure to fulfill activities and responsibilities	T ₂ , T ₅ , T ₆
Not understanding the Turkish lesson	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₆
Not understanding the math lesson	T ₅
Difficulty understanding social studies / life / science lessons	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Being reluctant in classes	T ₁ , T ₂ , T ₄ , T ₅
Failure to ensure continuity in class participation	T ₂ , T ₃ , T ₅ , T ₆
Problematic Behaviors Experienced During Online Education	
Listening in an undisciplined position (such as lying down, eating, looking outside, etc.) while listening to the lecture	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Using phrases that sabotage the lesson (singing, often asking for time) during the lesson.	T ₁ , T ₂ , T ₄ , T ₆
Texting on the "chat" button, scribbling on the virtual screen, using emojis during the lesson.	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₅ , T ₆
Inability to attend online classes regularly	T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₆
Technical Inadequacies Experienced in the Context of Participating in Online Education	
Insufficient resources (tablet, mobile phone, computer, television) to enable online participation	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆

Insufficient internet network	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Lack of knowledge about the use of technical tools	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Parent Attitudes During Online Education (live lesson process)	
Parent's intervention in the lesson	T ₅ , T ₆
Inability of parents to help their child due to language problems	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Support Channels During Online Training (live lesson process)	
Traceability of TRT EBA Tv	T ₆
Giving responsibility and activity and providing feedback via Whatsapp	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Activities that Increase the Functionality of Lessons During Online Education	
Conducting student-participated (online) activities in physical education and game lessons	T ₁ , T ₆
Preferring narrated videos for some subjects in mathematics lesson	T ₆
Watching audio and visual story and fairy tale videos for Turkish lesson	T ₅ , T ₆
Creating a product with simple materials for a painting lesson	T ₁ , T ₆
Suitability of Home Environment for Distance Education	
Sharing the lecture room with other family members	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Having the television on during the lesson	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Distraction of younger siblings (watching cartoons on tablet, crying and shouting)	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
large family	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Recommendations and Policies for Online Development	
Providing language education for refugee children in early childhood	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Providing technical tools to enable communication and interaction	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Providing support to improve the socio-economic level of the family	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆
Providing interpreter support	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₄ , T ₆
Preparation of a diluted curriculum for Syrian students	T ₆
Providing online language training for Syrian families on certain days of the week	T ₆

In Table 3, the answers given to the open-ended questions in the demographic information form prepared for the research were analyzed. According to these answers, primary school teachers stated that they mostly needed the support of technical inadequacies in the context of participating in online education during the distance education process. They also stated that they need support for the convenience of the home environment for online education. Teachers stated that most children (Syrians under temporary protection children) have problems with expressive and receptive language in the distance education process. In addition to these; they stated that the attitudes of parents during online education (live lesson process), problematic behaviors experienced during online education, and the negativities experienced in the field of instruction adversely affect the functions of distance education. Classroom teachers stated that they do various activities to increase the efficiency of teaching in distance education despite all the negativities. In the research, the answers given by the classroom teachers to the questions in the information form prepared in order to examine the academic experiences of the under temporary protection status students during the distance education process in the Covid-19 process and to find solutions to the negative situations they have experienced / are experiencing in this direction; described in eight (8) main themes and thirty-two (32) sub-themes. Each main theme and sub-themes created in the context of that theme are given together in tables in line with the statements of the classroom teachers.

4.1. Main Theme: Negativities in the Educational Field

Table 4. *Negativities in the Educational Field*

Main Theme	Child Theme
Negativities in the Educational Field	Inability to understand the topics covered in the lectures
	Failure to fulfill activities and responsibilities
	Not understanding the Turkish lesson
	Not understanding the math lesson
	Difficulty understanding social studies / life / science lessons
	Being reluctant in classes
	Failure to ensure continuity in class participation

In the first theme, classroom teachers said that during the epidem-

ic process, serious negative situations occurred in the educational field of immigrant children who did not speak Turkish; they stated that they could not understand the subjects covered in the lessons, attend the classes reluctantly, not be able to maintain the continuity of attendance, and not be able to understand the main lessons (Turkish, mathematics, social studies, life studies and science).

Teacher₁: “Teacher, we did not understand the homework you sent, we do not know Turkish. There are those who say that they cannot do it.” he stated. In the sub-theme of the main courses, it was stated that the immigrant students did not understand the Turkish lesson, science and social studies lessons; they stated that they relatively understood the mathematics course (four operations topics).

Teacher₃: “Children like math the most from the basic lessons, and they don’t have any problems with the four operations. However, once the problem part is involved, they can’t do it. Because he has comprehension problems. “He stated. Another participant,

Teacher₅: “I can say that mathematics is the easiest lesson for Syrian children to understand and do. Since it is numerical data, it is a course that can be supported by visuals. The most difficult lessons, from easy to difficult, are Turkish-science-social studies. They find it very difficult to understand the social sciences course because: all that is explained is abstract expressions, the fact that the children do not know the language makes it difficult to understand. For example, the subject of the War of Independence in the social sciences course; At least 25-30 pages are explained and all are theoretical, for example, there are historical figures. You must first have information about those historical people, in order for them to understand the plot of the event. That’s why it is very difficult for Syrian children to understand this lesson. “ Another sub-theme of the research is described in Table 5 .

4.2. Main Theme: Problematic Behaviors Experienced During Online Education

Table 5. *Problematic Behaviors Experienced During Online Education*

Main Theme	Child Theme
Problematic Behaviors Experienced During Online Education	Listening in an undisciplined position (such as lying down, eating, looking outside, etc.) while listening to the lecture
	Using phrases that sabotage the lesson (singing, often asking for time) during the lesson.
	“chat” button, scribbling on the virtual screen, using emoji during the lesson . Inability to attend online classes regularly

Behaviors experienced during the distance education process of Syrian children (online) ; listening to the lesson in an undisciplined position (such as lying down, eating something, looking outside, etc.) while listening to the lesson, using expressions that sabotage the lesson (singing, asking the time frequently) during the lesson, texting on the “chat” button during the lesson, scribbling on the virtual screen.

Teacher₆: “ emoji , ignoring the online lesson hours, listening to the lesson in an undisciplined position (such as lying down, eating something, looking outside, etc.)“ : However, sometimes we open the camera to motivate students’ participation in the lesson, I do not know involuntarily, but Syrian children lie down and listen to the lesson like watching cartoon videos, I saw that not only Syrian children but also children of our local citizens listen to the lesson in the same way . I meet; but when the time comes I am writing e-warnings on Whatsapp in an appropriate language . He expressed his thoughts. Based on these considerations, it is understood that there is a disciplinary problem at the point of participation in live lessons in distance education. Similarly, teachers stated that some Syrian students exhibited sabotaging behaviors during the lesson.

Teacher₂: The participants who expressed their thoughts on this sub-theme: “ I see that some parents are involved in the lesson from behind. In addition, since they usually attend the lesson on the phone, they have been messaging each other during the lesson, sending emoji symbols and sometimes humming Arabic songs. However, these situations are also common among Turkish students. Of course, in order to ensure discipline

in the lesson, I receive the necessary warnings on Whatsapp in an appropriate language. “He expressed his thoughts. Based on this thought, the following comments can be made. It is understood that both Turkish and Syrian students used the distance education platform for the first time for entertainment purposes. Of course, this situation creates negative situations in the teaching of the lessons. Another sub-theme, “Failure to attend on-line classes regularly” has emerged. They stated that this sub-theme is the sub-title that teachers complain about the most. Accordingly, participant

Teacher₆: “ In order to enable students to participate in the live lesson, I shared the lesson hours in the parent group on the Whatsapp platform the day before. I called my students who did not attend the lesson and interviewed their parents. We talked about the reasons for not attending the course; many parents have one phone at home; but they said there was more than one student. Some parents also said that the area they live in is not suitable for the internet network. Therefore, while some of the students attended the lesson regularly, some of them could not provide continuity in their participation.” he stated. When this view is examined, the status of Syrian students not attending classes; it is understood that it is due to the lack of devices and the inadequacy of the internet infrastructure.

4.3. Main Theme: Technical Inadequacies Experienced in the Context of Participating in Online Education

Table 6. *Technical Inadequacies Experienced in the Context of Participating in Online Education*

Main Theme	Child Theme
Technical Inadequacies Experienced in the Context of Participating in Online Education	Insufficient resources (tablet, mobile phone, computer, television) to enable online participation
	Insufficient internet network
	Lack of information on the use of technical tools (Eba, Zoom, Google meet, Skype)

When table 6 is examined, the technical deficiencies experienced by Syrian children during distance education(online); lack of resources (tablets, mobile phones, computers, televisions) that will enable online participation, lack of internet network, lack of information about the use of

technical tools, and finally, the functionality of the platforms used online (Eba, Zoom, Google meet, Skype) and information and use at the point of use. Experience is described under four (4) sub-themes, namely inadequacy. The first of these sub-themes was “The lack of resources (tablet, mobile phone, computer, television) that will enable online participation”, one of the participants,

Teacher₅: “ The main problem is the lack of tools (tablets, phones and computers), and we also experience the lack of internet network intensely, “ he said. Another participant related to the same theme,

Teacher₂: “ First of all, we gave the Eba passwords to the parents over Whatsapp, and explained how to enter EBA step by step. However, most of our students could not attend the lesson because of the insufficient infrastructure in the places where they live and technical inadequacies (lack of tablets, telephone, computer and internet) “. Based on these expressions; it is understood that device support should be provided in order for Syrian children to participate in distance education. The problems of Syrian children will be understood more clearly when the participants' views on another sub-theme, “the inadequacy of the Internet network”, are examined.

Teacher₂ of these participants : “The internet was not healthy , there were occasional disconnections. In addition, at the parent meeting I held online before, I learned from their families that the internet quota used by many students is limited. For this reason , when the internet quotas of Syrian students were full , their attendance to the classes was not regular. “He stated. Based on this idea, it is understood that one of the components that most affect the course enrollment of Syrian students is the inadequacy of the internet infrastructure and the limited access to the internet. The problems of Syrian children will be understood more clearly when the views of the participants on the other sub-theme, “Lack of knowledge about the use of technical tools” are examined.

Teacher₃ of these participants: “We were not able to ensure the participation of under temporary protection status students in our first lesson.

They could not understand EBA, they could not understand Zoom, they could not establish the Zoom network because they did not know English. We did not have much trouble with the under temporary protection status students who are Turkmen. Because these groups (Turkmen) knew the language, they were able to understand the instructions we gave and download the necessary communication channels to the relevant technological devices (tablets, phones and computers). “Another main theme and sub-themes of the research are described in the sixth table.

4.4.I Main Theme: Parent Attitudes During Online Education (live lesson process)

Table7. *Parent Attitudes During Online Education (live lesson process)*

Main Theme	Child Theme
Parent Attitudes During Online Education (live lesson process)	Parent’s intervention in the lesson
	Inability of parents to help their child due to language problems

When Table 7 is examined, the problems experienced due to parent attitudes during the distance education process of Syrian children are separated according to the main theme and sub-themes in order to give a more detailed meaning. Accordingly, the main theme is parent attitudes during online education (live lesson process), sub-themes; it was stated that the parent intervened in the lesson, the parent interrupted the lesson during the lesson and expressed their complaints about their child, and the parent could not help their child due to the language problem. The first of these sub-themes is related to the sub-theme “Parent’s intervention in the lesson”.

Teacher₆: “When I give the Syrian children a voice to answer questions, I see that the parents of some children are involved in the lesson. They answer instead of the children. In this case, I cannot fully evaluate whether the children understand the lesson or not. “The point that draws attention in this sub-theme is that the behaviors of the parents during the lesson negatively affect the learning of the children. Another sub-theme; regarding this sub-theme, “Parent’s inability to help their child due to language problems”, participant

Teacher₄: “With the transition to distance education, this student was crying in every lesson. I contacted the parent, the answer I got from the parent was that his child cried because he did not understand the language because he did not know the language. In the next lesson, the child’s mother attended the lesson with her child and I solved this problem. “The following comment can be made in this sub-theme; it is understood that knowing a language is a very important factor in both communication and academic success. Another main theme and sub-themes of the research are described in the seventh table.

4.5.II. Main theme: Support Channels During Online Training (live lesson process)

Table 8. *Support Channels During Online Training (live lesson process)*

Main Theme	Child Theme
Support Channels During Online Training (live lesson process)	Traceability of TRT EBA Tv
	Giving responsibility and activity and providing feedback via Whatsapp

When Table 8 is examined, it has been divided into a main theme and three sub-themes in order to describe in detail the effectiveness of support channels in the distance education process (online) of Syrian children. Accordingly, the main theme is; During Online Training (live lesson process), Support Channels , sub-themes; watchability of TRT EBA TV, providing responsibility and activity via Whatsapp, providing feedback, and sharing pictures and video links supporting the course content. The first of these sub-themes, “The watchability of TRT EBA TV”, is one of the participants,

Teacher₆: “Both Syrian and Turkish children stated that they did not watch TRT EBA TV after the live classes started.” he thought. It is understood that the functionality of TRT EBA TV decreased with the start of live lessons. Another sub-theme is “Giving responsibility and activity and providing feedback via Whatsapp”, participant;

Teacher₂: “We were able to reach our students about their homework and other work through Whatsapp. And we received their feedback. We followed the lessons via Whatsapp channel. In the same way, we took pictures of the children’s work and sent it to them by filling them through the same channel (Whatsapp)“ .

It is defined under the name of activities that increase the effectiveness of the lessons during online education, which is another main theme. Descriptions related to this theme are given in Table 9.

4.6. Main Theme: Activities that Increase the Functionality of Lessons During Online Education

Table 9. *Activities that Increase the Functionality of Lessons During Online Education*

Main Theme	Child Theme
Activities that Increase the Functionality of Lessons During Online Education	Conducting student-participated (online) activities in physical education and game lessons
	Preferring narrated videos for some subjects in mathematics lesson
	Watching audio and visual story and fairy tale videos for Turkish lesson
	Creating a product with simple materials for a painting lesson

When Table 9 is examined, different methods and techniques have been applied in various lessons in order to ensure effective participation of both Syrian and Turkish children in the distance education process (online) lessons. In order to describe the effectiveness of these methods in detail, they are shown as a main theme and four sub-themes. Accordingly, the main theme is activities sub-themes that increase the functionality of the lessons during online education; doing activities with student participation (online) in physical education and game lessons, in music lessons; watching visual and audio videos, preferring narrated videos for some subjects in mathematics lesson, watching videos of audio and visual stories and fairy tales for Turkish lessons, and creating products with simple materials for painting lessons. The first of these sub-themes is “Performing student-participated (online) activities in physical education and game lessons”, one of the participants,

Teacher₁ : “My teacher, you know, the Ministry of National Education did not consider it appropriate to have cameras on all the time in classes. It has issued a circular about it. I think such a decision has been taken to protect family privacy. However, I have cameras open in classes where we will do handicrafts. We play games especially in “physical education and game class”. These games are like who am I? Hangman, name city, etc. Thus, children attend classes with more motivation. ” The meaning that comes out of this is interpreted as the meaning of doing various activities in the lessons in order to ensure the participation of Syrian children who do not speak the language. Another sub-theme is “Preferring narrated videos for some subjects in the mathematics lesson, watching the audio and visual stories and fairy tale videos for the Turkish lesson, and creating a product with simple materials for the visual arts lesson” participant,

Teacher₅ regarding these sub-themes: “Syrian children mostly study social sciences. They find it difficult to understand the lesson because all of the lectures are abstract expressions, there is no common history and they do not speak the language, making it difficult to understand the lesson. For example, when I explained the subject of the (social sciences) War of Independence, the subject of this lesson is at least 25-30 pages. All pages are all theoretical, for example, there are historical people. You must first have information about those historical people in order to understand the plot of the event. That’s why this course is very difficult for Syrian children to understand. Since we have limited time, I also use historical documentaries to increase the intelligibility of this story. I explain with the slides I prepared Greek.” he stated. Because of this thought, the following comments can be made; can benefit from documentaries so that abstract lessons can be understood by children of foreign origin. Another participant

Teacher₆ : “In the life studies lesson, instead of giving examples from their own life or close environment, they make comments based on visuals.” he stated. In this case, the following can be understood; children cannot express themselves because they do not know the language. However, they want to actively participate in the lessons, in this case it is understood that they use the examples and tips in the books. Another main theme of the research is “The suitability of home environments for distance education . “ . Descriptions related to this theme are given in Table 9.

4.7. Main Theme: Suitability of Home Environment for Distance Education

Table 10. *Suitability of Home Environment for Distance Education*

Main Theme	Child Theme
Suitability of Home Environment for Distance Education	Sharing the lecture room with other family members
	Having the television on during the lesson
	Distraction of younger siblings (watching cartoons on tablet, crying and shouting)
	large family

It is understood that the suitability of home environments for the distance education process is important in order to ensure that both Syrian and Turkish children participate effectively in the distance education process (online) lessons. For this reason, in order to obtain detailed information about the effects of the home environment used in the distance education process, it has been described as a main theme and four sub-themes. Accordingly, the main theme is; suitability of home environment for distance education , sub-themes; sharing the room where the lesson is held with other family members, having the television on during the lesson; distractions from younger siblings (watching cartoons on a tablet, crying and shouting) and family crowding. The first of these sub-themes is “sharing the room where the lessons are held with other family members”, one of the participants about the sub-theme,

Teacher₁: “Since they have so many siblings, Syrian students in my class have great difficulties in attending classes. One class is taught by itself, another is taught by a brother. Due to this, there are constant breakouts. He enters the last 10 minutes of the lesson and enters the last 5 minutes of the lesson. Sometimes he comes to class days later. That’s why we encounter academic failures as a result. “ Another participant,

Teacher₅: “I don’t see any problem in understanding behavior; but when I turn the microphones on, there is a lot of noise. Because their families are quite large, there is a lot of noise from the back. They are crowded and gather together, so there is a lot of noise from the back.” Another par-

participant expressed his thoughts. opinion **Teacher₄**: “We continue to work on reading and listening in 1st grade. While doing this, I have the microphones turned off. That’s when I make the kids hung up on reading and asking if they understand what they’re listening to. At that time, I hear voices shouting in the back (in the child’s house). I attribute this situation to this; Syrian families are very crowded and they live in one room.” Finally, participant,

Teacher₆: “Sometimes I turn off the camera, then I ask questions to the child, but there is no answer. I also have the microphones turned off while I’m teaching. When I turn on the microphones, there are loud noises from the back, the parents talking in Arabic and the children shouting too much. In this case, it becomes more difficult for children to understand the lesson. ”

Summaries; the fact that Syrian families are crowded, have economic difficulties and have a different cultural structure has negative reflections on the education of their children. “Recommendations and Policies for the Development of Online Education”, which is the last main theme of the research. “. Descriptions related to this theme are given in Table 11.

4.8. Main Theme: Recommendations and Policies for the Development of Online Education

Table 11. *Recommendations and Policies for the Development of Online Education*

Main Theme	Child Theme
Recommendations and Policies for the Development of Online Education	Providing language education for under temporary protection status children in early childhood
	Providing technical tools to enable communication and interaction
	Providing support to improve the socio-economic level of the family
	Providing interpreter support
	Preparation of a diluted curriculum for Syrian students
	Providing online language training for Syrian families on certain days of the week

When Table 11 is examined, it is necessary to develop education policies to ensure effective participation of both Syrian and Turkish children in distance education (online) lessons. In this theme, various suggestions were described in line with the feedback received from the participants. This last stage; shown as one main theme and six sub-themes. Accordingly, the main theme is; recommendations and policies for the development of online education , sub-themes; providing language education for temporary protection status children in early childhood, providing technical tools to ensure communication and interaction, providing support to improve the socio-economic level of the family, providing interpreter support, preparing a diluted curriculum for Syrian students, and finally, online language education on certain days of the week for Syrian families. Giving the participants' views on these sub-themes are described as follows:

Teacher₁: "Syrian children should receive language education at a young age, in other words, in early childhood. In other words, kindergarten should be entirely aimed at language education for Syrian children." he stated. Another participant,

Teacher₂: "Turkish language course can be organized for both students and their parents on communication." he suggested. Another participant,

Teacher₄: "There was peer support in face-to-face education, so that peer interaction was a problem in communication, but this situation disappeared in distance education. My suggestion at this point is that we do not organize games and activities that will increase children's communication with each other in live lessons." Another participant suggested that,

Teacher₄: "Teacher's guide books for under temporary protection status students can be developed, in other words the curriculum can be enriched." Ensuring the participation of teachers who are not all teachers in some courses (in Turkish)," he offered.

In summary; it is understood from the feedback from the participants that necessary education policies should be developed in both face-to-face and distance education in order for Syrian children to be integrated into the Turkish education system.

5. Conclusion, Discussion and Recommendations

The general purpose of this research; this study was carried out in order to examine the academic experiences they had with the distance education method during the Covid-19 epidemic process from the perspective of classroom teachers who are Syrians under temporary protection students, and to find solutions to the negative situations they have experienced / are experiencing in this direction. For this purpose, at the end of the interviews with the classroom teachers, they were gathered under eight (8) main themes and thirty-two (32) sub-themes. It is seen that the first of these themes is “negativeness in the educational field”. The general thought is in line with the data obtained from the findings in this theme and its sub-themes; it is understood that immigrant (Syrian) children who do not know the Turkish language during the pandemic experience serious negative situations in the educational field during the distance education process. It is said that the main reason for this is not knowing and understanding the Turkish language. In this sense, it is seen that there are cases of not being able to grasp the topics covered in the lessons, attending the lessons reluctantly, not being able to continue the course participation, not being able to understand the main courses (Turkish, mathematics, social studies, life studies and science). When the literature is examined; it is understood that families prefer to use their mother tongue in order to maintain their own culture, and this situation is based on national and international minority rights law (United Nations, European Union, Council of Europe and Lausanne Treaty; Kaboğlu, 2002). Therefore, children who speak their mother tongue in the family naturally have difficulties in understanding and speaking the language of the country they live in.

The reflection of this situation on education results in negativity and failure in the academic context. Similar situations Tamer and Erdem (2017); it can be seen in Kultas (2017); Gazeller (2014) studies. In the findings of the master's thesis named “The effects of migration on education and educational administration”, Nar (2008); it has been found that individuals speaking different languages in the family will have a negative impact on learning and speaking the language of the country they live in. It is understood that the finding of the Nar (2008) study is in line with the findings of this study.

The second theme, which is another, is “Problematic behaviors experienced during online training.” The findings of this theme were found that some Syrian children lie down during the online lesson, listen to the lesson, sing Arabic songs, text in the chat section and do not provide continuity in attendance. It is understood from the literature that similar results emerged in the face-to-face education process. In the studies of Özdemir (2016) and Gibson (1987); immigrants, in other words, under temporary protection status children stated that they came to school late, that they had adaptation problems and exhibited undisciplined behaviors. A similar study, Kultas (2017), one of the master’s thesis findings named “Educational problems of Syrians under temporary protection status who have reached the age of education in Türkiye”; it was observed that Syrian students could not adapt to schools due to language and cultural differences, and they found that they exhibited problem behaviors due to this. It has been seen that a similar situation occurs in distance education, which is one of the important findings of this study.

The third theme of the research is “Technical deficiencies experienced in the context of participating in online education.” The findings of this theme were expressed by the teachers that the most common problems expressed by the students were the lack of technological devices and the inability to access the internet. When the literature is examined, it is understood that this situation is compatible with studies that give similar results. Among them, Dikmen and Bahçeci (2020), in their study named “Strategies of universities in the pandemic process for distance education”; they stated that the most common problems in distance education are access to the internet, internet disconnections and lack of devices. Therefore, it is understood that this study is in parallel with the findings. When the fourth, fifth, sixth, seventh and eighth themes of the research are examined; it is understood that temporary protection status, that is, temporary protection status of children, is one of the groups most affected by distance education. In this context, most of the main findings related to these themes are explained in the findings section. Prominent among these findings; parental attitudes, teachers’ organization of interesting activities to ensure the participation of Syrian children in the lesson, the large number of Syrian

families, economic inadequacies, socio-cultural differences and the Turkish Ministry of National Education's ability to implement education policies that need to be developed regarding immigrants. When these findings are compared with the findings of other studies in the literature, they show similarities. These studies; however, the studies conducted with Syrian immigrants in the literature consist of the outputs realized in the face-to-face education environment.

The part that makes this research original; to provide information about the academic status of Syrian immigrants in the distance education process. In this sense, it is thought that it will contribute to the literature. In this context, when the findings of the study named "Instructional problems and solution proposals experienced by classroom teachers with under temporary protection status students in their classrooms" are analyzed by Erdem (2017); it was revealed that Syrian students could not make matches because they did not know the Turkish language exactly, they could not make questions based on understanding because they did not know the meanings of words, and they could not understand proverbs and idioms. For this reason, they stated that teachers contribute to children's learning by applying visual presentations, drama activities, games and other methods and techniques in the lessons. It is understood that this study is in parallel with the findings. In another study, Tamer (2017) findings of the study named "The situation of Syrian children under temporary protection in public schools"; they stated that since Syrian children do not know the Turkish language, they have educational problems and that teachers apply various methods and techniques to overcome these problems, and they especially benefit from visual themes. Another study is Dryden-Peterson (2015). The findings of this study; it has been found that when necessary instructional adaptations are made and a simplified curriculum is prepared and implemented in line with the adaptations, Syrian students gain the necessary learning acquisitions and can follow the education programs. These findings turned out to be consistent with the results of this study.

When Erdoğan (2017), Sunata and Yıldız (2018) and other studies are examined; it has been revealed that the Turkish State provides all necessary assistance to Syrian citizens under temporary protection in terms of

both economic and social adaptation. In addition, all necessary measures have been taken to ensure that children under temporary protection benefit from the necessary education and training in Turkish schools. Undoubtedly, due to both language and cultural differences, Syrian children lack the academic skills to compete with local students; however, the Turkish State provides the necessary support to close this gap. The literature also supports this study at this point.

In summary; The negative situations experienced by Syrian students in the academic sense during the distance education process have emerged. It is understood that especially the Syrian children do not know the language, the problem of not being able to access the internet, the problem of lack of devices (tablets, computers and mobile phones), the problems caused by the economic problems of the families and the crowded families are the components that cause negative situations.

Suggestions; in the light of the findings of this research, suggestions that can help both Syrian families and researchers who will conduct research on immigrants are presented. According to this; 1) An educational environment of their own should be provided during the live lesson participation, 2) technical tools such as telephone, tablet, etc. must be provided, 3) families should also be informed about the importance of participation in live lessons (translated in their own language). 4) For the solution of the language problem, to ensure that the instructors who have a good command of Arabic and Turkish attend some, if not all, courses (Turkish). 5) Teacher's guide books for Syrians under temporary protection status students can be developed, in other words, the curriculum can be enriched.

6. References

- Aktan, H. ve Bilen, Ş.E., (2020). Eğitim Milliyeti: Mülteci Öğrenciler ve Türkiyeli Öğrencilerin Kademelere Göre Değişen Öğrencilik Deneyimleri. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Politika Tezli. Yüksek Lisans Programı ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1679-7355>. Çocuk ve Medeniyet Cilt: 5 Sayı: 9 2020/1: 159-180
- Arat, T., & Bakan, Ö. (2011). Uzaktan Eğitim Ve Uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 365, 14(1-2)
- Birleşmiş Milletler (1951). *Mültecilerin hukuki durumlarına ilişkin Cenevre sözleşmesi*.
- Birleşmiş Milletler (1967). *Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin 1967 protokolü*.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF] (2020). Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar. URL: http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Turkiyedeki%20Suriyeli%20Cocuklar_Bilgi%20Notu%20Kasim%202015.pdf adresinden 8 Eylül 2020 tarihinde erişilmiştir.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması . *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (3) , 112-142.
- Büyüköztürk, ğ. Kılıç Çakmak, E. Erkan Akgün, Ö. Karadeniz, ğ.ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi. 24. Baskı.
- Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J, Zheng J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Res.* 2020 May;287:112934. doi: 10.1016/j.psychres.2020.112934. Epub 2020 Mar 20.

- Dikmen, S , Bahçeci, F . (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejileri: Fırat Üniversitesi Örneği . *Turkish Journal of Educational Studies* , 7 (2) , 78-98 . DOI: 10.33907/turkjes.721685
- Dinler, C ve Hacıfazlıoğlu, Ö. (2020). Mülteci Çocukların İlköğretime Uyum Süreçleri: Tekirdağ İlinin Bir Okulundaki Öğretmenlerin ve Yöneticilerin Deneyimleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2020 8(6) 1717-1728.
- Doğanay, H., Özdemir, Ü. ve Şahin, İ. F. (2011). *Genel beşeri ve ekonomik coğrafya*. Ankara: Pegem Akademi
- Dryden-Peterson, S. (2015). *The educational experiences of refugee children in countries of first asylum*. Washington, DC: Migration Policy Institute
- Edward J. Downes & Sally J. Mcmillan (2000). Defining Interactivity: A Qualitative Identification of Key Dimensions. *New Media & Society* 2(2):157-179. DOI: 10.1177/14614440022225751
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdoğan, M. M., (2017), “Türkiye’deki Suriyeliler: Sosyal Kabul Ve Uyum”, *4th INTERNATIONAL CRIME AND PUNISHMENT FILM FESTIVAL “MIGRATION” ACADEMIC PAPERS*, 52-66, A., Sözüer, Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali..
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4) 2013: 1007-1061, URL:<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1882/19732.pdf> adresinden Haziran 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Faik Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, Yıl: 22, Sayı: 86, Bahar 2017, ss. 127-144.

- Gazeller, P. (2014). *Göçe bağlı olarak ilk ve ortaokullarda yaşanan sorunlara ilişkin yönetici görüşleri (Karabağlar örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gibson, M. A. (1987). The school performance of immigrant minorities: A comparative view. *Anthropology & Education Quarterly*, 18(4), 262-275. doi:10.1525/aeq.1987.18.4.04x0018r
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). 2016 Türkiye göç raporu, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 40.
- Kaboğlu, İbrahim. (2002). “İnsan Hakları, Azınlık Hakları ve Türkiye” Ulusal, Ulusalüstü ve Uluslararası Hukukta Azınlık Hakları (Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Lozan Antlaşması), Haz. İbrahim Kaboğlu, İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayını, 2002, (s. 17-28).
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi / Marmara University Journal of Communication*, 73-94, 21
- Kiremit, R., Akpınar, Ü. ve Tüfekçi Akcan, A., (2018). Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Education Journal November 2018 Volume:26 Issue:6 kefdergi.kastamonu.edu.tr*.
- Kultas, E.(2017). *Türkiye’de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunu (Van ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Lefebvre, H. (1998). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, (I. Gürbüz, Çev.), İstanbul: Sel. Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- McCarthy, J. (1998). Ölüm ve Sürgün. (B. Umar, Çev.). Ankara: İnkılâp.
- Özdemir, Ç. (2016). *Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin görüşlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Özkarslı, F. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı (Mardin Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.)
Ankara: Pegem Akademi.
- Reçber, S. (Kasım, 2014). *Hayatın yok yerindekiler: Mülteciler ve sığınmacılar. VI. Sosyal İnsan Hakları ve Ulusal Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- SOYUDOĞAN, M. (2022). “Ötekiyle” İlişkide Gerçekliğin Bükümü: Gaziantep'te Yerlilerle Suriyeli Göçmenler Arasındaki İlişkilerin Yansımaları Üzerine. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(2), 941-962. <https://doi.org/10.21547/jss.1063388>
- Sunata, U., & Yıldız, E. (2018). *Journal of Applied Journalism & Media Studies*. , Volume 7, Issue 1, Mar 2018, p. 129 – 151 DOI: https://doi.org/10.1386/ajms.7.1.129_1
- Tamer, M. G. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri durumu. *Göç Dergisi*, 4(2), 119-152.
- Telli, S , Altun, D . (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenebilir Yükselişi.
Üniversite Araştırmaları Dergisi , 3 (1) , 25-34 . DOI: 10.32329/uad.711110
- UNICEF(1989).<https://www.unicef.org/child-rights-convention/con->

Mehmet KAYA

Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Doğan, Abdullah Selim (2021), Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 187.

Kitap İncelemesi

Makale Geliş Tarihi: 12.06.2023

Makale Kabul Tarihi: 29.03.2024

Yazar Bilgileri:

Furkan DÜZENLİ

Öğr. Gör. Dr., Düzce Üniversitesi,

furkanduzenli@duzce.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-7044-3403

Öz

Abdullah Selim Doğan'ın "Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı kitabı günümüzün popüler konusu geçici koruma kapsamındaki Suriye vatandaşlarını merkezine alıyor. Kitap, algı ve manipülasyonların öznesi konumunda bulunan Suriyelilere yönelik Türk halkının algısını etkileyen faktörleri ve Türk halkının gerçek algısının ne olduğunu saha araştırması ile inceliyor. İletişim ve teknolojik imkanların sınır tanımaz bir şekilde genişlemesi, genelde göçmenler özelde ise Geçici Koruma kapsamında Türkiye'de bulunan Suriye vatandaşları konusunda manipülasyon imkanlarının da artması anlamına gelmektedir. Sosyal medyanın gündelik hayatta önemli haber kaynakları arasında girmesi ile de bahsi geçen manipülatif söylemler kısa süreler içerisinde binlerce hatta milyonlarca insanın fikri, inandığı sarsılmaz doğruları konumuna yükselmektedir. Geçtiğimiz yüzyıllarda herhangi bir toplumun hafızasının oluşması onlarca yıl sürerken bugün özellikle algı ve manipülasyonlarla bu süreler daha kısa zamanlara inmekte, üstüne üstlük yalanı kendisine temel alır hale gelmektedir. Doğan'ın çalışması bu bağlamda önemli bir başka işlev de görmektedir. Yalova ilini kapsayan bu çalışma gelecek yıllarda konuyla ilgili araştırmalar yapacak olan araştırmacılara da sahadan elde ettiği verilerle doğru bakış açısı ve bilgi temelini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli Algısı, Göç Sosyolojisi, Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Syrian Perception of Yalova People: Problems and Solutions

Book Review

Article Arrival Date: 12.06.2023

Article Acceptance Date: 29.03.2024

Author:

Furkan DÜZENLİ

Öğr. Gör. Dr., Düzce University,

furkanduzenli@duzce.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-7044-3403

Abstract

Abdullah Selim Doğan's book titled "Turkish People's Syrian Perception: Problems and Solution Suggestions" centres on Syrian citizens under temporary protection, which is a popular topic today. The book examines the factors affecting the perception of the Turkish people towards Syrians, who are the subject of perceptions and manipulations, and what the real perception of the Turkish people is through field research. The unlimited expansion of communication and technological possibilities means an increase in the possibilities of manipulation regarding immigrants in general and Syrian citizens in particular, who are in Turkey under Temporary Protection. With social media becoming one of the most important sources of news in daily life, the aforementioned manipulative discourses become the opinions and unshakable truths believed by thousands or even millions of people in short periods of time. While in the past centuries it took decades for the memory of a society to form, today, especially with perception and manipulations, these periods are reduced to shorter times, and on top of that, it has become based on lies. Doğan's study serves another important function in this context. This study, which covers the province of Yalova, offers the researchers who will conduct research on the subject in the coming years the right perspective and knowledge base with the data obtained from the field.

Keywords: Migration, Perception of Syrian, Immigration Sociology, Syrians Under Temporary Protection

Abdullah Selim Doğan'ın “Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı kitabı günümüzün popüler konusu geçici koruma kapsamındaki Suriyelileri merkezine alıyor. İstanbul, Filiz Kitabevi yayınları arasından 2021 yılında 978-975-368-628-0 ISBN numarası ile yayınlanan kitap, Doğan'ın 2020 yılında İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü bünyesinde hazırladığı doktora tez çalışmasının kitaplaştırılmış halidir.

Doğan, kitabı üç bölüm altında incelemektedir:

1. Bölüm: Göç Olgusu
2. Bölüm: Türkiye'deki Suriyeli Algısı
3. Bölüm: Yalova Halkının Suriyeli Algısına Yönelik Bir Alan Araştırması

İlk bölümü göç olgusuna ayıran yazar; göç kavramıyla birlikte göçün sınıflandırması, göçün sebep ve sonuçları ile bu bölümü tamamlıyor. İkinci bölümde Türkiye'deki Suriyeli algısını inceleyen Doğan, bu bölümü iki başlık altında detaylandırıyor. İlk başlıkta Suriyeli algısını etkileyen faktörleri inceleyen yazar, ikinci başlıkta ise 2011 yılından itibaren Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin durumunu mercek altına alıyor. Son bölümde ise tezin saha araştırmasına yer ayıran Doğan, Yalova'da yaşayan yerleşik halkın Suriyeli algısına yönelik alan araştırmasını ve bulgularını değerlendiriyor. Kitap, sonuç bölümü ile tamamlanıyor.

Yukarıda ifade edildiği şekliyle Doğan birinci bölümde göç olgusuna yer veriyor ve literatür taramasını sunuyor. Yazar ayrıca göç kavramının yanı sıra literatürde sıklıkla karıştırılan ve birbirinin yerine kullanılan göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları arasındaki farklara yer ayırıyor. Konunun öznesi durumunda olan Geçici Koruma kapsamında Türkiye'de bulunan Suriye vatandaşları ile ilgili geçici koruma noktasında da teorik zemininin oluşturulduğu bu bölümde ayrıca; göç eden bireyin göç süreci içerisinde hangi yasal güvencelere sahip olduğu veya hukuki olarak ne şekilde isimlendirilmesi gerektiği gibi noktalarda da literatür bilgisi sunuluyor. Doğan'ın ifadesiyle “Göç süreci içinde sığınmacı mülteciye, mülteci de göçmene dönüşebilir” (s. 12) dolayısıyla kavram karmaşasının net bir

şekilde açıklanması da bu dönüşüm sebebiyle zorunludur. İkinci olarak göç hareketlerini sınıflandıran Doğan; “yönüne göre”, “irade açısına göre”, “hukuki duruma göre” ve “süreye göre” şeklinde dördü bir sınıflandırma tercih ediyor. Literatürü incelemeye devam eden Yazar, göç hareketlerinin sebeplerini incelediği üçüncü başlıkta ise; ekonomik, siyasi ve güvenlik ile sosyokültürel faktörlere yer veriyor. Özellikle ekonomik faktörleri incelenen; “gelir dağılımındaki adaletsizlik”, “istihdam fırsatları” ile “işsizlik ve yoksulluğa” ayrıca dikkat çekiyor. Siyaset ve güvenlik noktasında; “iç çatışmalar”, “terör”, “savaşlar ve doğal afetler” ile “güvenlik endişeleri” dile getiriliyor. Sosyokültürel şartlarda ise; “hızlı nüfus artışı”, “eğitim”, “ailevi sebepler” ve “dini gerekçeler” ifade ediliyor. Birinci bölümün son kısmı ise göç hareketlerinin sonuçlarına ayrılmış. Ekonomik ve sosyokültürel sonuçlar şeklinde ikili bir sınıflandırmanın yapıldığı başlık altında özellikle; göç hareketlerinin ekonomik boyutu noktasında işsizlik ve buna bağlı olarak ücret, istihdam ve üretim biçimlerine örneklerle temas ediliyor. Sosyokültürel sonuçlar noktasında ise; “yabancı düşmanlığı”, “kentlileşme” ve “aile yapıları” üzerinden konu tartışmaya açılıyor. Ayrıca Doğan, bölümün son kısmında segregasyon, entegrasyon ve asimilasyon kavramlarını da detaylı olarak açıklıyor.

İkinci bölüm “Türkiye’de Suriyeli Algısı” başlığını taşıyor. Türkiye’de Suriyeli algısını oluşturan faktörleri sosyal politika disiplini açısından ekonomik, sosyokültürel ve güvenlik bağlamı şeklinde ifade eden Doğan, konuya ayrıca medyanın yönlendirmesini de eklemiştir. “Göçmenlere karşı olan tutumlar ekonomik bir perspektiften ele alındığında işsizlik oranlarının en yüksek olduğu ülkelerin en olumsuz algıya sahip oldukları görülmektedir” (s. 45) şeklinde durumun fotoğrafını çeken Doğan, Türkiye’de Suriyeli algısını yönlendiren en önemli etken olarak medyayı göstermektedir (s. 4). Özellikle Türk medyasında Türkiye’de Geçici Koruma Statüsü kapsamında bulunan Suriye vatandaşları ile ilgili haberlerin servis edilirken kullanılan dile işaret eden Doğan, “sel, heyelan, göç dalgası” gibi mecazi ifadelerin adeta felaketi çağrıştıran ve Suriyelilerin kitlesel olarak hareket ettiğini ve bunun da bir tehdit unsuru olarak algılandığını söylemektedir (s. 47). Medyanın kullandığı dilin toplumda zamanla farklı karşılıklar bulduğu ifade edilmektedir. Ekonomik algı noktasında ise;

özellikle Suriyelilerin Türk vatandaşlarının işlerini ellerinden alacaklarına olan inanç ve Suriyelilere yapılan yardımlar ön plana çıkmaktadır. “Türk halkının Suriyeliler hakkındaki endişeleri, önyargılardan beslenmektedir” (s. 53) diyen Doğan, hem güvenlik hem de sosyokültürel bağlamda istatistikler tersini de söylüyor olsa Türk vatandaşlarının büyük bir kısmının Suriyelileri “tehlikeli” bulduğunu, bu anlayışın sebeplerini ve oluşturduğu sonuçları literatürdeki çalışmaları örnek göstererek aktarmaktadır.

Doğan, ikinci bölümün ikinci kısmında ise 2011 yılından itibaren Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin durumunu verilerle birlikte aktarıyor. “Demografik”, “eğitim”, “ekonomik”, “sağlık” ve “güvenlik” başlıkları altında olması gereken ile var olan durumu karşılaştırıyor. Çalışma, var olan algıların doğruluk payının olup olmadığı noktasında resmi istatistikler ve yapılan araştırmalarla detaylandırılıyor. Geçici Koruma kapsamında Türkiye’de bulunan Suriye vatandaşlarıyla ilgili özellikle sosyal medyada dile getirilen sığınmacı – suç ilişkisi bağlamında İçişleri Bakanlığının verilerini paylaşan Doğan, Suriyelilerin karıştığı adli olayların Türkiye geneline oranının %1,32 olarak gerçekleştiğini ifade ediyor (s. 78).

Kitabın üçüncü bölümünde ise Doğan gerçekleştirdiği alan araştırmasını okuyucu ile paylaşıyor. Türk vatandaşlarının Suriyelileri nasıl algıladıklarını daha önce yapılmış çalışmalar ile aktaran Doğan, bir önceki bölümde incelediği faktörlerin yapılan çalışmaların sonucunda ortaya çıkan fotoğrafa nasıl uyduğunu aktarıyor. Araştırmasının yöntem ve süreçlerini de aktaran Doğan; araştırmanın yapıldığı zaman içerisinde Yalova ilinin nüfusunu 262.234 kişi (s. 95), Yalova’da geçici koruma altında bulunan Suriyeli sayısını ise 3890 olarak veriyor (s. 96). Yazar, bu iki verinin de ışığında araştırmanın asgari örneklem büyüklüğünün 384 kişi olması gerektiğini ve toplamda 436 katılımcıdan anket formu aracılığıyla veri toplandığını ifade ediyor. Doğan ayrıca çalışma için beş problem ve yedi hipotez belirlemiştir. Araştırmanın problem ve hipotezleri doğrultusunda bulgularını ifade eden Doğan, dört başlık etrafında konuyu aktarıyor. Bunlar; “Ekonomik boyutuyla”, “sosyolojik boyutuyla”, “güvenlik boyutuyla” ve “devlet desteği boyutuyla”.

Saha araştırmalarının akademik literatürdeki karşılığı elbette yadsınmaz. Özellikle göç hareketleri sonucunda ortaya çıkan sığınmacı sorununa (!) benzer sığ bakış açısından uzaklaşarak değerlendirilmesi gereken konularda sahadan alınan veriler, sahaya yönelik politikaların oluşturulmasında kuşku götürmez öneme sahip olmaktadır. Bununla birlikte örneklemin, anket sorularının veya hipotezlerin doğru belirlenemiyor olması ise sahada sıklıkla karşılaşılan sorunların başında gelmektedir. Bu yanlışlıklar doğal olarak ortaya çıkan verilerin de güvenilirliğini etkiliyor, bu verilerden hareketle başlatılan çalışmaları da doğru sonuca ulaştırmıyor. Bu nedenle Doğan'ın çalışmasının önemli olduğu kanaatindeyim. Özellikle sahadan kopmadan gerçekleştirilen akademik çalışmaların teorik çalışmalarla bir bütünlük oluşturduğu unutulmamalıdır. Yapılan saha araştırmaları akademik bilginin sosyal hayat içerisinde daha fazla yer almasına da böylece katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın hipotezleri incelendiğinde hipotezlerin sıfır noktasından, bir diğer deyişle tarafsızlık noktasından uzak olduğu görülüyor: Doğan, H1 hipotezini “Türk vatandaşlarının, Suriyeliler hakkında genel algısı olumsuz yöndedir.” şeklinde belirlemiş. Halbuki H0 “Türk vatandaşlarının Suriyeliler hakkında genel algısı vardır/yoktur.” şeklinde herhangi bir ön kabul olmadan ifade edilmeliydi. Daha sonrasında H01 hipotezi bir yargı belirlemeliydi. Literatürün etkisi ile bu şekilde belirlendiği düşünölen hipotezler, diğer yandan “Acaba yazarın Suriyeli algısını mı ortaya koyuyor?” fikrini düşöndürmektedir. Hipotezlerin ayrıca genel bir kabul üzerinden gittiği görölmektedir. Örneğin; yazar, Geçici Koruma kapsamında Türkiye’de bulunan Suriye Vatandaşları hakkında genel algının olduğu kabulünü test etmiş midir ki bu hipotezin alt hipotezi olması gereken genel algının olumsuz yönde olduğu test edilme ihtiyacı duyulmuş? Bu konuda belki Doğan gerekli ilk testleri yapmıştır, ancak gerek tezinden gerekse kitapta bu bağlamda herhangi bir bilginin yer almaması araştırmanın eksiklikleri olarak ifade edilmelidir.

Doğan'ın çalışmasının önemi özellikle araştırmanın güven düzeyinin yükseğe yakın gerçeklemesi bağlamında bir kez daha ortaya çıkıyor (s. 97). Aynı şekilde Suriyeli algısını etkileyen faktörler başlığı altında tartışılan konuların manipölasyona fazlasıyla açık olması nedeniyle konuya

özel olarak yer ayrılması çalışmanın objektifliği açısından olumlu etkiler doğuruyor.

Bununla birlikte çalışmanın genelinde bazı bölümler okumayı ve akışı zorlaştırıyor. İlk bölümde kavramsal çerçeve çizilirken içerik olarak doğru, anlaşılır ve yeterli bilgi veriliyor olsa da özellikle tanımların art arda verilmiş olması okumayı zorlaştırıyor. Birçok paragrafın bu şekilde dipnotlarla bitmesi bir noktadan sonra yazarın metinden kendisini soyutladığı düşüncesini doğuruyor. Doğan'ın doktora tezinden neşet etmiş bu çalışma için kabul edilebilir bir durum dahi olsa kitap olarak yayınlanmadan önce akışı kolaylaştıracak düzenleme ihtiyacını ortadan kaldırmıyor. Aynı durum başlıklar ve bölümler arasındaki geçişlerde de kendisini belli ediyor. Bölümler arasında sert geçişler okuyucuda farklı çalışmaları takip ediyormuş hissi uyandırıyor. Bu bağlamda bir diğer eleştiri ise; kavramsal çerçeve çizilirken yazarın kendi yorum ve katkısının neredeyse yok mesabesinde kalmasıdır. Benzeri şekilde ikinci bölümün son kısmında tablolardan yararlanılmış olması objektiflik ve verilerin yol göstericiliğine sığınmak noktasında olumlu katkılar sağlıyor. Fakat tablo yorumlamaları durum tespitinin ötesine geçmiyor ve sık kalıyor. Halbuki daha detaylı yorum ve gelecek senaryoları oluşturmak okuyucunun sonraki okumaları için karşılaştırma ve analiz gücüne katkı sağlardı.

Araştırma neticesinde yaş değişkeni noktasında 15-24 yaş grubunun diğer yaş gruplarına nazaran daha olumsuz bir algıya sahip olduğu, eğitim seviyesi düşüğe ekonomik algının olumsuzlaştığı, yine ev hanımı, işsizler ve öğrencilerde de ekonomik algının olumsuz olduğu görülüyor. Takip edilen haber kaynaklarına göre ortaya çıkan algıya bakıldığında sosyal medyadan konuyu takip edenlerin daha olumsuz bir algı geliştirdiği de gözlemleniyor (s. 152-153). Araştırmanın ilgi çekici bir diğer sonucu ise; Türk halkının, Suriyelilerin dezavantajlı konumlarına karşın sömürülmelerinden yana olmamasıdır (s. 154). Dolayısıyla Türk halkının sosyo-ekonomik nedenler bir yana konuya hala insani açıdan yaklaştığı sonucunu da hatırd tutmamızı sağlıyor. Çalışmada medyadaki dezenformasyonun da Geçici Koruma kapsamında Türkiye'de bulunan Suriye vatandaşlarına yönelik olumsuz kanaatlerin oluşmasında önemli paya sahip olduğu (s. 159) ifade edilirken, Doğan'ın önerisi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bu

grubun geçici mi yoksa kalıcı mı olduğuna karar vermesi ve bu hususta da politikalarını belirleyerek ona uygun hareket etmesi olacaktır (s. 158). Bu noktada gelecek vizyonu açısından çalışma önemli bir öneri sunmuş oluyor.

Çalışmanın genel itibariyle sonuç kısmına bakıldığında önemli bir çıkarımla karşılaşıyor. Doğan'ın da ifade ettiği şekliyle, “bütün olumsuzluklara rağmen Türk halkının Suriyelilere halen müsamaha ile yaklaştığı gözlemleniyor” (s. 146). Bu sonucun fazlasıyla ilgi ve dikkate mazhar olması gerekiyor. Artık on yılı aşkın bir sürenin geçirildiği bu günlerde milyonlarca insandan bahsediliyor ve birçok olumsuzluğa rağmen, ki haber kaynaklarının önemi Doğan'ın da ifade ettiği gibi (s. 101) algının yönünü belirleme noktasında ikileme de sebebiyet verebiliyor, Suriyelilerin savaş nedeniyle ülkelerini terk etmiş olmaları Türk halkının konuya hala insani noktada yaklaştığı gerçeğini de gözler önüne seriyor. Özellikle konunun Almanya'ya emek göçü vermiş olan Türk halkı için farklı bir boyutu da bulunuyor. İlk göçlerin ardından özellikle 1970'li yılların küresel petrol krizi ile birlikte Almanya'da göçmen karşıtlığının ekonomik temelli olarak ortaya çıktığı görülüyor. Yapılan çalışmalar bugünküne benzer durumların Almanya'da da yaşandığını gösteriyor. Ekonomik problemler ortaya çıkmaya başladığı an ilk suçlananların göçmenler olması bu anlamda Türk halkına özgü bir durum değildir. Çalışmada bu noktaya atıf yapılması özellikle gelecek vizyonu çizilmesi noktasında yararlı olabilir.

Doktora çalışma alanı olarak kendisine göç olgusunu seçmiş bir akademisyen olarak Doğan'ın “Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı kitabını değerlendirmek önemli idi. Genel olarak eserin başta öğrenciler olmak üzere, alana ilgi duyan okuyucularla birlikte politika yapıcılara çalışmalarında katkıları sağlayacağına inanıyorum. Ayrıca kitabın zengin kaynakça kısmı da sonraki okumalar konusunda rehber görevi görüyor. Çalışmanın kendisinden sonraki çalışmalara önemli bir alan açacağını düşünüyor ve bu bağlamda geliştirilmeye açık veya doğal olarak eksik kalan yönlerinin literatürde bundan sonra yapılacak çalışmalarla tamamlanacağını umuyorum.

Var Olma Kaygısını Afgan Sığınmacı Kadınlar Üzerinden Düşünmek¹

Konferans Bildirisi

Makale Geliş Tarihi: 13.02.2023

Makale Kabul Tarihi: 01.12.2023

Yazar Bilgileri:

Merve UYSAL

Dr. Öğr. Üyesi, Uluslararası Fınal Üniversitesi

ysl.mrv@gmail.com

ORCID:0000-0003-3430-0194

¹ Çalışma 01-03 Aralık 2022 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 3. Uluslararası Küresel Dünyada Kadın Kongresi'nde (WGW2022) sözlü olarak sunulan bildirinin içeriği geliştirerek hazırlanmıştır.

Öz

Tarih boyunca insanlığın gündeminde önemli bir mesele olarak kendine yer bulan göç olgusunu hazırlayan sebepler savaşlar, dini çatışmalar ve ekonomik buhranlar gün geçtikçe çok daha fazla insanı etkisi altına almıştır. Söz konusu gelişmeler göz önünde bulundurularak, son çeyrek asırda uluslararası göç hareketlerine yönelik çalışmalarda geniş bir araştırma alanına sahip olmuştur. Nitekim konu ile ilgili çalışmaların -yakın tarihli olanlarına kadar- merkezinde asıl aktörler erkekler olmuş; kadınlarsa görünmez bir statüde kalmıştır. Feminist teorisyenler tarafından yürütülen yeni çalışmalarda ise göç eden kadınların gittikleri yerde düzeni yeniden inşası sürecinde kilit bir rol oynadıklarına işaret edilmiştir. Söz gelimi, Afganistan'da 1979 senesindeki Sovyet işgalinden bu yana, durmaksızın devam eden iç kargaşa ve dış müdahaleler ülkeyi sosyo-ekonomik ve siyasi istikrarsızlığın hüküm sürdüğü bir hale dönüştürmüştür. 2000'li yılların başından itibaren ise ülkede gerek müdahil aktörlerin tutumu gerekse her geçen gün artan şiddet olaylarının neticesinde, halk Türkiye başta olmak üzere komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak bu araştırma Afgan sığınmacı kadınlarının, yeni mekanlarındaki biyolojik üretim faaliyetlerindeki rolü üzerinden ulusal kimlik ile değerleri şekillendiren rolüne odaklanmaktadır. Bu bağlamda, kadının göç olgusunda aktif bireyler olarak yer almasının yanı sıra dünyaya çok sayıda çocuk getirerek kültür aktarımının öğeleri olarak varoluş kaygısının önüne geçmeye çalıştıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Göç, Afgan Sığınmacı Kadınlar, Ulusal Kimlik

Reflecting on the Anxiety of Existence Through Afghan Refugee Women

Conference Paper

Article Arrival Date: 13.02.2023

Article Acceptance Date: 01.12.2023

Author:

Merve UYSAL

Assist. Prof., Fırat International University

ysl.mrv@gmail.com

ORCID:0000-0003-3430-0194

Abstract

Wars, religious conflicts and economic depressions have affected more people day by day as reasons that prepare the concept of migration, which has claimed a critical place in the agenda of humanity throughout history. Considering the mentioned developments, studies on international migration movements have been conducted in a broad research area in the last thirty years. As a matter of fact, the main actors at the center of the studies on the subject (until the recent ones) were men, while women remained in an invisible status. New studies by feminist theoreticians point out that migrant women play a vital role in the process of rebuilding order wherever they go. For example, since the Soviet invasion of Afghanistan in 1979, on-going internal conflicts and foreign interventions have transformed the country into a place of where socioeconomic and political instability. Since the early 2000s, due to the attitude of the actors involved and the ever-increasing violence incidents daily, people have been forced to migrate to neighboring countries, especially Turkey. In parallel with these developments, this research focuses on Afghan refugee women's role in shaping national identity and values through their role in biological production activities in their new spaces. In this context, it is seen that in addition to the active participation of women in the phenomenon of migration, they pay effort to become elements of cultural transfer and prevent existential anxiety by bringing several children to the world.

Keywords: International Migration, Afghan Asylum Seeker Women, National Identity

1. Giriş

İnsanlığın var olduğu günden itibaren tarihin akışı içerisinde kendine sosyal bir olgu olarak yer bulan ve globalleşen dünyada sebepleri giderek çeşitlenen göç, her geçen gün daha fazla insanı etkisi altına almıştır. İlkel zamanlarda, insanlar bol miktarda yiyecek bulmak, güvenli bir yaşam ortamı ve fiziksel tehlikelerden korunmak için göç ederlerdi. Modern çağda ise göç, sanayileşme ve kentleşmenin başlamasıyla birlikte daha da önem kazanmıştır. Gelişmiş ulaşım yolları ile iletişim araçlarının gelişmesi, farklı kültürlerin iç içe geçmesi ve etkileşimi, küreselleşme gibi faktörler, binlerce insanın eğitim, istihdam veya yaşam standardıyla ilgili daha iyi fırsatlar arayışıyla göç etmesine neden olmuştur. Zaman içerisinde ekonomi, sosyoloji, uluslararası ilişkiler ve siyaset başta olmak üzere birçok farklı alandan beslenen göçün tanımını tek bir kritere bağlı olarak yapmak oldukça zordur. Uluslararası Göç Örgütü'nün (International Organization for Migration-IOM) tanımı ile göç, bir bireyin ya uluslararası bir sınırı geçmesi ya da bir devlet içinde normal ikamet yerinden uzaklaşmasıdır (UNHCR, 2006). Diğer bir deyişle göç, bireylerin gelecekteki yaşamlarını tamamlamak ya da yaşamlarının bir bölümünü geçirmek üzere -kalıcı ya da kısa süreli olarak- başka bir yerleşim birimine yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır (Doğan, 2019, s. 13). Özyakışır'a (2013) göre en yalın hali ile göç, insanların belli bir amaçtan yola çıkarak yaşadıkları yeri terk etmeleridir. Göçün pek çok tanımı olmakla birlikte, hepsinin ortak ve odak noktası yer değiştirmeden ziyade yerleşme eylemidir.

Her bireyin politik, kültürel, sosyal, ekonomik, dini ve sağlık gibi birçok sebepten gerçekleştirdiği göç, kendine özgü sofistike bir süreçtir. Bahsedilen bu süreç, zıtlıkları içinde barındıran; madalyonun bir yüzünde umut varken diğer yüzünde korku resmeden bir eylemdir. Daha iyi bir hayat yaşayabilmek için göç eden birey(ler)in beklentisi umut dolu iken gideceği yerde onu/onları neyin beklediğini hesap edememenin kaygısı karamsarlığa sebep olmaktadır. Çok katmanlı ve çoklu değişkene sahip bir yapıda olan göç olgusunun yaklaşımlar açısından ele alınış biçimi de doğal olarak farklıdır. Özellikle, çeşitlenen göç nedenlerinin ve süreçlerinin birbirinden değişik sonuçlar doğurması, göç dalgasını bir nüfus hareketinden çok bir sosyokültürel değişim meselesi haline evriltmiştir. Göçün aktörleri, neden-

leri ile mekanizmaları göç tiplerini ortaya çıkaran başlıca etmenlerdir. Söz gelimi, mekân bağlamında tanımlanması açısından göçler, iç göç ve dış göç (uluslararası göç) olarak ele alınırken; bireysel, kitlesel ve zincirleme olarak göç etme şekillerine göre ise üç şekilde tasnif edilebilir (Doğu, 2022, s. 37). İç göçler, bir ülkenin sınırları içindeki geçici veya uzun vadeli nüfus hareketleri iken; dış göçler ülkelerin sınırlarını aşan göçler olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2019, s.13). Nedenleri çoğu zaman aynı olan bu iki kavram, ulusal sınırlar açısından farklı sonuçlara yol açmaktadır. Giddens (2006) bilhassa dış göçün, hedef ülke ile transit ülkeyi birbirine bağlayarak küresel boyutta göç örüntülerini oluşturduğunun altını çizmektedir. Bu durumda, ülkeler arasındaki dinamikler makro düzlemde başlayarak mikroya (politikalar, yasalar, bireyler vs.) doğru yakından etkilenmektedir.

Günümüzde Afganistan, Suriye ile Güney Sudan’da yaşanan iç kargaşa ve çatışmanın neticesinde, yerli halkın kendi isteği/iradesi dışında yaşadıkları ülkeyi terk etmek zorunda olmaları dış göçü açıklayabilecek en yerinde örnek olabilir. Buna ek olarak insanların gerek bireysel gerekse gruplar halinde bir ülkeden diğer bir ülkeye göç etmesi hem gidilen hem de terk edilen ülkede sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan birçok değişime yol açmaktadır. İki ülke insanı arasındaki nüfus geçişi bireylerin psikososyal davranışlarında ve dünya görüşlerine ciddi değişimler yarattığından iki taraf için de dış göç önemli bir olgudur. 20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak günümüzde dış göç en yüksek seviyelere erişmiştir. Birleşmiş Milletler raporlarının sonuçlarına göre, bahsedilen bu artış son 20 yılda olan hızı ile artmaya devam ederse 2050 yılında dünyadaki uluslararası göçmen sayısının 405 milyona ulaşabileceği varsayılmaktadır (Türkiye Göç Raporu, 2016). Göç hareketliliği, dünyanın birçok ülkesini derinden etkileyerek tartışmalara açık olan bir husustur. 2021 yılı sonu itibari ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK/The United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR) yıllık yayınladığı Küresel Eğilimler (Global Trends) raporunun sonucuna göre, yerinden edilmiş insanların sayısı önceki yıla göre %8 artmış ve 10 yıl önce elde edilen sayının iki katından daha fazla bir artışla milyona ulaşmıştır. Rapor incelendiğinde savaş, siyasi istikrarsızlık, iç çatışmalar ve insan hakları ihlallerinden ötürü dünya ülkeleri içinde en fazla sayıda göçmen gönderen

ülkeler Suriye (6,7 milyon), Venezuela (4 milyon), Afganistan (2,6 milyon) ve Güney Sudan (2,2 milyon) olduğu ortaya konmaktadır (UNHCR, 2021). Mayıs 2022 tarihi itibari ile de son verilere göre, dünyada 100 milyon yerinden edilmiş insan bulunmaktadır. Bilhassa, Rusya'nın Ukrayna işgali ile son 10 yıldır artan insan hareketliliği ilk kez 100 milyonun üzerine çıkmıştır (UNHCR, 2022).

Bu çalışma, tüm bu rakamlarında ışığında yüksek oranda göç veren ülkelerden Afganistan'a odaklanarak Afganistan'dan Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketinin öznelerinden biri olan kadınlarda yüksek doğum oranını pronatalist politikalar bağlamında düşünerek ele almaktadır. Günümüzde göç eden her iki kişiden birinin kadın olması ile beraber göçmen nüfusunun yarısından fazlasının kadınlar tarafından oluşturulması toplum içerisinde yaşayan dezavantajlı grupların göç sürecinden derinden etkilendiğini gözler önüne sererken; göçün tek aktörünün erkek olduğu yönündeki kalıp yargının da yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Uluslararası göç hareketlerine yönelik çalışmalar, geniş bir araştırma alanına sahip olmasına rağmen çalışmaların odağında asıl aktörler erkekler olmuş; kadınlar görünmez bir statüde kalmıştır. Aile içindeki karar merci ve ailenin geçiminden sorumlu kişi olarak erkeklerin kabul edilmesinden dolayı göç edebilecek kişinin erkek olduğu düşüncesi yerleşmiştir. Bu sebeple de göç alanında erkekler, eylemin ana kahramanı ve prototip göçmen olarak tanımlanmıştır (Dedeoğlu ve Gökmen, 2020). Ek olarak, feminist teorisyenlerin yürüttükleri araştırmalar ile beraber, kadınların kendileri ve aileleri için plan yapabilen ve göç sürecinde yalnızca eşlerinin peşinden giden bireyler olmadıklarına ilişkin vurgu artmıştır. Özellikle, göçün feminizasyonu (göçün kadınlaşması) kapsamında yürütülen çalışmalar eşliğinde göçün içerisinde kadın edilgen bir öge olarak yer almış; aynı zamanda eril bakış açısı ile göç araştırmalarının irdelenmesinden uzaklaşmıştır. Göçün her zaman önemli bir grubunu meydana getiren kadınların her şeyden önce, göç ettikleri yerde gerek etnik kimlik gerekse ulusal değerler açısından düzenin yeniden inşası sürecinde kilit bir rol oynadıkları bahsedilen çalışmaların içerisinde gün yüzüne çıkmıştır. Bununla beraber, kadınlar söz konusu olduğunda devletin üreme politikaları da devreye girmektedir. Daha açık bir ifade ile ülkeler, önem ve ihtiyaç derecesi birbirinden farklı olmakla be-

raber nüfusun nicel ve nitel yapısını kendi gelişim seyrine bırakmayacak şekilde nüfus politikaları formüle etmişlerdir. Devletler bu konuda amaçlarına göre üç yönelim izlemektedir. İlk olarak, nüfusun çok fazla olduğu ülkelerde veya bölgelerde nüfus artış hızının düşürülmesinin hedeflendiği antinatalist politikaların uygulanmasıdır. İkincisi, nüfusun azaldığı, yaşlı nüfusun çoğaldığı ve dolayısıyla ilerleyen yıllarda bağımlı nüfusun artacağı yerlerde izlenen pronatalist politikadır. Son olarak, nüfusun sayısı ile artış hızı normal seyrinde olan ülkelerde veya bölgelerde nüfusun niteliksel gelişimine ilişkin olarak çalışmalar yürütülmesidir (Yüksel, 2007). Elbette ülkeler için önem verilmesi gereken en kritik nokta, nüfusun yapısı ve kalitesidir. Bu yüzden oluşturulan nüfus politikalarının bahsedilen hususlara dikkat edilerek hazırlanması elzemdir. Nitekim zaman zaman karar vericiler, ülkenin nüfus ile ilgili durumuna yalnızca bir açıdan veya ideolojik yaklaşabilmektedir. Bunun yanında, uluslararası göç hareketlerinin içindeki savaş, ekonomik yapıdaki bozulmalar ve sosyal çalkantılar gibi durumlar kısa vadede nüfusun seyrini değiştirebilmektedir.

1945 yılında sona eren ikinci dünya savaşından sonrasının en önemli göç dalgalarından biri Afganistan'dan dünyaya yayılan göçtür. Afganistan'dan İran, Pakistan ve Türkiye başta olmak üzere diğer ülkelere olan insan hareketliliğinin ilk ve en büyük dalgası 1979 yılında başlayan Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği'nin (Union of Soviet Socialist Republic) işgali ile gerçekleşmiş (ilk kitlesel ve geniş ölçekli göç) ve hâlihazırda bu göç hareketleri devam etmektedir. Uzun ve fırtınalı geçmişi ile Afganistan'ın hem ülke içinde hem dışında var olan istikrarsızlığı farklı muhaliflerin veya devletlerin değişik siyasi oyunlarına sahne olmasına yol açmıştır. Dolayısıyla yaşananların bedelini ödemek zorunda kalan sivil halk, ülke içinde yer değiştirmek ya da başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalmıştır (Doğu, 2022, s.48). Afganistan, yakın tarihte gerçekleşen Irak veya Suriye göçlerinden kritik bir şekilde ayrılmaktadır. Çünkü ülkelere olan göç, acil bir doğa olayı veya savaş nedeni ile yerinden olma özelliği taşımadığından yavaş ve sürekli göç karakteristiği göstermektedir (Bozok ve Bozok, 2018, s.417). Bunun yanında, göç olgusunun Afganistan'da istikrar kazanması hasebiyle rakamsal değerler noktasında üstünlük Suriye'de olsa da Afganistan bugün istatistiksel noktada dünyanın referans ülkelerinden biri olmayı sürdürmektedir (Geyik, 2018, s.131).

2020 yılına ait Afganistan Mülteciler ve Geri Dönüş Bakanlığının verilerine göre, dünyada 6.500 Afgan göçmen bulunmaktadır. Bahsedilen sayının %80'i Pakistan ve İran'da barınmaktadır (Dashti, 2021, s.382). 2022 yılının son verilerine göre ise OECD ülkelerine yapılan yeni sığınma başvurularının sayısı (Nikaragua, Afganistan, Suriye) 2021'de %28 artarak 1 milyonun üzerine çıkmıştır (OECD International Migration Outlook, 2022). Buna ek olarak, bugün dünyada -kayıtlı- 2 milyon 600 bin Afgan sığınmacı ve mülteci bulunmaktadır (McAuliffe ve Triandafyllidou, 2021, s.45). Benzer şekilde, ülkelerin barış ve huzur seviyesini ölçen Küresel Barış Endeksi'nin son verilerine göre, bugün Afganistan 163 ülke arasında barış oranı en düşük ülke olarak son sırada (üst üste beşinci kez) yer almaktadır (Institute for Economics ve Peace, 2022). Kayıtlı mültecilerin dışında tam sayıları bilinmemekle beraber yüz binlerle de ifade edilebilecek kayıtsız Afgan sığınmacı olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakama öğrenci ve işçi göçmen nüfusu da eklemek mümkündür. Daha da önemlisi, yerinden edilmiş kişilerin iki kişiden birinin kadın olması, kadınların durumunu, karşılaştıkları zorlukların/engellerin, fırsatların ve ihtiyaçların neler olduğunu araştırmanın yanı sıra bilhassa yeni mekânlarındaki biyolojik üretim faaliyetlerindeki rolü üzerinden ulusal kimlik ile değerleri şekillendiren rolünü kavrayabilmek adına kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır. Genel hatları ile Afganlar ile ilgili bazı çalışmalar olmasına rağmen ki bunlar dünyada Afganların sosyal sorunları, psikolojik ve fiziki sağlıkları, göç deneyimleri, toplumsal kabulleri ve uyumları gibi konuların üzerinde durulmuş (Stack ve Iwasaki, 2009; Gladwell ve Elwyn, 2012; Yaser vd., 2016; Alemi vd., 2017); Türkiye'de ise daha çok Afganların uyum ve entegrasyonu süreci ve yaşadıkları sosyal sorunlar ile alakalı konular incelenmiştir (Doğan, 2019; Karakaya ve Karakaya, 2021; Üstün ve Vargün, 2022; Doğu, 2022). Afgan kadınları özelinde ise araştırmaların sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir (Rahmani, 2019; Arpacı, 2020). Özellikle, Afgan kadınlarının terk ettikleri ülkeden getirdikleri sermayeleri ile gittikleri yerdeki düzeni yeniden inşası sürecindeki kilit rollerini değerlendirebilecek kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırma Afgan sığınmacı kadınların, yeni mekânlarındaki biyolojik üretim faaliyetlerindeki rolü üzerinden ulusal kimlik ile değerleri şekillendiren rolüne odaklanmaktadır. Araştırmanın ana çerçevesi, dünyada ve Türkiye'de göç olgusu ile ilgili donelerin temel

kaynakları olan Afganistan Mülteciler ve Geri Dönüş Bakanlığı; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü; Merkezi İstihbarat Teşkilatı Dünya Gerçekleri Kitabı; Türkiye Göç Raporu; Uluslararası Göç Örgütünün sunduğu verilerin yanında telif eserler ile ampirik çalışmaların nitel bir analizine dayandırılmıştır.

Afganistan'dan düzensiz göç süreci ile Türkiye'ye gelenlerin yarısından fazlasını kadınlar ile çocukların oluşturduğu göz önüne alındığında Afgan sığınmacı kadınlarının kendi ülkelerinden getirdikleri sosyal, kültürel ve ekonomik sermaye yeni düzenin inşasında kritik bir nokta olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca bu noktada belirtmek gerekir ki göçmen kavramı mültecileri ve sığınmacıları kapsayan geniş bir kavramdır. Yasal statü açısından ele alındığında ise sığınmacı ve mülteci arasındaki farkın sığınmacının ülkedeki yetkili makamlara başvuru yaparak sonucu beklediği duruma denilmektedir. Türkiye'deki mevzuatta da bu konuda ikili bir yapı bulunmaktadır. Şöyle ki Suriye'den gelenlerin tamamına "Geçici Koruma" verilmekte ancak diğer ülkelerden gelen kişilerden bireysel olarak "Uluslararası Koruma" başvurusu beklemektedir. Bununla beraber, Avrupa Birliği üyesi olan ülkeler ile Türkiye Cumhuriyeti arasında mültecilik statüsü bakımından en büyük fark Cenevre Sözleşmesi'ne "coğrafi çekince" koyan Türkiye'nin yalnızca Avrupa'dan gelenlere mülteci hakkı tanınmasıdır. Afganistan'dan gelenler ile ilgili durum daha da farklıdır. Afganlar bireysel olarak yetkili makamlara başvuru yapmakta ve kabul almaları sonucunda Göç İdaresi Başkanlığında kayıtlı olanlara üçüncü bir ülkeye yerleşene kadar şartlı mülteci statüsü verilmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2013). Böylelikle, Türkiye Cumhuriyeti'nde Afganların statüsü yasal açıdan sığınmacı kavramına karşılık gelmektedir. Bu bağlamda, çalışmada sığınmacı statüsünün kullanılmasının yerinde olacağı düşünülmüştür.

2. Uluslararası Göç ve Göçün Feminizasyonu

İnsanların yaşadığı dünyanın şekillenmesinde merkezi bir rol oynayan uluslararası göç, yarım asırdır sosyal bilimlerin çalışma alanına önemli katkılarda bulunmuştur. Bununla beraber ilgili çalışmalarda, toplumsal cinsiyet olgusu ile kadının yeri uzun yıllar boyunca görünmez bir durumda

kalmıştır. Bir başka deyişle, göç sürecinde öznenin sadece erkek olduğu; kadının ise ona eklenmiş bir biçimde temsil edildiği görülmüştür. Hâlbuki kadınlar, geçmişten günümüze farklı nedenler zemininde uluslararası göç hareketlerine dâhil olmuşlardır. Milenyumdan bu yana uluslararası alan yazında kadın göçmen, sığınmacı veya mülteci problemleri irdelenmiş (Freedman, 2015, s.18); nitekim Türkiye, farklı zamanlarda değişik ülkelere göç almasına rağmen bahsedilen konu bağlamında yürütülen çalışmalar son yılları kapsamaktadır (Özgür-Baklacioğlu, 2017, s.70). Çalışmaların başladığı yıla kadar kadınlar ev içi alanda konumlandırılmış, erkekler ise yakın zamana kadar ironik bir şekilde herhangi bir nüfus hareketinin kahramanları olarak tasvir edilmiştir. 1960 ve 1970’lerde gerek göçmenler gerekse aileleri ifadesi ile erkek göçmenler ve onların eşleri-aileleri kast edilmiştir. Kadın göçmenlerin eşleri ya da aileleri göç ettikleri zaman onlara ilk etapta veya daha sonra katılan aktörler oldukları kabul edilmiştir. Söz konusu yaklaşım, kimi ülkelerin göç politikası olarak da kendine yer bulmuş; erkeklerin eve ekmek getiren olduklarına dair cinsiyetçi mitosunu yansıtmıştır (Carling, 2005). Günümüzde hala mülteci kavramı zaman zaman ‘genç erkek birey’ ile özdeşleştirilmektedir (Freedman, 2015, s.18). Bununla beraber, bilhassa 2011 yılındaki Suriye iç savaşının başlamasının ardından, Türkiye’ye gerçekleşen kitleler halinde göçün etkisiyle kadınlara ilişkin sorunlar gün yüzüne çıkmış ve çalışmalar artmıştır. Birçok göç teorisinde dahi kadınların yalnızca erkeklerin peşinden giden pasif bir konumda olduğu resmedilmiştir. Buna ek olarak, globalleşmenin ve ulus aşırı göç hareketlerinin artması ile beraber kendini gösteren insan hareketleri önceleri ekonomik sebeplerle farklı ülkelere giden erkeklere ve hane reisinin erkek olduğu noktalara odaklanan teoriler ile tarif edilemez duruma gelmiştir. Söz konusu teorilere gelen eleştiriler ise bu dönüşümün temellerini atmıştır. Yenilenen göç paradigmaları temelinde, göçmen profilleri nitelikli ve iyi eğitilmiş kişileri içine alarak çeşitlenirken özellikle kadın göçmenlerin görünür olması ve tek başına sınırlar ötesi hareket edebilecek konuma gelmesini sağlamıştır. Bunun neticesinde, insan hareketleri yakın ve merkez etrafında gerçekleşmediği gibi göçmenler de artık ekonomik kaygılar ile göç eden erkekler değildir. Kadınların da göç süreçlerinin başrolü olması göçün feminizasyonu nosyonu ile meydana çıkmıştır (Dedeoğlu ve Gökmen, 2020, s.25).

Daha fazla kadının küresel göç hareketlerinde görünür olması anlamına gelen göçün feminizasyonu kavramı ilk kez Castles ve Miller (1993) tarafından, eskiye kıyasla daha fazla kadının birinci derece yakınlarından bağımsız bir şekilde göç sürecine katılmaları şeklinde açıklanarak kullanılmıştır. Geçmişte kadınların göçleri erkeklerin yanında bağımlı olduğundan; son zamanlarda kadınlar bağımsız olarak ve bazen de çocuklarıyla birlikte göç edebilmektedirler (Gouws, 2007). 20. yüzyılın sonlarından itibaren bugün dünyada birçok kadın savaş, cinsel şiddet, insan hakları ihlalleri ve ekonomik nedenlerden dolayı kendi topraklarının dışında bir yerde yaşam mücadelesi vermektedir (Castles ve Miller, 2009). 2022 yılında yayımlanan Dünya Göç Raporu'nun (World Migration Report) sonucuna göre, 281 milyon göçmenin, 135 milyonunu kadın göçmenler oluşturmaktadır. Bu da dünya kadın nüfusunun %3.5'ine denk gelmektedir (McAuliffe ve Triandafyllidou, 2021, s.3).

Göçün feminizasyonunda geniş bir kitle olan mülteci-sığınmacı gruplarının zorunlu olarak yer değiştirmesi, kadınların göç sürecinde maruz kaldığı toplumsal cinsiyet kökenli sorunları da pekiştirerek onları bu süreçte daha da kırılgan bir konuma itmektedir. Göç sürecinde, kadının erkeğe oranla önemsenmemesi de onun ikincil konumunu pekiştirmektedir. Bu noktada, kadın göçmenin görünürlüğü problemlerin aşılması noktasında ilk adım olabilmektedir. Yürütülen göç araştırmalarında kadının da bir karar verici olarak yer alması toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yansımalarının daha fazla aktarılmasına bağlıdır. Bu minvalde göçün feminizasyonu anlatımı, uluslararası göç sürecinde kadının varlığını gün yüzüne çıkarabilmek için önem arz etmektedir. Göç konusuna feminist bir bakış açısı ile yaklaşan feminist kuramcılar, göç olgusunda kadının yeri ve buna bağımlı toplumsal cinsiyet temelli faktörleri ele almışlardır. Bu noktadan yola çıkarak da kadınların göçü etkileyebilecek bir toplumsal aktör gücü olabildiğini ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla kadınlar göç sürecinde gerek kendileri gerekse ailelerinin sosyoekonomik gereksinimlerini daha iyi bir noktaya taşıyabilmek adına yaşadıkları ülkelerini terk edebildikleri gibi aynı zamanda geride bıraktıkları ailelerinin güvenliklerini ve sağlıklarını da göz önünde bulundurarak davranmaktadırlar (Anthias ve Cederberg, 2006).

Göçün feminizasyonuna yol açan birçok etkenden en yaygın olanı globalleşmeye dikkat çekilmiştir. Bilhassa, 2000’li yıllara doğru globalleşmenin dünya ülkelerine hızla yayılarak, etkisini genişletmesi kadın göçünde kayda değer bir artışa neden olmuştur. Kısacası, göçün küreselleşmesi aslında göçün feminizasyonu kavramının önünü açmıştır (Adıgüzel, 2016). Globalleşmenin yanında yoksulluk, savaş ve çatışma ortamından kaçış kadın göçünün artmasına sebep olan temel unsurlardır. Bahsedilen unsurlar, göç etme sürecinde birbirinden bağımsız yer alabileceği gibi iç içe geçme durumları da mümkün olabilmektedir. Savaş ve çatışma ortamlarında pekişen yoksulluk ya da savaş ortamında mağduriyet yaşayan birçok kadın ülkesinden ayrılmak zorunda kalmaktadır. Zorla yerinden edilmiş sığınmacılar göçmenlerin içindeki en savunmasız grubu meydana getirmektedir. Yaşadıkları ülkeyi mecburi sebeplerden terk etmek durumunda kalmaları, yollarda karşılaştıkları tekinsiz şartlar ve hedeflerindeki ülkeye vardıklarında maruz kaldıkları ayrımcılık ve ötekileştirme sebebiyle daha fazla korunmaya muhtaçtırlar. Özellikle, kadınların ve çocukların görece savunmasız olması, söz konusu ilgiden alışılmıştan daha çok pay almalarını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’ye sığınan Afgan kadınlarının deneyimleri, sayılarının fazla olmasından ve aynı coğrafyanın içinde ataerkil bir toplumdaki diğerine geçişlerinden dolayı, uluslararası göç-toplumsal cinsiyet ilişkisinin kolay anlaşılmasının sağlanabileceği bir örnek olabilmektedir.

3. Uluslararası Göçün Karşısında Pronatalist Politikalar ile Afgan Sığınmacı Kadınlar

Uluslararası göç sürecinin önemli parametrelerinden biri olan nüfusun yapısı ve etkileri doğum-ölüm gibi hayati olaylara kıyasla çok daha kısa zamanda kendini gösteren demografik bir olaydır. Bir noktadan başka bir noktaya hareket, başlangıç sahasında nüfusun azalması ile sonuçlanırsa da hedef ülkede nüfusun hızla artmasına neden olmaktadır. Bu durum nüfusun dağılması ve yapısı açısından sosyal, ekonomik ve demografik değişiklikler meydana getirmektedir. Sistemik devlet hayatı ortaya çıktığından beri nüfus meselesi, dünyadaki bütün ülkelerin gündeminde bir kamu sorunu olarak yerini korumuştur. Göçler, doğumlar ve ölümler nü-

fusun hem niteliğini hem de niceliğini sürekli olarak değiştirdiğinden; bu durumlar karşısında devletler uzun soluklu farklı nüfus politikaları izlemektedirler (Oktay, 2014). Eski zamanlarda, devletlerin takip ettikleri nüfus politikaları, belirli bir toprak parçası üzerindeki nüfusun artmasını ya da azalmasını amaç edinen üreme politikaları olmuştur. Diğer bir deyişle, eskiden savaş ve salgınlardan kaynaklanan yüksek ölüm oranlarını karşılayıp, neslin devamını sağlamak için ailelerden birden fazla çocuk yapmaları talep edilmiştir. Gelişmiş ülkelerde ise teknoloji ile sağlık alanında yaşanan gelişmeler eşliğinde ölüm oranlarının düşmesinden ve yüksek doğurganlık oranının sürmesi sebebiyle ortaya çıkan hızlı nüfus artışına ilişkin olarak çözümler üretmeye çalışan antinatalist politikalar ön plana çıkmıştır. Günümüzde daha fazla niteliksel bir düzlemde ve doğurganlık, uluslararası nüfus hareketliliği, nüfusun büyüklüğü gibi niceliksel öğelerin yer aldığı sosyal ve ekonomik alanlara da etkisini ön planda tutmaya çalışan anlayışlar söz konusudur (Yüksel, 2007). Tarihsel süreç içerisinde, kronolojik sıra ile farklı dönemlere ait üç çeşit nüfus politikasının varlığından söz ediliyor gibi görünse de aslında devletler, ülkelerin o an ki şartlarını/ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak uygun politikaları takip etmektedirler. Nüfusun niceliğini etkileyen doğurganlığı kontrol politikaları ele alındığında ise pronatalist, antinatalist veya bipolar (çift yönlü) şeklinde sıralanabilmektedir. Gerek güvenlik gerekse üretim için nitelikli insan gücüne gereksinimi olan bir devlet pronatalist, ihtiyacından fazla insan gücüne sahip olan bir devletin ise antinatalist bir politika takip etmesi beklenmektedir. Ülkede, etnik ve bölgesel bir nüfus dengesini sağlamak isteyen devlet yetkilileri de bipolar bir politika gütmektedirler (Fişek, 1975). Bahsedilen politikalar, doğurganlık, ölümlülük ve göç hareketlerini düzenlerken odak noktalarında doğurganlık seviyesi ile örüntüsünün yeniden inşa edilmesi söz konusudur. Nitekim ülkelerin yer aldığı demografik geçiş aşamasına bağlı olarak doğurganlık düzeyi ve özelliğinin nedenlerinin değişkenlik gösterebileceği nüfus politikaları benimsenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşanan bölgenin coğrafi yapısı, gelenek-görenekler, inanç sistemi, evlilik, bireylerin çocuk sahibi olmaya yönelik düşüncesi, kontraseptif yöntemler gibi başlıca olguların yer aldığı toplumun sosyolojik yapısı, siyasi ifadeler ve nüfus politikaları söz konusu nedenler arasında bulunmaktadır (Karakaya, Coşkun, Özerdoğan ve Yakıt, 2017).

Çok uzun süredir vatandaşlığı, kimliği, savaş ve göç süreçlerini anlamak için analitik parametreler erkekler tarafından belirlenmektedir. Vatandaşlık ve kimlik genellikle eşlerine ve çocuklarına bahsedebilecek erkeklerin ayrıcalığı olarak görülmüştür. Savaş ve göç de genel olarak analiz edilmiş ve kadınların cephelerdeki katliamdan korunduğu ve büyük ölçüde bağımlı olarak göç ettiği erkek alanları olarak anlaşılmıştır. Bununla birlikte, kadınlar savaşlarda, göçte ve kendi kimliklerini tanımlamada önemli bir rol oynamaktadır. Her zaman olmasa da bağımlı varlıklar olarak değil, kendileri için vatandaşlık hakkına sahip olmalıdırlar. Özellikle Orta Doğu'da yaşanan savaşlar, felaketler ve radikal teolojik faaliyetlerin ortaya çıkışı kadınları kamusal alanın dışında bırakmıştır. Bununla birlikte, kadınlar aslında siyasi ve ideolojik yapıların pasif alıcıları değildir. Kadınlar, kendi kaderlerini şekillendirerek siyasi direktifleri altüst etmede son derece aktif ve kritik rol üstlenebilmektedirler (Afshar, 2007). Kadınların kendi anavatanlarında dahi gerek kültür gerekse dilin içindeki benzer olmayan kültürel noktaları erkeklere kıyasla daha iyi koruyabildikleri gözlenmiştir (Kandiyoti, 1997, s. 158). Göç, -zorunlu olarak- kimliklerin akışkan hale gelmesini gerektirmektedir; bunun en önemli nedeni, hareket etme sürecinin göçmenleri 'ötekileştirmesidir'. Uluslararası göçmenler için vatandaşlığın siyasi, ekonomik ve kültürel temelleri paramparça olmuştur, bu nedenle ulusal kimliğin; cinsiyete, zamana ve mekâna özgü bir şekilde yeniden ele alınması ve oluşturulması gerekli hale gelmiştir (Tambini, 2001). Kadınlar söz konusu olduğunda bu süreç daha karmaşıktır. Kendilerini kültürün, evin ve ocağın koruyucuları olarak görürken, aynı zamanda zamanın ve mekânın yeni zorunlulukları onlardan ekonomik veya siyasi olarak çok daha faal olmalarını talep etmektedir.

Bu çerçevede, meydana gelen ve birçok devlete ulaşan hareketlilik yeni toplumsal ağlar üretmektedir. Söz konusu ağların üretiminde kadınların üstlendikleri roller azımsanamayacak derecede önem arz etmektedir. Başka bir ülkeye hareketlilik durumunda ise bu kurulan ağlar etkisini yitirmez. Hatta kurulan bu ağlar yeni göç hareketlerini besleyebilmektedir. Göç konusunda yapılan çalışmaların sonuçları, uluslararası göçün etkilerinin ülkelerarası hareket ile sona ermediğini kanıtlar niteliktedir (Faist ve Schiller, 2000; Olwig, 2003). Oluşturulan bu ağların yapı mimarı olan sığınmacı

kadınlar etnik ve ulusal kimliklerini asimilasyona uğratmaksızın taşıyıcı görevini üstlenmektedirler. Bu durum, etnik kültürün unutulmamasını ve bu sayede de çocukların yeni kültüre bağışıklık kazanmasını sağlamaktadır. Diğer bir pencerede ise sığınmacı kadınların norm ve değerlerini nasıl yeniden ürettikleri de önemli bir noktadır. Nitekim kadınlar sadece çocuk doğurmakla kalmayıp, korudukları normatif ve kültürel değerleri çocuklarını yetiştirirken kendi ait oldukları toplumun ideolojik düşüncesini de yeniden inşa etmektedirler (Anthias ve Yuval Davis, 1989). Son yıllarda, özellikle Afgan uyruklu bireylerin, Türkiye'ye göç etmesi ile bu durum daha net bir şekilde gözlenebilir. Türkiye'de elde edilen güncel verilere göre, yabancı uyruklu 267.834 kişi bulunmaktadır. Bu sayının 19.062'si Afgan sığınmacı kadınına oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Afganistan'da 2020 yılının verilerine göre doğurganlık hızı % 35,46 olarak bulunmuştur (Central Intelligence Agency [CIA], 2022a). Bununla beraber, Güney Asya bölgesinin en yüksek doğurganlık oranına sahip olan Afganistan'da her bir kadın ortalama 4.62 bebek sahibi olmaktadır (CIA, 2022b). Mevcut demografik eğilimler, Afganistan'ı yüksek doğurganlık oranı (kadın başına 4'ten fazla doğum), hızlı nüfus artışı, çok sayıda çocuk, az sayıda yaşlı ve yüksek bağımlılık oranı ile karakterize edilen (Güney Asya'daki tek ülke) bir ülke olarak sınıflandırmaktadır (United Nations International Children's Emergency Fund, 2019, s.3). Tüm dünya ülkelerinde izlenen nüfus politikalarına da bakıldığında ülkelerin siyasal ve sosyal etkilerinin yansımalarını politikalarda görmek mümkündür.

İstatistiki verilerden edinilen sonuçların ışığında, Türkiye'de bulunan sığınmacı Afgan kadınlarının da yüksek doğum oranını Türkiye'de de devam ettirdikleri söylenebilir. Afganistan'dan Türkiye'ye göç ettikleri sırada kadınların birden fazla çocuk sahibi olmaları ve aynı zamanda yerli halktan daha yüksek doğurganlığa sahip olmaları aslında nüfus ile kimliğin sürdürülebilirliğinin uzun erimli bir güvencesi olabilmektedir. Göç süreci bütün bir şekilde irdelendiğinde, Afgan kadınının elinde bulundurduğu sosyal sermaye ile göç ettiğini söylemek mümkündür. Sığınmacı kadınlar, bu göç yolculuğunda kültürel değerlerini, gelenek-göreneklerini, anadillerini, ailelerini muhafaza edecek en sorumlu birey olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla kadınlara, Afganistan'ın kültürel normlarını, dilini ve sosyal

yapısını koruma görevinin yanında kendi aile kültürünü, geleneksel değerlerini ve anadilini muhafaza ederek gelecek nesillere aktarma çabası eklenmektedir. Diğer bir deyişle, Afgan kadınları annelik rollerine istinaden kendi etnik kültürlerinin ve baskın kültürün değerlerini çocuklarına aktarmaya çabalayarak sosyal gelişimlerini desteklemeye çalışabilirler. Toplumsal desteğin çok yüksek olmadığı yeni bir ülkede Afgan kadınları çocuklarını var etmeye emek harcarken, çocuklarının çok kültürlü bir ortamda sosyalleşme süreçlerine katkıda bulunmak ve birinci dereceden yakınlarıyla ilişkilerini de devam ettirme sorumlulukları söz konusu olabilir. Savaşın sebep olduğu yıkım neticesinde, ülkelerini terk etmek zorunda kalan Afganlar aynı dini inanca sahip topraklarda kendilerini ait hissetme gayreti içinde biyolojik, kültürel ve etnik kimliklerini/varlıklarını koruma süreci içerisinde kadınlar çocuk doğurmaya devam ederek bir şekilde asimilasyona da direnç oluşturmaya çalıştıkları söylenebilir. Bununla beraber, Türkiye’de yaşamının bilhassa ilk etapta getireceği ekonomik zorluklarla baş etmenin bir çözümü de fazla çocuğun aileye ekonomik destek sağlayacağı düşüncesi olabilmektedir.

4. Afgan Göçü ve Türkiye

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sürekli olarak Pakistan’a göç etmiş olan Afgan halkı Sovyet işgalinden kısa bir süre sonra Türkiye’ye göç etmeye başlamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (1982) çıkardığı Afganistan’dan Pakistan’a Sığınan Türk Soylu Göçmenlerin Türkiye’ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun Tasarısı’nın birinci maddesine (*Türk soylu Afgan ailelerinin Türkiye’ye yerleşmek isteyenlere imkân vermektedir*) ilgi tutarak Türk kökenli olan 4195 Afgan Pakistan’dan getirilerek Türkiye’nin bazı illerine yerleştirilmiştir (Yeler, 2021, s.425). 1980’li yıllardan başlayarak her geçen gün artan yoğunlukta kitlesel göçlere şahitlik eden günümüz dünyasında Türkiye özellikle komşu ülkelerde yaşanan savaşların neden olduğu uluslararası göç dalgasına dâhil olmuştur (Göktuna Yaylacı, 2017, s.3). Ulus-devletlerin ortaya çıkmasından sonra sadece dini çatışmalar değil, aynı zamanda kültürel, siyasi, etnik farklılıklar ve ulusal kimlik gibi diğer çatışma türleri de ortaya çıkmıştır. Birinci ve ikinci dünya sa-

vaşlarından sonra ortaya çıkan koşullar, sömürgecilik, rejim değişiklikleri (İran’da olduğu gibi), istikrarsızlıklar (Afganistan’da olduğu gibi), Orta Doğu ve Afrika’daki çatışmalar dünya çapında göçlerin önemli boyutlara ulaşmasına neden olmuştur. Türkiye özelinde ise bütün bu gelişmelerin ışığında, ülkenin içinde birbirinden farklı göçmen gruplarının barındırıldığı kompleks bir göç sistemi oluşmuştur. Göçler, uzun yıllardır istikrarsızlık yaşayan Suriye, Afganistan, Irak, Türkmenistan ve İran olmak üzere yakın bir coğrafyadan gerçekleşmektedir (Erol ve Göktuna Yaylacı, 2022, s.182). Özellikle, Suriye iç savaşının sonucunda Suriyeliler için kendi ülkelerinde güvenlikleri tehdit altına girmiş ve Türkiye başta olmak üzere kriz bölgelerine en yakın olan ülkelere sığınma teşebbüsleri için itici bir güç olmuştur (Yılmaz ve Özer, 2022). Böylelikle Türkiye, tarihinde ilk kez dünyada en fazla sığınmacının yaşadığı ülkeler sıralamasında ilk sıraya yerleşmiş ve halihazırda bu pozisyonunu sürdürmektedir. Türkiye 2020 yılında (üst üste beşinci kez) çoğunluğu Suriyelilerden oluşan 3,6 milyonu aşkın göçmen ile dünya genelinde ilk sırada yer almaktadır. Buna ek olarak Türkiye 4 milyon düzensiz göçmen ile dünyada en yüksek göçmen nüfusuna sahip ülkedir (UNHCR, 2021). Yakalanan düzensiz göçmenlerin uyrukları ele alındığında, 2014 yılından bugüne kadar 663.254 kişi ile Afganlar ilk sıradadır (İltir, 2023). Bu verilerden yola çıkarak, Türkiye’ye yasa dışı giriş yapan Afganların sayısının zaman içerisinde hızla arttığı söylenebilir. Buna ek olarak legal veya illegal yollarla Türkiye’ye gelen Afganlar, uluslararası koruma başvurusu yapan diğer göçmenlere nazaran (Irak, İran) 22.600 kişi ile ilk sırada yer almaktadırlar. Başvurusu olumlu sonuçlanan Afganlara durumlarına göre şartlı mülteci veya ikinci koruma statüsü verilmekte ve böylelikle daha uzun bir süre boyunca ülkede kalma hakkının yanında vatandaşlık alma imkânı da tanınmaktadır. Öte yandan başvurunun olumsuz sonuçlanması halinde Afganların itiraz etme şansı vardır; ancak sonuç yine değişmezse Türkiye topraklarından sınır dışı edilmektedirler (Hamsici, 2021).

Afgan sığınmacıların içinde çalışan kadın oranının %13’te kaldığı görülmektedir (Eryurt ve Koç, 2017). Kadınlar, çalışma yaşamına bilhassa eşleri öldükten sonra girmekte ve genellikle, tekstil sektöründe istihdam edildikleri saptanmıştır. Ek olarak, iş bulma süreçleri ise kendi sosyal ağ-

ları çerçevesinde gerçekleşmektedir. Çalışmama nedenlerini ise çocuk bakımı olarak açıklamaktadırlar. Çocuklarından dolayı çalışmayan kadınlar evlerinde fason işler yapmaktadır. Afgan kadınları, devlet hastanesinden sağlık hizmeti almakta ancak çalışma saatleri ve sigortalanma bakımından sıkıntı yaşamaktadırlar. Özellikle ülkeye düzensiz yollardan gelen ve bir şekilde yalnız kalan kayıt dışı kadınların yaşamı daha da sorunludur. Sığınmacı kadınlar çocuklarının iyi eğitim alması için uğraşmaktadırlar. Eğer imkân bulabilirlerse kendileri de eğitimlerine devam etmek istemektedirler. Vatandaş olmadıkları için sosyal haklar bakımından zayıf olsalar da Afganistan'daki şartlardan sonra Türkiye bu kadınlar için bir özgürlük noktasıdır ve geri dönmeyi asla düşünmemektedirler (Habibullah, 2023).

Bununla beraber, çocuklar için devletin verdiği şartlı eğitim yardımından bilhassa kırsal kesimde yaşayan göçmenler haberdar olamamaktadır. Bu durum da sivil toplum kuruluşları devreye girerek hakları alma konusunda yardımcı olmaktadır. Türkiye'de sığınmacılara verilen hizmetlerden biri de sosyal uyum yardımıdır. Kişi başı 300 TL olan bu yardımın finansmanı Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Ofisi tarafından sağlanmaktadır (Mülteciler Derneği, 2023). Bu ödemenin hanede, tek ebeveyn olma, üç ve daha fazla çocuğun bulunması, 60 yaş üstü yaşlıların bulunması ve çocukların eğitimlerine düzenli olarak devam edilmesi ve benzeri gibi kriterleri mevcuttur. Afgan sığınmacı kadınlara vasi tayini boşanma ve benzeri hukuki mevzularda devletin adli yardım imkânı da bulunmaktadır. Bunun yanında, sivil toplum kuruluşları da bu gibi konularda danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmaktadır. Devlet tarafından Afgan sığınmacılara barınma desteği de verilmektedir. Ayrıca, yasal olarak sığınmacılar temel sağlık hizmetini alabilmektedirler ancak dil problemi ve ayrımcı davranışlar sağlık hizmetlerine erişimlerini olumsuz etkilemektedir (Basmacı, 2020).

Türkiye'nin hem Afganistan'a göre hem de diğer Orta Doğu ülkelerine kıyasla bireylere daha iyi bir yaşam imkânı sunması ve stratejik konumunun yanı sıra Afganların bu ülkeyi seçmesindeki çekici faktör Türkiye'nin dış politika noktasında benimsediği insani diplomasi anlayışı olarak öne çıkmaktadır. Daha açık bir ifade ile Türkiye bireyler arasında etnik, din ve ideoloji ayrımı yapmaksızın 'din kardeşi' olarak adlandırdığı Afganlara

kapılarını açarak, insan onuruna yakışır bir hayat sürebilmeleri adına eğitim, barınma, sağlık, gıda gereksinimlerini karşılayabilecek sosyal politikalar yürütmektedir. Özellikle son yıllarda küresel göç dalgalarının önemli bir merkezi haline gelen Türkiye; Asya ve Afrika kıtalarının Avrupa'ya açılan bir kapısı olması, politik ve ekonomik dengesizliklerin, savaşların ve iç çatışmaların varlığını sürdürdüğü ülkelerle ortak sınıra sahip olması ya da bazı milletlerle sosyokültürel bağlarının olması Türkiye'yi farklı ülkelerden zorunlu sebepler ile göç edenlere Batı ile Doğunun arasında Türkiye'nin yer alması bir tarafla düzensiz göçmenlere onun transit güzergah olarak ev sahipliği yapmasına diğer taraftan da hedef ülke konumuna yerleşmesine zemin hazırlamıştır (Erol ve Göktuna Yaylacı, 2022).

5. Sonuç

Uluslararası göç, küresel bazda tüm ülkeleri etkileyen bir olgu olmaya devam etmektedir. İç çatışmalar, savaş, ekonomik istikrarsızlık, değişen sosyal statü göçün temel sebepleri arasında sunulmaktadır. Yıllar bağlamında değişiklik göstermekle beraber Afrika, Orta Doğu, Asya dışarıya en fazla nüfus gönderen alanlardır. Afganistan'da son kırk yıldır süregelen istikrarsız durum bu ülkenin göç vermesine sebep olmuştur. Afgan halkı, ülkedeki başlıca iç karışıklıklar ve rejim değişikliği gibi olaylar sonucunda Türkiye'den korunma talep etmektedirler. Bu durumun, yakın bir gelecekte değişmeyeceği öngörüldüğünden daha çok Afgan uyrukluğunun bu yola başvuracağı kaçınılmazdır. Her geçen gün sayısı artan/artacak olan göçmenler yalnız ülke değiştirmekle kalmayıp inanç, gündelik yaşam ritüellerini gittikleri yerleşim kültürü ile harmanlayıp 'yeni' hayatlar inşa etmektedirler. Özellikle, rejimin kadınlara olan baskıcı tutumundan dolayı kadınların ülkeden ayrılmak için daha istekli oldukları görülmektedir ve böylelikle göçün feminizasyonu kavramından söz edilmektedir.

Afgan sığınmacıların zaten var olan yüksek doğurganlık oranının Türkiye'de de devamı ilk bakışta garip görünse de bu durumun farklı sebeplerinin başında sığınmacı olma, kültürel yapı, inanç ve aile statüsünü devam ettirme isteği gelmektedir. Doğum her ne kadar kadına özgü bir davranış olarak değerlendirilirse de aslında erkekler ve geleneklerle ya-

kından ilişkilidir. Travmatik bir şekilde vatan toprağından ayrılan insanlar ne olursa olsun soyunun ve kültürünün devamını düşünmektedir. Bunu sağlamanın bir yolu da çocuk sahibi olmaktır. Sığınmacıların genellikle içedönük korumacı bir yaşam sürmesi, yabancılık hissetmesi, kendi beşerî sermayelerine yatırım duygusunu öne çıkarmaktadır. Dışa kapalı olarak yaşadıkları, akraba evliliğı yaptıkları, geleneklerini ve dini inançlarını daha sıkı bir şekilde sürdürebilmekte ve bir gün vatanına geri dönmeler bile soyunun devamını sağlamaya gayret etmektedirler. Zaten geleneksel toplumlarda özellikle erkek çocuk sahibi olma isteğı, inançları doğrultusunda doğum kontrol yöntemlerinden uzak durma çocuk sayısını arttırmaktadır. Afganistan'da kadınların çalışmasının söz konusu olmaması ama Türkiye'de güvencesiz de olsa bazı sektörlerde iş bulabilmeleri zaman içinde çok çocuk yapma isteğinin önüne geçebileceğini düşündürse de verilen yardımlardan yararlanmak ve geleneksel geniş aile olarak yaşamaları bu durumun bir süre daha devam edeceğini düşündürmektedir.

6. Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Afshar, H. (2007). Women, Wars, Citizenship, Migration, and Identity: Some illustrations from the Middle East. *The Journal of Development Studies*, 43(2), 237-244.
- Alemi, Q., Stempel, C., Koga, P. M., Smith, V., Danis, D., Baek, K. ve Montgomery, S. (2017).
Determinants of Health Care Services Utilization Among First Generation Afghan Migrants in Istanbul. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(2), 201.
- Anthias, F. ve Cederberg, M. (2006). *State of Art: Theoretical Perspectives and Debates in the UK*. Working Paper 2-WP4, Integration of Female Immigrants in Labour Market and Society.
- Arpacı M. (2020). Ulusaşırı Göç ve Toplumsal Cinsiyet: Erzincan’da Yaşayan Afgan Kadınlar Örneği. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 135-154.
- Basmacı, A. (2020). *Türkiyedeki Mülteci ve Sığınmacılara Sağlanan Sosyal Hizmetlerin İncelenmesi: İzmir İli Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi.
- Bozok, N. ve Bozok, M. (2018). “Göçmen İstekleri” Yaklaşımı Işığında Beykoz, Karasu Mahallesi’ndeki Refakatsiz Afgan Göçmen Çocukların Yaşamlarını Sürdürme Mücadeleleri. *Moment Dergi*, 5(2), 416-440.
- Carling, J. (2005). Gender Dimensions of International Migration. *Global Migration Perspectives*, 35, 1-26.
- Castles S. ve Miller, M.J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (4th ed.). New York: Guilford Press.

- Central Intelligence Agency (CIA) (2022a). *The World Factbook: Afghanistan, People and Society, Birth Rate*. Erişim adresi: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/afghanistan/#people-and-society>
- Central Intelligence Agency (CIA) (2022b). *The World Factbook: Total Fertility Rate, Afghanistan*. Erişim adresi: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/total-fertility-rate/>
- Dashti, Z. (2021). Afganistan’da Taliban’ın İktidara Gelmesi İle Yaşanan İç ve Dış Göç Krizi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 381-403.
- Dedeoğlu, S. ve Gökmen, Ç. E. (2020). Göç Teorileri, Göçmen Emeği ve Entegrasyon: Kadınların Yeri. *Türkiye’de Göç Araştırmaları*, 18.
- Doğan, Y. (2019). Trabzon’da Yaşayan Afganistan Uyruklu Sığınmacıların Göç Deneyimleri ve Sorunları. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 11-29.
- Doğu, E. (2022). Uluslararası Koruma Kapsamında Bulunan Afganistan Uyruklu Yabancıların Gelecek Beklentileri: Nevşehir İli Örneği. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 35-69.
- Erol, H. ve Yaylacı, F. G. (2022). Türkiye’deki Afgan Sığınmacılar ve Medya Temsilleri Bağlamında Görüşleri. *Göç Dergisi*, 9(2), 181-206.
- Eryurt M. A ve Koç İ. (2017). *Türkiye’de Afganistan Uyruklu Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri Üzerine Analiz: Türkiye’ye Geliş Sebepleri, Türkiye’de Kalışları, Gelecek Planları ve Amaçları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Faist, T. ve Schiller, G. (2010). *Migration, Development, and Transnationalization. A Critical Stance*. New York: Berghahn Books Press.
- Fişek, N. (1975). *Ekonomik Kalkınma, Nüfus ve Hukuk*. Ekonomi ve Hukuk Kongresi Zabıtları, Türkiye Barolar Birliği Yayını. Erişim adresi: https://www.ttb.org.tr/n_fisek/kitap_2/18.html

- Freedman, J. (2015). *Gendering the International Asylum and Refugee Debate*. London: Palgrave Macmillan.
- Geyik, S. (2018). Göç ve Afganlar: “İstikrarlı Mülteciler”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 128-159.
- Giddens, A. (2006). *Sociology* (5th ed.). Cambridge: Polity Press.
- Gladwell, C. ve Elwyn, H. (2012). *Broken Futures: Young Afghan Asylum Seekers in the UK and in Their Country of Origin*. London: Refugee Support Network.
- Gouws, A. (2007). *The Feminization of Migration*. Berlin: Research Gate.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>
- Göktuna Yaylacı, F. (2017). Eskişehir Yerel Basınında “Mülteciler» ve «Suriyeliler». *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 1-40.
- Habibullah, F. (2023). Türkiye’de Yalnız Yaşayan Afgan Göçmen Kadınların Yaşam Hikâyeleri: İstanbul Zeytinburnu Örneği, *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Dergisi*, s.14-24.
- Hamsici, M. (2021, 30 Ağustos). Türkiye’deki Afganlarla İlgili Neler Biliniyor?. *BBC News*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58342885>
- Institute for Economics ve Peace (2022). *Global Peace Index 2022: Measuring Peace in a Complex World*. Erişim adresi: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/06/GPI-2022-web.pdf>
- İltir, M. (2023, 18 Ocak). Türkiye’nin Düzensiz Göç İstatistikleri. *Doğruluk Payı*. Erişim adresi: <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-nin-duzensiz-goc-istatistikleri>
- Kandiyoti, D. (1997). Modernin Cinsiyeti: Türk Modernleşmesi Araştırmalarında Eksik Boyutlar. Bozdoğan, S. ve Kasaba R. (Der.) *Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*, içinde (221-241). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

- Karakaya, E., Coşkun, A. M., Özerdoğan, N. ve Yakıt, E. (2017). Suriyeli Mülteci Kadınların Doğurganlık Özellikleri ve Etkileyen Faktörler: Kalitatif Bir Çalışma. *Journal of International Social Research*, 10(48), 417-428.
- Karakaya, C. ve Karakaya, E.N. (2021). Türkiye'nin Göz Ardı Edilen Göçmenleri: Afganlar. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7(1), 100-111.
- McAuliffe, M. ve A. Triandafyllidou (eds.) (2021). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration (IOM), Geneva.
- Mülteciler Derneği (2023, 21 Ağustos). *Sosyal Uyum Yardımı (SUY) Programı*. Erişim adresi:
[https://multeciler.org.tr/yabancılara-yonelik-sosyal-uyum-yardimi-programi-suy/#:~:text=Yardımanın%20miktarı%20kişi%20başı%20 aylık,Ofisi%20\(ECHO\)%20tarafından%20sağlanmaktadır](https://multeciler.org.tr/yabancılara-yonelik-sosyal-uyum-yardimi-programi-suy/#:~:text=Yardımanın%20miktarı%20kişi%20başı%20 aylık,Ofisi%20(ECHO)%20tarafından%20sağlanmaktadır)
- Oktay, E. Y. (2014). Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 31-53.
- Olwig, K. F. (2003). Transnational Socio-Cultural Systems and Ethnographic Research: Views from an Extended Field Site. *International migration review*, 37(3), 787– 811.
- Özgür-Baklacioğlu N. (2017). *Uluslararası Sınırların Gölgesinde Mülteci Kadınlar*. İstanbul: Der Yayınları.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Rahmani, F. (2019). *Gender and Migration from Afghanistan: An Analysis of Women's Empowerment and Migration* (Doctoral Dissertation). Aydın University Institute of Social Sciences, İstanbul.
- Stack, J. A. ve Iwasaki, Y. (2009). The Role of Leisure Pursuits in Adaptation Processes among Afghan Refugees Who Have Immigrated to Winnipeg, Canada. *Leisure Studies*, 28(3), 239-259.

- Tambini, D. (2001). *Post-National Citizenship, Ethnic and Racial Studies*, 24(2), 195–217.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2022). *Migration Flows Bounced back in 2021*. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/30fe16d2-en/index.html?itemId=/content/publication/30fe16d2-en>
- Türkiye Göç Raporu. (2016). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete*, 17 Mart 1982. Erişim adresi: https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/DM_/d02/c004/b065/dm__020040650342.pdf
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) (2020). Vatandaşlık Ülkesine göre Türkiye'ye Gelen ve Türkiye'den Giden Göç, 2016-2019. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=göç>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2006). *UNHCR Master Glossary of Terms*. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/glossary/#m>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2018). *Global Trends Forced Displacement in 2017*. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5b27be547/unhcr-global-trends-2017.html>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2021). *Global Report 2021*. Erişim adresi: <https://reporting.unhcr.org/global-report2021/pdf>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2022). *UNHCR: Küresel Yerinden Edilme, On Yıldır Artan Eğilimi Aşarak Başka Bir Rekor Kırdı*. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/35627-forced-displacement-hit-record-high-in-2021-with-toofew-able-to-go-home.html>

- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) (2019). *Afghanistan: Education Equity Profile for Adolescent Girls*. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/rosa/media/5491/file/Afghanistan>
- Üstün, K. ve Vargün, B. (2022). Uluslararası Göç ve Afgan Göçmenler Örneği. *Belgü*, 6, 76-86.
- Yaser, A., Slewa-Younan, S., Smith, C. A., Olson, R. E., Guajardo, M. G. U. ve Mond, J. (2016). Beliefs and Knowledge about Post-Traumatic Stress Disorder amongst Resettled Afghan Refugees in Australia. *International Journal of Mental Health Systems*, 10(1), 1-9.
- Yeler, A. (2021). Düzensiz Göçmenlerde Sosyo-Kültürel Entegrasyon: Ankara'da Yaşayan Afgan-Özbek Türkler. *İmgelem*, 5(9), 419-445.
- Yılmaz, E. A. ve Özer, Y. E. (2022). İtme Çekme Kuramı Bağlamında Türkiye'deki Suriyelilere Yönelik Bir Alan Araştırması: Aydın İli Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 13(1), 282-295.
- Yüksel, Y. (2007). *Türkiye'de Demografik Geçiş Süreci ve Sosyal Politikalar*. (Uzmanlık Tezi) Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.

Merve UYSAL

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIN İLKELERİ

Göç Araştırmaları Dergisi Haziran 2015'te yayın hayatına başlamıştır. Dergimizde 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayın Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak; uluslararası alanda göç, göçmen, mülteci, sığınmacı, insan ticareti mağdurlarıyla ilgili konular ile insan hareketliliğinin ekonomik, toplumsal, coğrafi, kültürel, sosyolojik, psikolojik, tarihsel, hukuksal boyutları üzerine bilimsel makale, olgu sunumu, bilimsel eleştiri, saha çalışması ve araştırma yazıları gibi çalışmalara yer verilmektedir.

Uluslararası göç literatürünün gelişmesine katkı sağlamak, Başkanlığımızın görev alanına giren faaliyetleri toplumun bütün kesimlerine duyurmak, Başkanlığın görevleri ile ilgili olarak toplumsal bilincin gelişmesine ve kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmak ve göç alanında yapılacak olan çalışmaları teşvik etmek dergimizin amaçları arasındadır.

Göç Araştırmaları dergisi ocak-haziran ve temmuz-aralık dönemleri olmak üzere yılda iki defa yayımlanan akademik-hakemli ve açık erişimli bir dergidir. Okuyucular makaleleri ücretsiz olarak okuma ve elektronik ortamda indirme haklarına sahiptir.

Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazı başlığı, anahtar kelimeler ve makalenin öz kısmı ve yazar bilgileri bütün makalelerde Türkçe ve İngilizce olarak bulunmak zorundadır.

Dergide yayımlanması istenen yazılar, Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğü ve yazım kurallarına, ayrıca dilbilgisi kurallarına uygun olmalıdır.

Dergimize gönderilen çalışmaların daha önce hiçbir yerde yayımlanmadığı, yayımlanmak üzere kabul edilmediği veya halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirilme aşamasında olmadığına ilişkin taahhütname yazar tarafından imzalanır ve makale ekinde yazara ait kısa özgeçmiş ile birlikte gönderilir.

Yayımlanmak üzere gönderilen makaleler ve diğer çalışmalar, derginin yayın ilkeleri ve yazım kurallarına uygunluğu yayın kurulu tarafından öncelik sırasına göre değerlendirilir. Yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun biçimde hazırlanmayan makaleler değerlendirmeye alınmaz ve hake- me gönderilmez. Ancak ilgili değişikliklerin yapılması ve revize edilmesi amacıyla yazarına geri gönderilebilir.

Yayın kurulunun ön değerlendirmesinden geçen makaleler incelenmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Hakemlere yazar adı gönderilmez ve hakemlerin isimleri de makale sahiplerinden gizli tutulur. Eser sahibi akademisyen olarak görev yapıyorsa, hakem seçim sürecinde akademik unvanlara; makale yabancı dilde yazılmış ise hakemlik yapacak kişilerin dil yeterliklerine dikkat edilir.

Yayın kurulu yazıyı bilimsel ve ulusal/uluslararası uygunluk yönünden değerlendirme ve yayın ilkelerine uygun olmayan yazıları yayınlamama yetkisine sahiptir.

Hakemler değerlendirmelerini makale değerlendirme formunu kullanarak yaparlar. İki hakemden olumlu değerlendirme alan makaleler yayımlanabilir. Ancak iki hakem olumlu değerlendirme yapsa bile editör tarafından gerekli görülmesi halinde makaleler tekrar değerlendirilebilir. Hakem değerlendirme sonuçlarından biri olumlu diğeri olumsuz ise, makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Hakemlerin değerlendirme sonuçları birbirleriyle çelişirse makale editör tarafından değerlendirilir.

Editör, esasa yönelik olmayan maddi hatalar, Göç Araştırmaları Dergisi yayın ilkeleri ve yazım kuralları ile dergi bütünlüğü bakımından düzeltmeler yapabilir ve bunlar hakkında yazara bilgi verir.

Hakemler tarafından düzeltme isteniyorsa çalışma yazara geri gönderilir ve bu durumda editörün verdiği süre içerisinde gerekli düzeltmeler

yapılarak çalışmayı yayın kuruluna ulaştırır. Yazarlar hakemlerin eleştiri, öneri ve düzeltme taleplerini dikkate alırlar; katılmadıkları hususlar varsa gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler.

Dergimizde yayımlanacak olan çalışmaların intihal programında denetimi ve redaksiyonu yapılmaktadır. Makalelerin benzerlik oranı en fazla %20 oranında olabilir. Bu oranı aşan benzerlik oranına sahip makaleler yayımlanamaz.

Yayımlanan çalışmalarda fikirsel ve bilimsel sorumluluk sadece yazarlara aittir. Makalelerde belirtilen görüş ve savlar Göç İdaresi Başkanlığının resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayımlanan çalışmaların tüm yayın hakları Göç Araştırmaları Dergisine geçer ve bu makaleler hiçbir nedenle yazara geri verilmez. Yayımlanmayan makaleler ise yazarın talep etmesi halinde editör tarafından değerlendirilerek iade edilebilir.

Dergimizde yayımlanan çalışmaların yazarlarına ve hakemlerine 23/01/2007 tarihli ve 26412 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Kurum ve Kurullarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde telif ücreti ödenir.

Dergimize gönderilen makalelerin yayımlanması ve/veya makale süreçleri (ön değerlendirme, hakem değerlendirme, editörlük süreçleri) için yazarlardan ücret talep edilmez.

ETİK İLKELER

Göç Araştırmaları Dergisi yayıncılık faaliyetlerinde, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors)ve COPE (Committee on Publication Ethics)'un belirlediği uluslararası standartları esas almaktadır.

Yazarların Sorumlulukları

Makalede adı geçen tüm yazarlar, gönderilen ve yayınlanan makaleler üzerinde eşit sorumluluğa sahiptir. Yazarların sorumlulukları şunlardır:

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Etik kurul izni gerektiren çalışmalar için etik kurullardan veya komisyonlardan gerekli izinleri almak
3. Etik kurulların veya komisyonların izni ve/veya yasal/özel izin alınmasının gerekip gerekmediğini makalede belirtmek
4. Etik kurulların veya komisyonların izinlerinin alınması gerekli ise izni veren kurum adına, izin tarihine ve karar sayısına/numarasına makalenin yöntem bölümünde ve ayrıca makale ilk/son sayfasında yer vermek
5. Olgu sunumlarında aydınlatılmış onam formunun alındığını belirtmek
6. Başkalarına ait ölçek, anket, fotoğrafların kullanımı için sahiplerinden izin almak, iznin alındığını belirtmek
7. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine uyulduğunu belirtmek
8. Makalenin özgün bir çalışma olduğunu taahhüt etmek
9. Gönderilen makaleyi Göç Araştırmaları Dergisinin yayımlamasından önce veya sonra başka bir yerde yayımlamamak
10. Olası bir çıkar çatışmasını açıkça belirtmek
11. İntihal ve sahte verilerden uzak durmak
12. Hakem değerlendirmeleri sırasında, hakemler tarafından talep edildiği takdirde, araştırmalara ilişkin ham verileri sunmak
13. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet etmek

Etik kurul izni gerektiren araştırmalar

Etik kurul izni gerektiren çalışmalar aşağıdadır. Bu izinlerin olmaması durumunda yayın ön inceleme aşamasında yazara iade edilir.

1. Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar
2. İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması
3. İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar
4. Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar
5. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereğince retrospektif çalışmalar

Hakemlerin Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Değerlendirme için gönderilen eserin içeriğinin, hakemin bilimsel alanı veya birikimi ile uyumsuz olduğu düşünüldüğünde veya önerilen süre zarfında hızlı bir değerlendirme yapılamayacağı durumlar- da editörü bilgilendirmek ve ilgili makalenin hakemliğinin yapılma- sına yönelik teklifi reddetmek
4. Hakem değerlendirme sürecinin gizliliğine saygı göstermek, değerlendirilen esere veya değerlendirme süreci ve sonrasına ilişkin bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmamak
5. Hakem değerlendirmeleri, düşmanca veya kışkırtıcı olmayacak ve küçümseyici kişisel yorumlar barındırmayacak biçimde, nesnel ve yapıcı olarak gerçekleştirmek

6. Hakem değerlendirme sürecinde çıkar çatışması gözlemlendiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek
7. Hakem değerlendirmesi yoluyla elde edilen bilgi veya fikirler gizli tutmak ve kişisel avantaj için kullanmamak
8. Makalenin yayımlanmasının reddine neden olabilecek herhangi bir bilgiye erişildiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek

Editörün Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Kabul veya reddedilen makalelerle ilgili çıkar çatışmasından kaçınmak
4. Yalnızca özgün ve alanına katkı sağlayacak makaleleri yayıma kabul etmek
5. Gönderilen eserlerin en az iki hakem tarafından çift kör hakemlik sistemine göre değerlendirilmesi sağlamak ve hakemlerin kişisel bilgilerini gizli tutmak
6. Gönderilen eserler ile ilgili tüm bilgileri gizli tutmak

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Yazı Puntoları:

-Öz (abstract) bölümü 10 punto/Times New Roman ile yazılır.

-Öz, 100-200 kelimeyi geçmez, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

-Makale başlıkları 35 punto, metin ara başlıkları 12 punto ve metin gövdesi ise 10 punto ile yazılır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır.

Örneğin:

Siyasetin Arka Yüzü programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir (tırnak içinde kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz.

Örneğin:

, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir.

Örneğin:

Yirmi dergiden yalnızca sekizi metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır.

Örneğin:

Bu üç göçmen -her birinin uyruğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir.

Örneğin:

Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A ve Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı

vererek, ana metinden daha küçük bir puntuyla, italik olmadan, tırnaksız yazılır.

Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşa sürecinin hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.

- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır.

Örneğin:

Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BM-MYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"

- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz.

Örneğin:

1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...

- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır.

Örneğin:

Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.

- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır.

Örneğin:

Test-yeniden test güvenilirliği için (...)

- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

1. düzey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2. düzey	Sola Yaslı, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3. düzey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4. düzey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5. düzey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1. düzey, 2. düzey, 3. düzey ve 4. düzey başlıklandırmaları içeren bir sıralama şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

- Nicel yöntemler
- Nitel yöntemler

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Master Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1., 2. ve 3. düzey başlıklandırmalar şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi

Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.

Doktora tezleri:

Master tezleri:

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0’a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz.

Örneğin:

Kirişçi’nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30’lu yıllarda Bulgaristan’dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya’dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır.

Örneğin:

Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur (Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir.

Örneğin:

(İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserlerde göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada görünüm: Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Ya- yınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada görünüm: Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri (vd.) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır.

Örneğin:

Kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin:

(Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- İnternet sitesine atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik şekilde *Gazete veya Dergi Adı*. Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi: <http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir internet belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir.

Örneğin:

Duran, iki yıldır yaşanan iç türbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi

Avrupa’da Türkiye’ye yönelik maksatlı otoriterlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Türkiye Göç Raporu, 2015)

Kaynakçada görünüm: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada görünüm: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkey.iom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hakim güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada görünüm: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-postayla, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar.

Örneğin:

Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini öteledik.” dedi. (Angela Merkel, *Süddeutsche Zeitung* röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir.

Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır.

Örneğin:

2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada görünüm: Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada görünüm: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler:1989,1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitlesel Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye’nin Göç Tarihi* içinde (s. 297- 314). İstanbul: Bilgiiv Üniversitesi Yayınları.

-Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Örneğin:

Metinde görünüm: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada görünüm: Pflanze, . (1963-1990). *Bismar and the Development of Germany* (ilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, . (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: ilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Türkiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Siyasi Davranışları*. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazete'ye şu şekilde atıf yapılır: Resmi Gazete'de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atıf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde görünüm: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada görünüm: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir. Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı Göç araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Derginize göndermiş olduğum

..... başlıklı makalemin daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını açıkça bildiririm. Yayına kabul edilen makalemin bütün yayın haklarına Göç Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim.

.... / /20....

Ad Soyad :

Unvan :

Telefon :

Adres :

Elektronik Posta Adresi:

Kurum/Birim :

Makale Gönderim Tarihi :

Open Researcher and

Contributor ID (ORCID) :

İmza :

